

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Δ.

ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 26 του Φλεβάρη 1906

ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΔΡΙΘ. 187

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΝΟ ΦΥΛΛΟ:

Κ. Τ. Πολιτικό Γράμμα.

J. Duvillar. Το «Ταξίδι» του Ψυχάρη.

ΑΛΕΞΑΝΤΡΑ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ. 'Επιστήμη πρωτομάθητη—'Ανθρώπινος Μηχανισμός (συνέχεια).

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΜΠΥΣΗΣ. Σκιαγραφίες (ὁ Βεοαρδαίης—'Ο Βικέλας).

ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ Κρονικά Γράμματα (μεταφρ. 'Ηλ. Βουτιεριδῆ).

KARL. DIETERICH. Παρατηρήσεις σὺς φιλολογίης τῆς 'Ανατολικῆς Ἑυρώπης (τέλος).

Κ. Τ. Νεκρικοὶ Διάλογοι.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. 'Η 'Αλλη Μεριά.

Α. Ε. Παραμύθι τοῦ Μολίβου (τῆς Μιτυλήνης).

Κ. ΜΠΟΝΤΕΛΑΙΡ. Μικρὰ περὶ ποιήματα.

Κ. Ν. ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΣ. Μιὰ Μεγάλη Παρασκευὴ σὺς Κορφοὺς.

ΘΕΑΤΗΣ. Οἱ ταφογδύτες.

ΝΙΚΙΑΣ. Στὴ θάλασσα

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Ρήγας Γκόλφης, Βαρλέντης, Ν. Καρβούνης.

Δ. Π. Τ. Φαινόμενα καὶ Πράματα ('Ο βρονκόλακας—'ΑΓράμματα ἀπὸ τῆν 'Ἑλβετία—'Η φιλοσοφία τοῦ Κωσταγερακόφ—'Ο κ. Π. Κανάκης—'Αστυφύλακας τυχοδιώκτης).

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ—Ο, ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ—ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑ

Φίλε Νουμά,

Νομίζω πὸς δὲν εἴταν κατάλληλη ἡ στιγμή νὰ περιγράσει τώρα ὁ ἐπιστολογράφος σου Λέκας 'Αρβανίτης τὸν κ. Θεοτόκη. Ἐχει βέβαια ἀρκετὰ στὸ παθητικὸ του ὁ κ. Θεοτόκης, καὶ μάλιστα τὸν ἀξέχαστο μοντεκαρλισμὸ. Μὰ στὰ στρατιωτικὰ εἰδείξε μὲγάλον πατριωτισμὸ, ἔχει τὸ συνηθισμένον πατριωτισμὸ μὲ λόγια, παρὰ τὸν ἀσυνήθιστον μὲ θυσιά, καὶ καθέναν τὸ χρωστὰ τώρα σέβας καὶ πρέπει νὰ τὸν ἐπιστηρίζει.

'Ο ἄνθρωπος ποὺ πρέπει νὰ μουντσουρώσει ἡ καιρὴ περιφρόνηση εἶναι ὁ Ραλλάκος. Τί θέαμα! Μιὰ στιγμή νόμισε ὁ κόσμος πὸς ἀφ' τὸς ἴσως θ' ἀρχίσει καινούργια ἡθὴ πολιτικὰ καὶ θὰ ἐβγαίνει ἀπὸ τὸ φατριαστικὸ καὶ ἀσυνείδητο βούρκο. Μὰ δέστε τον, χώθηκε μέσα σὰ νεροβούβαλο, τόσο ποὺ μήτε καὶ ἡ μύτη του δὲ φαίνεται. Ἐανάγινε ὁ παλιὸς σανιδᾶς, χειρότερος παρὰ ποτέ.

Στὸν πόλεμον εἶδε μὲ τὰ μάτια του τὰ στρατιωτικὰ χάλια καὶ θὰ νόμιζε κανεὶς πὸς θὰ βοήθησε καὶ ἀφ' τὸς νὰ βγοῦν οἱ στρατιωτικοὶ ἀπὸ τὰ πλοικτικὰ ποὺ εἴταν ἡ πρώτη ἀφορμὴ τῆς

καταστροφῆς. Μὰ τίποτα δὲν τοὺς συγκινᾶ τοὺς λυσσασμένους ἀρχεφάγους. Τὸ ρητὸ τους εἶναι «γαῖα μιχθῆτω πυρ».

Καὶ τὸ ἐπιχειρημὰ του πὸς τάχα δὲν ἀφίνει τὸ Σύνταγμα τὸν ἀποκλεισμὸ τῶν στρατιωτικῶν σοῦ θυμίζει τῶν σοφιστῶν τὸ ἀριστοῦργημα. «Ὅ, τι δὲν ἔχασες τῶν κέρατων δὲν ἔχασες, ἀρα τάχεις». Δὲν ἀποκλείνει ρητὰ τὸ Σύνταγμα τοὺς στρατιωτικοὺς ἀπὸ τῆ βουλή· ἀρα προστάζει νὰ μπαίνουν. Ἔτσι ὁ φωνιὰς πρέπει νὰ λέει «Δὲν ἐμποδίζει ρητὰ τὸ Σύνταγμα τὸ φόνον· ἀρα ἔχουμε τὸ λείπερον νὰ σκοτώνουμε». Ἔτσι κατὰ τὸ Σύνταγμα ἄς κλέβουμε καὶ ἄς παραβαίνουμε καὶ τίς δέκα ἐντολές.

Χειρότερον δὲμως ἀκόμα καὶ ἀπελπιστικώτερον εἶναι ὅταν βλέπει κανεὶς νέους σὰν τοὺς Καραπάνους ν' ἀρχίζουν τὸ στάδιόν τους μὲ τὴν πολιτικὴν τοῦ Ραλλάκου.

Κ. Τ.

ΤΟ ΚΑΡΑΒΙ

"Ω! μάτια ποὺ δακρῶζανε
Πάνου στὸν ἔρμον βράχο.

Κι ἀπὸ τὸ βράχο φάνηκες
Ποὺ ἀρμένιζες μονάχο,
Μέσ' τοῦ πελάου τὰ κύματα,
'Ὅσα βαρβάτον ἄτι
Ποὺ χαλιωάρι δὲν ψηφᾶ,
Δὲ νοιάζει μονοπάτι.

'Αρμένιζες καὶ ἀρμένιζες
Καὶ μάκραινες ὀλοένα,
Σὰ μιὰ γοργόνα μάγισσα
Νὰ σ' ἔσβουρε στὰ ξένα,
Κι ἄτρομον ἐπαράδερνον
Καὶ πάλευες μονάχο.

"Ω! μάτια ποὺ δακρῶζανε
Πάνου στὸν ἔρμον βράχο...

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Τὰ τάλαρα στὸ δέντρο.

Μιὰ γυναίκα πήγαινε στ' ἀμπέλι τῆς, καὶ στὰ κλαριά ἐνὸς δέντρον εἶδε νὰ χοροπηδοῦν τάλαρα. Ἐμάζεψε ὅσα μπόρεσε, καμιά τριανταριά. Ἀπὸ πίσω τῆς ἔρχότανε μιὰ ἄλλη γυναίκα· τῆς φώναξε καὶ αὐτῆς νὰ μαζέψῃ, μὰ μόλις ἐπλησίασε τὰ τάλαρα χάθηκαν. Καὶ μόνο ὅσα μαζέψε ἐκείνη τῆς εἰμειναν.

ΝΕΚΡΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

διορθωμένος, μεγαλωμένος,
εἰκονογραφημένος.

"Ἐρχεται ὁ Σουρῆς γυμνός, ἐξὸν ποὺ φορεῖ τὸ καστόρι τον καὶ μιὰ βελάδα.

ΣΟΥΡΗΣ. Προσκυνῶ,

ΓΑΒΡΙΗΛ. Καλῶς τον. ('Απὸ μέσα του). Εἶναι νὰ σπαρταρᾶς. (Συναϊά). Ἀπὸ ποῦ εἶσαι τοῦ λόγου σου καὶ εἶσαι ἔτσι φορεμένος;

ΣΟΥΡΗΣ. Ἐγὼ, πρωτοστακτορὰ μου, πότε εἶμαι ἀπὸ τὴν Κρήτη, πότε εἶμαι ἀπὸ τὴ Σμύρνη, πότε ἀπὸ τὴ Χιό... Σὰ ζῶσες ὁ μακαρίτης ὁ Σκυλίτσης ποὺ χάριζε βελάδες, πάντα εἶμουν Χιότης.

ΓΑΒΡΙΗΛ. Ἐχεις λοιπὸν πολλὰς πατρίδας;

ΣΟΥΡΗΣ. Πολλὰς. Ἀπαράλλαχτα σὰν τὸν Ὀμηρον. Βλέπεις, ἓνα εἶμασταν... ἐγὼ καὶ ὁ Ὀμηρος.

ΓΑΒΡΙΗΛ. Τί ποιητὴς εἶσαι καὶ τοῦ λόγου σου;

ΣΟΥΡΗΣ. Ποιητὴς, μάλιστα... σὰ δὲ μὲ κοιτάξεις ἀπὸ κοντὰ. Τὸ λέει καὶ ὁ Ξενοπούλος.

ΓΑΒΡΙΗΛ. Καὶ τί ποιήματα κάνεις;

ΣΟΥΡΗΣ. Τῆς δεκάρας, σὰν τοὺς λόγους τοῦ Κώστα. Τῆ μεγάλη μου τέχνη ὅμως τὴν εἰδείξα σὲ μιὰ μετάφραση τοῦ Ἀριστοφάνη... γιατί εἶμαι εἰδικὸς σὲς αἰσχρολογίης.

ΓΑΒΡΙΗΛ. Καὶ πὸς σὲ λένε;

ΣΟΥΡΗΣ. Σουρῆ.

ΓΑΒΡΙΗΛ. Σουρῆ... σουρῆ... Μπα! πὸς γίνεσαι; Τὸ βροφτιστικὸν σου τ' ὄνομα;

ΣΟΥΡΗΣ. Γιώργης.

ΓΑΒΡΙΗΛ. Ἐλα, ἔλα! Ὁ Γιώργης ὁ Σουρῆς ὁ ποιητὴς ὁ αἰσχρολόγος πέθανε τώρα τόσα χρόνια.
ΣΟΥΡΗΣ. Ἐγὼ εἶμαι, ἀλήθεια..., δὲν πέθανα ἄλλοτες. Ἐκεῖνο εἶτανε χωρατὸ τοῦ Πάλλη.

ΓΑΒΡΙΗΛ. Τοῦ Πάλλη; Ἄφτος ὄλο ἔνοστα χωρατὰ κάνει. Ξέρω ἓνα φίλο του ποὺ τὴν ἔπαθε χιότικη τὴν πρωταπριλιά. Ἄσε μιὰ φορά νὰ μὰς ἔρθει ἐδῶ μὲ τὸ καλὸ, καὶ τότες βλέπει πὼς ἐδῶ δὲν ἔχει χωρατὰ.

ΣΟΥΡΗΣ. (Ἀσιράφτουν τὰ ματάκια του). Ναὶ ναὶ! πρωτοστάτορά μου. Νὰν τὸν ψήσεις, νὰν τόνε... (Δὲ βροίσει λόγι ἀπὸ τὸ πάθος).

ΓΑΒΡΙΗΛ. Δὲν πρέπει πάλι κι' ἐσύ νὰ θυμῶνεις τόσο γιὰ ἓνα χωρατὸ.

ΣΟΥΡΗΣ. Δὲν εἶναι μοναχὰ τὸ χωρατὸ, παρὰ μοῦκοψε καὶ μιὰ συντρομή. Ἄ τὸ σκύλο! πολὺ μοῦ κάθησε στὸ στομάχι!

ΓΑΒΡΙΗΛ. Αἶ, ἔτσι εἶναι ὁ κόσμος· πότε ἐγὼ, πότε ἐσύ. Νά, δὲν εἶδες τί ἔλεγε καὶ γιὰ σένα τίς προάλλες ἓνας παπᾶς στὸ Νουμᾶ;

ΣΟΥΡΗΣ. (Ξαφνίζεται κι' ἀνατριχιάζει). Νουμᾶ; Δὲν τὸν ξέρω, δὲν τὸν ἔκουσα ποτές μου.

ΓΑΒΡΙΗΛ. Ἄλλος πάλι Χαντζίδακις. Κι' ἀφτὸς τὸν ἀνήξερο μὰς κάνει. Ἐλα, τὸ εἶδες. Ἐλεγε πὼς ὅταν περγελάς τὰ λειτουργικὰ, τοῦ πειράζεις κι' ἐσύ τὸ δικό του τὸ στομάχι; καὶ τοῦ φέρνεις ἀναγούλα. Καὶ τώρα πὲς μου, γιατί τρέμεις ἔτσι ὅλη τὴν ὥρα;

ΣΟΥΡΗΣ. Μὴν τὰ ρωτᾶς. Μιὰ Ψυχαρολογία πούφαγα... μοῦδακε μιὰ πούντα ποὺ μ' ἔφερε ὡς ἐδῶ κι' ἀκόμα δὲ γλύτωσα.

ΓΑΒΡΙΗΛ. Καὶ γιατί δὲν ἔπινες λίγο κρασί τοῦ Στατινόπουλου νὰ σὲ γιατρέψει;

ΣΟΥΡΗΣ. (Στενάζει παραχημιά). Δὲν ἔδινε πιὰ... χάρισμα. Ἄχ βᾶχ!

ΓΑΒΡΙΗΛ. Πρόσεχε, καημένε, πρόσεχε! Μὴ βγάξεις τέτιχα ἄχ... μὰς ράισες τὰ οὐρανια!

ΣΟΥΡΗΣ. Ἡ καρδούλα μου τὸ ξέρε... (Κλαίει ποτάμα).

ΓΑΒΡΙΗΛ. Ἐνὶ σου, μὴν κλαίγεις, ἐγὼ θὰ σὲ φρονίσω. (Φωνάζει ἔναν Ἀγγελίῳ). Εἶναι, λέει, ὁ Σουρῆς. Πάρ' τόνε μέσα καὶ βάλ' τον ἐκεῖ στὴν ἀδιανή τὴ θέση, στῶν πολυγράφων τὴ σειρά. Ξέρεις, μεταξὺ Ἀντωνιάδη καὶ Τζιτζι.

ΑΓΓΕΛΟΣ. Ἐκεῖνη τὴν ἔχουμε φυλαγμένη τοῦ Ἀμπελά.

ΓΑΒΡΙΗΛ. Ὅχι, δῶσ' τὴν τοῦ Σουρῆ. Γιατί, καθὼς πάει ὁ Ἀμπελάς, ὡς ποὺ νῆρθε ἐδῶ δὲ θὰν τόνε χωράει ἡ θέση. Καὶ κοίταζε, ζέστανέ τον κομᾶτι. Κάνε του μιὰ φωτιά μὲ μερικὸς του τόμους... μὲ τοὺς ἔχρηστους... ἔχει γιὰ ἓνα δυὸ αἰῶνες. Σὰ σωθῶν ἀφτὰ, ρῆζε στὴν φωτιά τοῦ Ἀμπελά τοὺς τόμους... εἶναι ὄλοι ἔχρηστοι. Τέτιους δίχως ἄλλο ἔχει νὰ καίμε ὡς στὴν Δέρτερη τὴν Παρουσία.

Ὁ Σουρῆς γυρίζει νὰ μπεῖ στὸν Παράδεισο, ὅταν ἄξαφνα προβάλλει ὁ μακαρίτης ὁ Καρούδης.

ΚΑΡΥΔΗΣ. Σταθεῖτε, σταθεῖτε! Δὲ γίνεται ἄφτος νὰ μπεῖ μέσα.

ΓΑΒΡΙΗΛ. Καὶ γιατί ὄχι;

ΚΑΡΥΔΗΣ. Γιατί εἶναι σουφρωτῆς.

ΓΑΒΡΙΗΛ. Πὼς σουφρωτῆς;

ΚΑΡΥΔΗΣ. Δὲν εἶπες πὼς περγελάει τὰ λειτουργικὰ; Ἄφτος ἀπὸ μένα τὸ σούφρωσε.

ΓΑΒΡΙΗΛ. Τώρα εἶναι ἀργά. Δὲν μπορούμε ν' ἀλλάξουμε... ἀποφασίστηκε.

ΚΑΡΥΔΗΣ. Πολὺ καλά, μὰ θὰ μοῦ τὴν πλερώσει πρῶτα. (Ὁρμᾶει στὸ Σουρῆ καὶ τοῦ καθίζει μερικὸς κ α ρ υ δ ι ε ς, ἐνῶ τρανιάζει ὁ Παράδεισος ἀπὸ τὰ γέλια).

K. T.

ΤΟ "ΤΑΞΙΔΙ" ΤΟΥ Κ. ΨΥΧΑΡῆ

« Ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ μαγιά τῶν σπουδαίων καὶ στοχαστικῶν ἔργων. Χωρὶς αὐτὴ τίποτα δὲν ἀξίζει τὸν κόπο νὰ τὸ πιχειριστῆ κανένας καὶ τίποτα δὲ ζῆ γιὰ πολὺ καιρὸ». Αὐτὰ τὰ λόγια εἶπε στοὺς μαθητὰδες του ὁ κ. Ψυχάρης, στὸ πρῶτο μάθημα τῆς διδασχῆς του γιὰ τὴν νέα Ἑλληνική στὸ εἰδικὸ Σκολιὸ τῶν ζωντανῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν, τὸ Σάββατο στίς 20 τοῦ Φλεβάρη 1904. Ὁ Δάσκαλος μπορούσε νὰ παρουσιάσῃ τὸν ἑαυτὸ του γιὰ παράδειγμα. Στὸ διάστημα εἰκοσι πέντε χρονῶν ἐστὶ μαθητὰτά του, ἐστὶ παραπολλὰ ἔργα του, ἐστὶ βιβλία του, βάλθηκε νὰ σπουδάσῃ τὴ ζωντανὴ γλῶσσα τῆς σημερινῆς Ἑλλάδας, ν' ἀναζητήσῃ τίς ἀρχές της, νὰ παρακολουθήσῃ τὴ σκοτεινὴ ἱστορία της, νὰ τὴν κανονίσῃ, νὰ τὴν κάμῃ νὰ μπεῖ μὲ τὴν φιλολογία στὸν κύκλο τῶν μεγάλων καινούργιων γλωσσῶν τῆς Εὐρώπης. Τοῦ στοίχισεν αὐτὸ πολλὲς ἀγρύπνιες καὶ πολλὴ δύναμη. Ἡ πρώτη ἐκδοσὴ τοῦ Ταξιδιοῦ μου χρονολογείται ἀπὸ τὸ 1888· τὴν ὑποδέχτηκαν μὲ ζέσπασμα θυμοῦ καὶ μὲ βροσιές ποὺ τίς γέννησεν ἡ περηφάνεια κακονότητος πατριωτισμοῦ. Πὼς μπορούσε νὰ ποκοτήσῃ κανένας νὰ συμβουλέψῃ σοβαρὰ νὰ γράφουσε στὴν κοινὴ γλῶσσα τῶν χωριᾶτων καὶ τῶν ἀγράμματων ναυτικῶν ἀντὶς νὰ τελειοποιήσῃ τὴν ἀξιοσέβαστη γλῶσσα τῶν σοφῶν, ποὺ ὁ Κοραῆς μὲ τὰ γράμματά του τὴν πολιτογράφησε; Ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ ὁ Φωριέλ τύπωσε τὰ Δημοτικὰ Τραγοῦδιὰ τῆς νέας Ἑλλάδας, οἱ ἴδιοι οἱ Ρωμοὶ δυσαρεστηθὴ κανε μ' αὐτόνα, γιατί ἔβγαλε στὸ φῶς τὴν χυδαίότητα τῶν τραγοῦδιῶν τῆς στιγμῆς τῶν κλέφτηδων καὶ τῶν κουρσάρων.

Μὰ κατὰ καλὴ τύχη ὅλη ἡ Εὐρώπη δὲν ἦταν τῆς ἴδιας γνώμης· τοὺς τόνους αὐτοὺς ἐνὸς πνεύματος κρυμμένου κι' ἀδούλευτου ἀκόμη τοὺς ὑποδέχτηκαν μὲ γενικὸ θαυμασμό. Ἐπειτα ἦρθεν ἡ δοξασμένη πλειάδα τοῦ Σολωμοῦ, τοῦ Βηλαρά, τοῦ Βαλαωρίτη, οἱ ρομαντικοὶ τῆς Ἑλλάδας· τοὺς μεταφράσανε, τοὺς μελέτησαν καὶ ἡ ντοπιολαλιὰ ποὺ ὑποστήριζαν, βροίκε ζετιμητὰδες φωτισμένους, ποὺ ἀγάπησαν σ' αὐτὴ τὴ λάμψη, τὴ ζωεράδα, τὴ φυσικότητα καὶ τὴ δροσιά. Μὰ αὐτὸ ἦτανε γιὰ τὴν ποίησι. Στὸν πεζὸ λόγο βασιλεύει ἀκόμη σταθερὰ ἡ σφιγρὴ ἑλληνική, μιὰ ἑλληνική ἀναγνωρισμένη καὶ ἀριστοκρατικὴ, λίγο φτωχὴ, προορισμένη γιὰ τίς πολύσοφες συνενόησεις μὲ τὴν Εὐρώπη, ἡ γλῶσσα τῆς Ἐκκλησίας, τῶν δικαστήριων, τῆς διπλωματίας, τῶν ρημεριδῶν καὶ τῶν περιοδικῶν ποὺ σέβονται τὸν ἑαυτὸν τους. Τῆς ξανάδωσαν τοὺς χαμένους ρηματικούς χρόνους, τίς καταργημένες πτώσεις καθὲ κλίσης, τίς παλιὰς ξεχασμένες μορφές. Ὁ Βυζάντιος τῆς ἔδωσε τὸ λεζικό της, ὁ Ραγκαβῆς κι' ὁ Ξανθόπουλος τὴ γραμματικὴ της· θὰ κοκκίνιζαν νὰ μιλήσουσε στὸν ἑλληνικὸ λαὸ σὲ ντοπιολαλιὰ σκοτεινὴ, σὲ νεοελληνικὴ ποὺ τὴ θαρροῦσαν ἠλόστελα ἀνίκανη γιὰ τίς ἀψηλές θεωρίες τῆς ἐπιστήμης. Πὼς νάνιστορήσουσε ἐστὶ ρομιοπούλα τὰ μεγάλα ἔργα τῶν προγόνων μὲ βάρβαρη χωριολαλιὰ; Μολαταῦτα τολμήσανε νὰ μεταφράσουσε στὴν κοινὴ γλῶσσα τὸν Σαίξπηαρ, κι' αὐτὸν τὸν Ὀμηρο, καὶ ξαφνίστηκαν ἄμα εἶδαν πόση ζωὴ καὶ πραγματικότητα κέρδισαν ἐκεῖ οἱ ἀρχαῖοι ἥρωες. Ἀλλὰ γίνηκε τρομερὸ σκάνταλο, ὅταν μαθεύτηκεν ὅτι μεταφράζεται τὸ Βαγγέλιο στὴ δημοτικὴ γλῶσσα γιὰ νὰ διαβάσεται ἀπο περισσότερο κόσμο. Τοὺς κατηγορήσαν γιὰ ἀσέβεια. Τὸ αἶμα ἔτρεξε στοὺς δρόμους τῆς Ἀθήνας, κι' αὐτὰ τὰ χαμίνα ἔ-

πλασαν γιὰ τὸ μεταφραστῆ, ποὺ δὲν ἦταν ὁ Ψυχάρης, τὴν τρανότατη βροσιὰ ψυχαιοπῆς.

Μὰ ὁ κ. Ψυχάρης δὲν ἔχασε τὸ θάρρος του· σπούδαζε ὑπομονητικὰ τὴ φωνολογία τῆς ζωντανῆς γλώσσας, προσδιόριζε τοὺς κανόνες της, εἰδείχε τίς ἀναλογίες καὶ τὰλλάγματα τῆς μὲ τὰλλάγματα τῶν γλωσσῶν, ποὺ κρατιοῦνται ἀπὸ τὴ λατινική· τὰ ζηγοῦσε ἱστορικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ. ἀναβαίνοντας πρὸ πέρα ἀπὸ τὸ μεσαιῶνα μὲ τὰ βροσιμάτα τῶν αἰγυπτιακῶν πάπυρων κι' ἀκολουθώντας μὲ μᾶτι προσεχτικὸ τίς ποικιλίες ποὺ κδιόκαπα ἐξακολουθοῦσαν ἀπὸ αἰῶνα σ' αἰῶνα ἴσα μὲ τὴ νύχτα τῆς τούρκικης σκιάδας, κανοντας ἔτσι τὴ ζωντανὴ γλῶσσα νόμιμο διδάσχο τοῦ δοξασμένου κλασσικισμοῦ «Δικὴ μου γλῶσσα, λέει, δὲν ἔχω καὶ δὲν ἔφταισα γλῶσσα, γιατί πλάστης δὲν εἶμαι. Γράφω τὴν κοινὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ· ὅταν ἡ δημοτικὴ μὰς γλῶσσα δὲν ἔχει μιὰ λέξη ποὺ μὰς χρειάζεται, παίρνω τὴ λέξη ἀπὸ τὴν ἀρχαία καὶ προσπαθῶ, ὅσο εἶναι δυνατὸ, νὰ τὴν ταιριάζω μὲ τὴ γραμματικὴ τοῦ λαοῦ». Ἐπειτα, ὅσοις ἀπὸ πολλὰς μελέτης, τοῦ κατέβηκεν ἡ ἰδέα νὰ ξαναγυρῆ στὴν Πόλη τῆς παιδιᾶτικῆς ἡλικίας του, ἐστὶ Δωδεκανησα, στὴν ἀρχαία ἀσιατικὴ Ἰωνία, στὴν Ἀθήνα, στὸ Μωριά, μαζεύοντας ἀπὸ παντοῦ καινούργια ὕλικα, ἐρωτηνείες καὶ γράφοντας στὸ Ταξίδι του τὰ ποτελεσμένα τῆς ζήτησῆς του. Καὶ κατόπι, ἀπὸ τὸ 1888, ἔγραψε βιβλίο ἀπὸν σὲ βιβλίο γιὰ νὰ δείξῃ, ὅπως ἀποδείχνη κανένας τὸ περπάτημα περπατώντας, ὅτι ὁ πεζὸς ὁ λόγος δὲν ἔχασε τίποτα μὲ τὸ νὰ γράφεται στὴ ζωντανὴ γλῶσσα· ἔγραψε τὸ Ρομιοσῶνά του, ὅπου σπουδαίζει τὴν ψυχολογία ἐνὸς μοναξιώτη, τὰ Ρόδα καὶ Μῆλα, ὅπου καταστρώνει μὲ πολλὰ ἄλλα πρᾶγματα τὸ σύστημά του, τὸ θέατρό του, τὸ Ὀνειρο τοῦ Γιαννίση, χωρὶς νὰ διακόψῃ γι' αὐτὸ τίς διαλεγτῆς του ἀναζητήσες καλὸςνεύδητου ἐπιστήμονα. Καὶ νὰ ποὺ δημοσιεύει τὴ δεύτερη ἐκδοσὴ τοῦ Ταξιδιοῦ του.

Εἶναι ἓνα βιβλίο παραπλοῦ περιεργὸ καὶ ἐνδικεριστικὸ, γραμμένο σὲ ὕφος ἀπλό καὶ ζωγραφικὸ, μὲ συνέπαρμα καταπληχτικὸ, μιὰ ὁμορφὴ φαντασία, σὲ γλῶσσα δροσερὴ καὶ γλυκία, ποὺ κι' αὐτοὶ οἱ Ἑλληνιστὰδες θὰ τὴ μελετήσουσε μ' ὄρελος. Κι' ἔς μὴ φανταστῆ κανένας ὅτι εἶναι πολὺ δύσκολο, μολοντὶ τὸ ἐξωτερικὸ του εἶναι λίγο παράξενο στὴν ἀρχή. Ὅσοι διαβάσανε στὸ κείμενο τὰ λαϊκὰ τραγοῦδιὰ θὰ μποῦνε γλήγορα στὸ νόημα καὶ δὲ θάγγησουσε νὰ τὸ παινέσου. Εἶναι ἓνα διαβάσμα διασκεδαστικὸ· βρίσκονται καὶ μέσα περιγραφές λυρικές, συνέπαρμα, ποικιλία, χρῶμα χτυπητὸ, πλημμύρα ζωῆς. Τὸ περιγέλασμα κ' ἡ κοροῖδια σμίγνουνται μὲ συγκινητικὰ ξεχειλισμάτα τῆς ψυχῆς, τὸ μεγαλεῖο τοῦ ὄνειρου βρίσκειται δίπλα μὲ τίς ἀναλυτικὲς ψυχαιοπῆς τῆς ἐπιστήμης. Ὅσοι ἀπὸ συγκινητικὰ κεφάλαια γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Β. Οὐγκώ, γιὰ τὸ Παρίσι καὶ τὸ φραντζέζικο πνεῦμα ἀρχίζει τὸ καθαυτὸ ταξίδι στὴν Πόλη, μὰ ὄχι ταξίδι μὲ ὕλικα περιστατικὰ, παρὰ ταξίδι ψυχῆς ἀναμμένης ἀπὸ τὸ πάθος τῆς ἀναζητήσῆς τῆς ἀλήθειας, μὲ τοὺς θυμούς της, τίς χερῆς της, τὰ μίσῃ της, τίς ὁρμῆς της καὶ τὴν ἀγάπη της.

Τὸ Ταξίδι δὲν εἶναι βιβλίο χωρὶς ψευδαῖα· ἡ κοροῖδια φτάνει πολλὰς φορὲς στὸ σαρκασμὸ καὶ καμὶά φορὰ στὴν ἀκακία, οἱ λόγοι ἔχουνε μακρὸς, ἡ ἐπιστήμη ἀνακοροῦθεις, ἀλλὰ ἀπὸ παντοῦ φανερόνε-ται ἡ εὐλικρίνεια, ἡ πίστη, ὁ φωτισμένος πατριωτισμός, ὁ θαυμασμός γιὰ τὴν ἀρχαιότητα δικαιολογημένος καὶ μὲ συνείδηση, τὸ ὄραμα γιὰ τὴν Ἑλλάδα μὲ μέλλο καλλίτερο καὶ δοξασμένο. Λέει ὁ ἴδιος: «Δὲν εἶμαι καὶ τόσο παιδί ποὺ νὰ νομίζω πὼς κα-

τόρωσα μ' αφτό μου τὸ βιβλίον νὰ λύσω τὸ πρόβλη-
μα πού μ'ε βασανίζεῖ όλους. Για νὰ το λύσουμε
χρειαζονται ἀκόμη πολλά· πρέπει πρῶτα ὁ καθένας
νὰ πιάσῃ νὰ μάθῃ μὲ τὰ σωστά του ἀφτὴ τῆ
γλώσσα πού καταφρονεῖ χωρὶς νὰ τὴν ξέρῃ... Προσ-
πάθησα νὰ δείξω πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ γράψῃ ἀφτὴ
τῆ γλώσσα καὶ στὰ πεζά. Τὸ λέω φανερά καὶ μ'
ἕλλη μου τὴν καρδιά· ἂν τὸ βιβλίον μου δὲν εἶναι κα-
λό, φταίω γώ· ἡ γλώσσα μ'ε δὲ φταίει,

Δὲν εἶναι ἐδῶ ὁ τόπος γιὰ ξεχωριστὲς κρίσεις· θέ-
λω μονάχα νὰ εἰπῶ ὅτι κλεῖ κανένας τὸ βιβλίον μὲ
τὸ αἶσθημα τοῦ ἀληθινοῦ σεβασμοῦ γιὰ ἕναν ἄν-
θρωπο τόσο σταθερῆς πίστεως καὶ πού νοιώθει ζωερὰ
τὴν ἔδικη ἀντιδημοτικότητά του, ξεδιακρίνοντας
καθαρὰ τίς αἰτίες. Θάρρη ὅμως μὰ μέρα πού ἡ Ἑλ-
λάδα θάναί περήφανη γιὰ τὸν Ψυχάρη· μὰ ἡ μέρα
αὐτὴ εἶναι ἴσως μακριὰ ἀκόμη.

J. Davillard

Α ΠΑΝΤΕΧΟ

—Τώρα μονάχοι εἴμαστε· οἱ δύο,
Μὰ τί ἔχεις καὶ τρομάξεις ;
Κι ἂν μ' ἀγαπᾷς τί σκιάζεσαι,
Τί μὲ τὸ νοῦ σου βάζεις ;—

Ἡ κόρη σκύβει τὸν φιλεῖ
Καὶ λέει του—Δὲ θάρρησω,
Περίμενε γιὰ μιὰ στιγμή
Τὴν πόρτα νὰ σφαλίσω.—

Καὶ μὲ ἄλλον πού την πρόσμενε
Στὸ δρόμο φέβγει ἐκείνη
Σὰν ἀστραπὴ καὶ δόλινοχητὴ
Τὴν πόρτα της ἀφίνει.

Α ΤΙΜΗ

—Μὲ σκλάβωσε ἡ ἀγάπη σου
Κ' ἡ τόση ἔπομονή σου,
Ἀπόψε θὰ σὲ καρτερῶ.
Τώρα εἶμαι πιά δική σου.—

Κι ὁ νιὸς ὁποῦ την πίστεψε
Στὸ σπῆτι της τὸ βράδυ
Παίρνει καὶ πάει κρηφά, κρηφά,
Σὰν κλέφτης στὸ σκοτάδι

Κ' ἐκεῖ πού ἀφογκραζότανε,
Ποῖν νᾶμπει μέσα ἀκόμα,
Ὅρκους ἀκούει καὶ φιλιὰ
Μέσ' τῆς ξανθῆς τὸ δῶμι.

ΒΑΡΑΕΝΤΗΣ

ΟΙ ΗΜΕΡΑΙΣ ΤΩΝ ΠΟΥΛΙΩ

(Πάτημος)

Οἱ καλάς ἡμέραις πού κάνει 'ε τὰ μέσα τοῦ Γενάρη
λέγονται ἡμέραις τῶν πουλιῶ. Γιατὶ τὰ γλαρόνια πού
χτίζουν τότε τοῖς φωλιαῖς των, παρακάλεσαν τὸ θεὸ νὰ
τοῖς χαρίσῃ δυὸ τρεῖς καλάς ἡμέραις γιὰ νὰ μὴ χαλάσῃ ἡ
επικυμία τοῖς φωλιαῖς των καὶ νὰ ἔμπορῶν νὰ ξεκλωσά-
ζου τὰ αὐγά των. Ὁ θεὸς τὰ ἀκούσε καὶ γιὰ ταῦτα εἶ-
πεν τὴν καρδιά τοῦ χειμῶνα· κάνει τρεῖς ἡμέραις καλοκαιρι-

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΠΡΩΤΟΜΑΘΗΤΗ

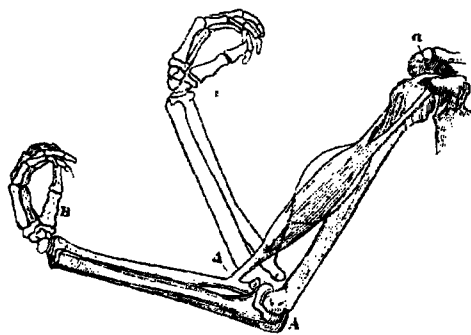
ΑΘΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ*

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Τί γίνεται σὰ σαλέβουμε ;

13. Ἄς γυρίσουμε τώρα στὸ ρῶτημα ἰΠῶς γίνε-
ται καὶ σαλέβουμε ἐπὶ καθὼς σαλέβουμε ; Ἄς πά-
ρουμε ἕνα ὀριζόμενον κίνημά μας κι' ἄς δοῦμε τὸ κα-
ταλαβαίνουμε ἢ ὄχι.

Λυγᾷς τὸ βραχίονι σου. Ξέρεις καλά πῶς, σὰν
ἔχεις τὸ βραχίονι ξαπλωμένο πλακουτὰ στὸ τραπέζι,
ἀπάνου, μπορεῖς, ἂ θέλεις, νὰ λυγίσεις τὸ κατινὸ του
μέρος (τὴν πήχη πού λέμε, πού πάει ἀπὸ τὸν ἄγ-
κωνα ὡς στὸ χέρι) πρὸς τ' ἀπάνου ὡς πού ν' ἀγγί-
ξεις τὸν ὦμο μὲ τὰ δάχτυλα. Πῶς τὸ καταφέρνεις;
Κοίταξε σὲ σκέλεθρο (Μετώπη κι' Ἀχν. 3) τὰ

Ἀχν. 3

Κόκκαλα τοῦ Βραχιοῦνιού μὲ τὸ Δικέφαλο Ποντίκι
Οἱ 2 Ἴνοντες πού δένουν τὸ Ποντίκι στὴν Κλεῖδα (στὸ κόκ-
καλο τοῦ Ὄμου) φθίνονται στὸ σημάδι α. Τὸ Δ
δείχνει τὸ δεσμὸ τοῦ Ποντικιοῦ στὴν Ἀχιτίδα, καὶ
λοιπὸν τὸ σημάδι ὅπου ἐνεργεῖ ἡ δύναμη. Τὸ Α εἶναι
τὸ Ἀπακοῦμπι, δηλαδὴ ἡ κάτω ἄκρη τοῦ Ρόπαλου
ὅπου κινεῖται ἡ ἀπάνου ἄκρη τῆς Ἀχιτίδας μαζὶ μὲ
τὸ Παράχτιδο. Τὸ Β εἶναι τὸ βῆρος (τοῦ χεριοῦ)

κόκκαλα τοῦ βραχιοῦνιού. Θὰ παρατηρήσεις στὸ ἀπά-
νου βραχίονι ἕνα μεγάλο κόκκαλο (Ρ) πού πάει ἀπὸ
τὸν ὦμο ὡς στὸν ἄγκωνα, ἐνῶ ἡ πήχη ἔχει διὰ, τὸ
ἕνα (Ω) φαρδύτερο ἀπὸ τὸ ἄλλο (Αχ) καὶ χοντρότερο
κοντὰ στὸν ἄγκωνα, ὅμως μικρότερο καὶ λιγνότερο
κοντὰ στὸ χτένι. Τὸ κόκκαλο τοῦ ἀπάνου βραχιοῦνιού
λέγεται Ρόπαλο· τὸ ἀπάνου κόκκαλο τῆς πήχης
τὸ πῶ χοντρὸ κοντὰ στὸν ἄγκωνα λέγεται Παράχτιδο·
καὶ τὸ ἄλλο, τὸ πῶ χοντρὸ κοντὰ στὸ χτένι, λέγεται
Ἀχιτίδα.

Ἄν κοιτάξεις πάλι προσεχτικὰ, θὰ δεῖς πῶς ἡ
ἄκρη τοῦ ρόπαλου ἢ κοντὰ στὸν ἄγκωνα εἶναι πε-
ρίεργα στρογγυλωμένη, κι' ἡ ἄκρη πάλι τοῦ παρά-
χτιδου κοντὰ στὸν ἄγκωνα περίεργα σκαμμένη, μὲ
τρόπο πού ἡ μιὰ ταιριάζει χαλαρὰ μέσα στὴν ἄλλη.
Δοκίμασε τώρα νὰ σαλέψεις ἀφτὰ τὰ κόκκαλα κατὰ
παντοῦ τὸ ἕνα ἀπάνου στὸ ἄλλο, καὶ θὰ δεῖς πῶς
ἐφκολα διπλώνεις τὸ παράχτιδο ὡς πῆς κολλητὰ
στὴν κορφή τοῦ ρόπαλου χωρὶς νὰ χωριστοῦν οἱ ἄκρες
τους· κι' ἂν παρατηρήσεις καλὰ, θὰ δεῖς πῶς, καθὼς
σαλέβεις τὸ παράχτιδο ἀπάνου κάτου, ἡ ἄκρη του
κι' ἡ ἄκρη τοῦ ρόπαλου γλιστροῦν ἡ μιὰ ἀπάνου
στὴν ἄλλη. Ὅμως γλιστροῦν μ' ἕναν τρόπο μοναχά,
δηλαδὴ ἀπάνου κάτου· ἂ δοκιμάσεις νὰν τὰ γλιστρή-
σεις πλάγια, θὰ δεῖς πῶς σφηνώνουν.

Κατόπι δοκίμασε ἀκόμα λίγο, καὶ θὰ βρεῖς πῶς,
ἂν κι' ἐφκολα διπλώνεις τὸ παράχτιδο ἀπάνου στὰ
μπροστινὰ τοῦ βραχιοῦνιού ὡς ν' ἀγγίξεις μὲ τὰ δά-
χτυλα τὸν ὦμο, καὶ τὸ κατεβάσεις πίσω πάλι ὡς
πὸν παράχτιδο καὶ ρόπαλο νὰ καταστήσουν ἴσια
γραμμῆ, ὅμως τὸ παράχτιδο δὲ λυγίζει ἀπάνου καὶ
πρὸς τὰ πιασὰ τοῦ βραχιοῦνιού. Γιατὶ ζετᾷζοντας
τὴν ἄκρη τοῦ παράχτιδου θὰ βρεῖς πίσω μιὰ μύτη
μὲ μορφή σὰ μύτης πουλιοῦ, πού ὅταν τὰ κόκκαλα
γραμμίζουμε σφηνώνει μέσα στὴν ἄκρη τοῦ ρόπαλου,
κι' ἐτσι ἀμποδίζει τὸ παράχτιδο νὰ λυγίσει παραπέρα

πίσω. Ἀφτὸς εἶναι ὁ λόγος πού μοναχά μ' ἕναν τρόπο
λυγίζεις τὸ βραχίονι.

14. Καλὰ λοιπὸν, κοντὰ στὸν ἄγκωνα τὰ διὰ
κόκκαλα, τὸ ρόπαλο καὶ τὸ παράχτιδο, εἶναι ἐτσι
φτιασμένα κι' ἐτσι ταιριάζουν τὸ ἕνα μέσα στὸ ἄλλο
πού τὸ βραχίονι καὶ τεντώνεται καὶ διπλώνει. Στὸ
σκέλεθρο τὰ διὰ κόκκαλα εἶναι ἐλότελα χωρισμένα,
δηλαδὴ πρέπει μὲ κάτι νὰ δεθοῦνε μαζὶ· εἰδεμῆ, θὰ
ξεσπίζου. Πολὺ πιθανὸ, στὸ σκέλεθρο πού ζετᾷζουμε
εἶναι δεμένα μὲ τέλι ἢ γαλκένιες λουριδίτσες. Μὰ
τὸ ἴδιο θὰ σταθῶνε μαζὶ κι' ἂ βγάλεις τὸ τέλι ἢ
τίς λουριδες καὶ δέσεις γύρω τίς διὰ ἄκρες μὲ κορ-
δέλα, τόσο σφιχτὰ ὅσο ν' ἀγγίζονται, δίχως ὅμως
ν' ἀμποδίζονται ἀπὸ τὸ νὰ σαλέβουν τὸνα μέσα
στὸ ἄλλο. Ἀφτὸ ἐφκολα τὸ καταφέρνεις, ἂν πάρεις μι-
κρὲς λουριδες σειρίτη, ἢ ἀκόμα καλύτερα λουριδες λά-
στιχο, καὶ τίς βάλεις ἐλόγυρα στὸν ἄγκωνα—μπροστά,
πίσω, πλάγια—δένοντας τὴ μιὰ τὴν ἄκρη καθε λου-
ριδας στὸ ρόπαλο καὶ τὴν ἄλλη στὸ παράχτιδο. Ἐτσι
θὰ συνεμάσεις πολὺ τὸν τρόπο πού τὰ κόκκαλα κατὰ
τὸν ἄγκωνα κρατιοῦνται μαζὶ στὸ βραχίονι. Ἡ δια-
φορὰ εἶναι πῶς τοῦ ζωντανοῦ βραχιοῦνιού οἱ λουριδες
δὲν εἶναι λαστιχένιες, παρὰ πλακουτὲς λουριδες ἀπὸ
τὴν κλωστήνια οὐσία πού τὴν εἶπαμε συγκρατικό.
Οἱ πλακουτὲς ἀφτὲς λουριδες ἔχουνε δικό τους ὄνομα
καὶ λέγονται Δεσμοί.

Στὸν ἄγκωνα λοιπὸν οἱ δυὸ ἄκρες τοῦ παράχτι-
δου καὶ τοῦ ρόπαλου κρατιοῦνται στὸν τόπο τους
ἀπὸ δεσμούς ἢ πλακουτὲς λουριδες συγκρατικό.

Στὸ σκέλεθρο οἱ ἀπανωσιές τῶν διὰ κόκκαλων
κατὰ τὸν ἄγκωνα ὅπου τρίβονται, ἂν καὶ κάπως
γλιστρῆς, ὅμως εἶναι στεγνές. Μὰ ἂν κοιτάξεις πο-
τίς σου ἀρμὸ σκελιοῦ προβατήσου πρὶ μαγερφεῖ,
θὰ παρατηρήσεις ἐκεῖ διὰ κόκκαλα πού γλιστροῦν
τὸ ἕνα ἀπάνου στὸ ἄλλο, κάπως ὅπως γίνεται καὶ
στὸν ἄγκωνα, καὶ θὰ θυμᾷσαι πῶς ἐκεῖ πού σμί-
γουν τὰ κόκκαλα εἶναι τόσο ὑπερβολικὰ γλιστρά καὶ
τόσο νοτερά, πού γλιστροῦν. Ἀπαράλλαχτα τὸ ἴδιο
ἔχεις καὶ στὸ δικό σου τὸν ἄγκωνα. Ἡ ἄκρη τοῦ
παράχτιδου κι' ἡ ἄκρη τοῦ ρόπαλου εἶναι γλιστρές
καὶ νοτερές τόσο, πού γλιστροῦν ἡ μιὰ μέσα στὴν
ἄλλη ὅσο γίνεται ἐφκολα. Δὲν εἶναι καὶ τὸ μάτι
σου πάντα νοτερό; Εἶναι νοτερό ἀπὸ δάχρυα, ἂν καὶ
δάχρυα λέμε ὅταν τὰ μάτια ξεχειλίζουν ἀληθινὰ
ὅμως πάντα δακρίζουμε λιγάκι. Λοιπὸν ἐτσι μέσα στὸ
περιτύλιγμα τῶν δεσμῶν πού δένουν τὸν ἄγκωνα γύ-
νουνται, νὰ ποῦμε, πάντα δάχρυα καὶ κρατοῦν τίς
διὰ ἀπανωσιές τῶν κόκκαλων ἀκατάπαρτα νο-
τερές.

Οἱ ἄκρες τῶν κόκκαλων στὸ μέρος πού ἀγγίζου
εἶναι γλιστρές, γιατί εἶναι σκεπασμένες μὲ ὅ,τι
λέμε Χόντρο. Τὰ κόκκαλα εἶναι πολὺ σκληρὰ κι' ἀ-
τόφια· νερὸ μέσα τους πολὺ δὲν ἔχουν, καὶ πολὺ λίγο
ἀλλάζουν ὅτα στεγνώσουν. Ὁ χόντρος ὅμως εἶναι
πολὺ λιγώτερο σκληρὸς, γιατί κλεῖ πολὺ περισσότερο
νερὸ. Σὰν εἶναι νοπὸς, εἶναι πολὺ γλιστρός· μὰ ἐπει-
δὴς κλεῖ κάμποσο νερὸ, μαζέβει πολὺ ἔμα στεγνώσει,
καὶ στεγνὸς δὲν εἶναι τόσο γλιστρός ὅσο ὅταν εἶναι
νοπὸς. Κοίταξε τοὺς στεγνοὺς χόντρος τῶν κόκκα-
λων σκέλεθρου· εἶναι καὶ τότες κάπως γλιστροῦ, μὰ
ἡ γλιστράδα τους σὲ ζερὸ σκέλεθρο ἀπάνου δὲ σὺ
δίνει ἰδέα πῶς γλιστροῦ εἶναι μέσα σὲ ζωντανὸ
κορμί.

Στὸν ἄγκωνα λοιπὸν ἔχουμε ἄκρες διὰ κοκκαλίων
πού ταιριάζουν τὸνα μέσα στὸ ἄλλο μὲ τρόπο πού σι-
λέβουν κατὰ μιὰ ὀριζόμενη γραμμῆ· τίς ἄκρες ἀφτὲς
κάνει γλιστρές ὁ χόντρος, τίς μονοκέβει κάπιο ὄργρ,
καὶ τίς βαστοῦνε στὸν τόπο τους οἱ δεσμοί. Ὅλο τοῦτο
λέγεται Ἀρμὸς ἢ Κλεῖδοση.

15. Ἐχει κι' ὄλλους πολλοὺς ἄρμους τὸ κορμί,
ἐξὸν τὸν ἄγκωνα. Ἐχει τὸν ἀρμὸ τοῦ ὦμου, τοῦ
γονάτου, τοῦ γόφου, καὶ ἄλλους ἀκόμα. Ὅλοι ἀφτοὶ
διαφέρουν ἀπὸ τὸν ἀρμὸ τοῦ ἄγκωνα ὡς πρὸς τὴ μορ-
φή τῶν ἀκρῶν τοῦ κόκκαλου, ὡς πρὸς τὸν τρόπο
πού σαλέβουν τὰ κόκκαλα τὸνα ἀπάνου στὸ ἄλλο,
κι' ὡς πρὸς πολλὰ ἄλλα καθέκαστα. Μὰ περιττὸ νὰ
ζετᾷσουμε τώρα ἀφτὲς τίς διαφορές. Γενικὰ μιλιώ-
ντας, ὅλοι μιάζουν, ἀφὸ σ' ὄλους ἕνα κόκκαλο ται-
ριάζει μέσα σ' ἄλλο, ἀφὸ ἔχουν ἀπανωσιές σκεπα-
σμένες μὲ χόντρο, ἀφὸ μουςκέβονται ἀπὸ κάπιο
ὄργρ, κι' ἀφὸ τοὺς κρατοῦνε στὸν τόπο τους δεσμοί.
Ἐποῖτω θὰ παρατηρήσατε πῶς ὡς τώρα μί-
λησα μοναχά γιὰ τὸ ρόπαλο καὶ τὸ παράχτιδο

*) Κοίταξε ὄλλα 124, 125 καὶ 126.

ὅπως βρίσκονται στὸν ἄγκωνα· ὁμοίως καὶ τὸ ἄλλο κόκκαλο τῆς πῆχης, δηλαδή ἡ ἀχτίδα, ἔχει καὶ ἀπὸ κάποια δουλιὰ μὲ τὸν ἄγκωνα. Τὸ παράλειψα ἐπίτηδες γιὰ νὰ σὰς ἐφοκώσω· ἀληθινὰ ὅμως ἡ ἄκρη τοῦ ρόπαλου σαλέβει ὄχι μοναχὰ μέσα στὴν ἄκρη τοῦ παράχτιδος, μὰ καὶ ἀπάνου στῆς ἀχτίδας, καὶ ἡ ἄκρη τῆς ἀχτίδας εἶναι τὸ ἴδιο καὶ ἀπὸ φασκιωμένη μὲ χόντρο καὶ τυλιγμένη μὲ τοὺς δεσμούς. Μποροῦσα μάλιστα νὰ πῶ ἀκόμα πῶς ἡ ἀχτίδα σαλέβει ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ παράχτιδο, μὰ δὲ θέλω νὰ σὰς ζαλίσω μὲ τέττα καθέκαστα τώρα. Ὅτι ἤθελα νὰ σὰς δείξω εἶταν τοῦτο, πῶς ὁ ἄγκωνας εἶναι ἀρμύς, ἔτσι φτιασμένους πού ἡ πῆχη μπορεῖ καὶ διπλώνει πρὸς τὸ ἀπάνου μέρος τοῦ βραχιονίου.

16. **Γιὰ νὰ διπλώσει τὸ βραχίονι χρειάζεται κάποια δύναμη.** Τὸ παράχτιδο ἢ ἡ ἀχτίδα — γιὰτὶ καὶ τὰ διὸ σαλέβουνε μαζί — πρέπει νὰ σπρωχθεῖ ἢ νὰ τραβηχθεῖ πρὸς τὸ ρόπαλο, ἢ τὸ ρόπαλο πρέπει νὰ σπρωχθεῖ ἢ νὰ τραβηχθεῖ πρὸς τὴν ἀχτίδα καὶ τὸ παράχτιδο. Πῶς γίνεται τοῦτο στὸ δικό σου βραχίονι;

Πάρε τὰ κόκκαλα τοῦ βραχιονίου. Στερῶσε τὴν ἀπάνου ἄκρη τοῦ ρόπαλου καὶ δέσε τὴν κάτω μὲ τρόπο πού νὰ μὴ σαλέβει. Δέσε ἕνα κομμάτι σπάγγου θὲς στὴν ἀχτίδα θὲς στὸ παράχτιδο (ὅπια προτιμάς), ἔτσι ἀρκετὰ κοντὰ στὸν ἄγκωνα, καὶ τρυπώντας τὴν κορφή τοῦ ρόπαλου πέρασε ἀπὸ τὴν τρύπα τὸ σπάγγο. Ὁ σπάγγος σου πρέπει νάχει ἀρκετὸ μᾶκρος, τόσο πού νὰ μένει τὸ βραχίονι ὅλοισο χωρὶς νὰ παρατεντώνεται ὁ σπάγγος. Καὶ τώρα πιάσε τὸ σπάγγο ἐκεῖ πού βγαίνει ἀπὸ τὴν τρύπα καὶ τράβα. Ἡ πῆχη θὰ διπλώσει ἀπάνου στὸ βραχίονι. **Γιατί; Γιατί δούλεψες μοχλὸ τρίτης σειράς.**

Ἡ ἀχτίδα καὶ τὸ παράχτιδο κάνουν τὸ μοχλὸ ἀπακοῦμπι εἶναι ἡ ἄκρη τοῦ ρόπαλου μέσα στὸν ἄγκωνα (Ἄχν. 3, Α) τὸ βᾶρος πού κινᾶς εἶναι τὸ βᾶρος τῆς ἀχτίδας καὶ τοῦ παράχτιδος (μὲ τὸ βᾶρος μαζί τῶν κόκκαλων τοῦ χεριοῦ), καὶ τὸ βᾶρος ἀπὸ μὴν νὰ παρασταθεῖ μὲ βᾶρος καθισμένο κοντὰ στὴ μέση τῆς πῆχης· δύναμη εἶναι τὸ τράβηγμα πού δίνεις τοῦ σπάγγου, καὶ ἐνεργεῖ ἀπάνου στὸ μοχλὸ σου στὸ μέρος ὅπου ὁ σπάγγος δένεται στὴν ἀχτίδα, δηλαδή πιὸ κοντὰ στὸ ἀπακοῦμπι παρὰ στὸ μέρος ὅπου πέφτει τὸ βᾶρος. Καὶ ξέρεις πῶς, ὅταν ἔχεις ἀπακοῦμπι στὴ μιά ἄκρη καὶ δύναμη μεταξὺ σὲ ἀπακοῦμπι καὶ βᾶρος, τότες ἔχεις μοχλὸ τρίτης σειράς.

Ἄ θέλεις ἡ δουλιὰ νὰ συνεμιάσει πιότερο ὅ,τι γίνεται στὸ βραχίονι σου, κάνε ἔτσι· δηλαδή, ἀντὶς νὰ τρυπήσεις τὸ ρόπαλο, ἔφισε τὸ σπάγγο νὰ πηγαινόρχεται μέσα στὴν ἀβλακίκα πού θλίπεις στὴν κορφή τοῦ ρόπαλου, καὶ ἔπειτα δέσε τὴν ἄκρη του στὸν ὦμο — ἢ ὅπου ἀλλοῦ θέλεις πιὸ ἀψηλά ἀπὸ τὸ ρόπαλο — καὶ μᾶκρηνε τὸ σπάγγο ἴσα ἴσα τόσο ὅσο νὰ τεντώνεται τὸ βραχίονι, τόσο δηλαδή πού σὰν ἀπλωθεῖ τὸ βραχίονι, ὁ σπάγγος νὰ μὴν εἶναι παρατενωμένος, μήτε ὁμοίως καὶ χαλαρός. Τώρα κόντηνε τὸ σπάγγο μαζέβοντας τονε σὲ θηλιά. Κάθε φορὰ πού τὸν κονταίνει ἔτσι, θὰ διπλώνεις τὴν πῆχη ἀπάνου στὸ βραχίονι. Καὶ τώρα πῶς δὲν κάνεις τοῦ σπάγγου σου θηλιά, μὰ πῶς ὅταν ἀγαπᾶς κονταίνει μόνος του. Κάθε φορὰ πού κονταίνει ὁ σπάγγος, θὰ σηκώνει τὴν πῆχη καὶ θὰ λυγᾷ τὸ βραχίονι καὶ κάθε πού χαλαρώνει ὁ σπάγγος, τὸ βραχίονι θὰ πέφτει πίσω στὴν ἴσια του τὴ θέση.

Στὸ βραχίονι σου δὲ βρίσκεται σπάγγος, παρὰ ἕνα ἄλλο σῶμα τοποθετημένο ὅπως πρὶν ὁ σπάγγος μας, καὶ ἔχοντας τὴ δύναμη νὰ κονταίνει μοναχὸ του ὅτα χρειάζεται. Κάθε φορὰ πού κονταίνει ἀπὸ τὸ σῶμα, τὸ βραχίονι λυγᾷ· καὶ ἔπειτα ὅταν πάλι μακραινέι, τότες τὸ βραχίονι ζαναπέφτει στὴν ἴσια του τὴ θέση. Τὸ σῶμα ἀπὸ πού κονταίνει ἔτσι καὶ μακραινέι λέγεται **Ποντίκι**.

Ἄ βάλεις τὸ ἕνα σου χεῖρ ἀπάνου στὸ ἄλλο σου τὸ βραχίονι, στὴ μέση πῆς μεταξὺ ὦμο καὶ ἄγκωνα, καὶ ἔπειτα ἀ λυγῆσεις τὸ βραχίονι, θὰ νιώσεις ἀπὸ μέσα κάτι πού ἀνεβαίνει. Τὸ κάτι ἀπὸ εἶναι τὸ ποντίκι πού λυγᾷ τὸ βραχίονι κονταίνοντας, ἢ (ὅπως θὰν τὸ λέμε) **μαζέβοντας**.

Στὸ βραχίονι σου, ὅπως καὶ στὸ σκέλι τοῦ κουνελίου πού μελετήσαμε στὸ προσημεριό μας μᾶ-

θημα, ἡ σάρκα εἶναι βολεμένη μάτσα μάτσα μὲ κάθε μέγεθος καὶ μορφή, καὶ κάθε μάτσο λέγεται **Ποντίκι**. Ποντίκια ἔχει ἀρκετὰ τὸ βραχίονι, μάλιστα ὅμως ἕνα ξέχωρα μεγάλο, πού βρίσκεται στὰ μπροστινὰ τοῦ βραχιονίου καὶ λέγεται **Δικέφαλος**. Εἶναι στρογγυλωπὴ μάτσα κόκκινης σάρκας, μὲ σημαντικὰ πιότερο μᾶκρος παρὰ φάρδος ἢ χόντρος, πού λίγο λίγο κάθε τῆς ἄκρη καταναίει σὲ μύτη. Τὴ βλέπεις στὸ Ἄχν. 3.

Ἴσως θυμᾶστε πῶς, σὰν ζεταζάμε τὸ σκέλι τοῦ κουνελίου, παρατηρήσαμε πῶς σὲ πολλὰ ποντίκια ἢ μαλακιά σάρκα, πού εἶναι τὸ σημαντικώτερο τους μέρος, ἄξαφνα ἀπὸ τὴ μιά ἢ καὶ τὴς διὸ τῆς ἄκρης σταματοῦσε καὶ ἄλλαζε σὲ πολὺ στερεώτερο οὐσία, ἄσπρη καὶ γυαλιστερή. Καὶ εἴπαμε τότες πῶς τὴν οὐσία ἀπὸ τὴν ἄλλη λέμε τένοντα τοῦ ποντικίου. Τὸ λοιπὸ μέρος τοῦ ποντικίου, πού ὁ κόσμος τὸ λέει **Κοιλιά**, εἶναι κανωμένο ἀπ' ὅ,τι λέμε σάρκα ἢ ψαχνό, μὰ πού πρέπει τώρα νὰν τὸ λέμε **Ποντικένια Οὐσία**. Κάθε ποντίκι δηλαδή εἶναι πρῶτα πρῶτα κανωμένο ἀπὸ μάτσα ποντικένιας οὐσίας. Ἡ ποντικένια οὐσία εἶναι ἀπὸ ἄπειρο πλῆθος μαλακῆς κλωστής πού πᾶν πρὸς τὴν ἴδια γραμμὴ καὶ δεματινίζονται σὲ μεγάλα ἢ μικρὰ μάτσα. Στὴν κάθε ἄκρη τοῦ ποντικίου οἱ μαλακῆς ἄρτες ποντικένιας κλωστής σμίγουν ἄλλες στερεώτερες, μὰ ψιλώτερες κλωστής συγκρατικῆς ἢ κλωστίνου πλοκοῦ, καὶ ἀπὸ τίς κλωστής ἀρτές τίς ψιλώτερες καὶ στερεώτερες γίνεται τὸ σκονὶ τοῦ τένοντα πού ζερβόδεξα τελιώνει τὸ ποντίκι.

Μ' ἀρτοῦς τοὺς τένοντες σμίγονται τὰ ποντίκια σὲ σκλήρᾳ κόκκαλα ἢ σὲ μερικὰ ἄλλα στερεὰ κομμάτια τοῦ κορμοῦ. Οἱ τένοντες κάποτες εἶναι στρογγυλοὶ καὶ σὰ σπάγγοι, κάποτες πλακοῦτοι καὶ ἀπλωμένοι. Καὶ εἶναι κάποτες μακρῆς, καὶ κάποτες πάλι πολὺ κοντοί, τόσο πού μόλις φαίνονται. Πάντα ὅμως ἕνα ποσὸ στερεῆς κλωστής συγκρατικῆς δίνει τίς μαλακῆς ποντικένιας κλωστής μὲ τὰ κόκκαλα, καὶ τὸ πιὸ συχνὰ οἱ τένοντες, ἂν καὶ στερεώτεροι, εἶναι πολὺ ψιλώτεροι παρὰ ἡ κοιλιά τοῦ ποντικίου.

Ἡ ποντικένια κοιλιά τοῦ δικέφαλου βρίσκεται στὰ μπροστινὰ τοῦ ἀπάνου βραχιονίου. Λίγο παραπάνου ἀπὸ τὸν ἄρμὸ τοῦ ἄγκωνα τελιώνει σὲ μικρὸ στρογγυλὸ δυνατὸ τένοντα, πού γλύφοντας τὸν ἄγκωνα δένεται ἔπειτα ἢ κολνᾷ στὴν ἀχτίδα λίγο παρακάτω ἀπὸ τὸν ἄρμὸ (Ἄχν. 3, Δ). Τὸ ἀντίθετο τῆς κοιλιάς μέρος φτάνει ὡς λίγο παρακάτω ἀπὸ τὸν ὦμο καὶ ἐκεῖ τελιώνει ὄχι σ' ἕνα παρὰ σὲ διὸ (*) τένοντες (Ἄχν. 3, α), πού γλύφοντας τὴν ἄκρη τοῦ ρόπαλου δένονται στὴν Πλάτη ἢ **Κουτίλα**, ὅπου τὸ ρόπαλο εἶναι σφηνωμένο μὲ ἄρμὸ.

Ἐχει λοιπὸν ὁ δικέφαλος πικρὴ ψαχνὴ ποντικένια κοιλιά πού βρίσκεται στὰ μπροστινὰ τοῦ βραχιονίου καὶ εἶναι δεμένη μὲ τένοντες στὴν κουτάλα ἀπὸ τὴ μιά τῆς ἄκρη καὶ στὴν πῆχη ἀπὸ τὴν ἄλλη. Καὶ τώρα, ὅταν τὸ βραχίονι εἶναι ζαπλωμένο καὶ ἡ κουτάλα στερεωμένη, τὴ θὰ γίνεῖ ἂν ὁ δικέφαλος ἄξαφνα μαζέψει; Φανερὰ ὅ,τι ἔγινε καὶ ὅταν κόντηνας θηλιά κόντηνας τὸ σπάγγο, πού, ἂ θυμᾶσαι, τότες φανταστήκαμε τοποθετημένο ἀπάνου κάτω τὸ ἴδιο ὅπως εἶναι τοποθετημένος καὶ ὁ δικέφαλος μὲ τοὺς τένοντες του. Ἡ ἀχτίδα καὶ τὸ παράχτιδο θὰ τραβηχθοῦν, καὶ τὸ βραχίονι θὰ λυγῆσει.

Οἱ τένοντες δὲν ἔχουν τὸ χάρισμα νὰ μαζέβουν, μὰ κάθε ποντικένια οὐσία ἔχει τὸ περίεργο ἀπὸ χάρισμα τοῦ νὰ μαζέβει ἄξαφνα καὶ νὰ κονταίνει, γιὰτὶ σὲ κάποιες ὁρισμένες στιγμῆς κάθε του μαλακιά ποντικένια κλωστή μαζέβει. Ὁ τρόπος πού κάθε ποντίκι ἢ ποντικένια κλωστή ἄξαφνα κονταίνει λέγεται **Ποντικωτὸς Μαζέβωσ**. Ὅλα τὰ ποντίκια καὶ ὅλες τοὺς οἱ κλωστής ἔχουν τὴ δύναμη νὰ μαζέβουν.

(*) Σημ. Τὰ ποντίκια σπάνια ἔχουν διὸ τένοντες στὴν ἴδια ἄκρη. Γιὰ τοῦτο καὶ τ' ὄνομα **Δικέφαλος**.

Η ΑΛΛΗ ΜΕΡΙΑ

Ἐχει δικίω ὁ Ἐρμῶνας· «τὰ ὠραία πράγματα εἶναι κείνα πού δὲν μποροῦνε πᾶς νὰ μᾶς ὠφελέσουν». Καὶ ὁ «Ἄσωτος» σύμφωνο μὲ τὴν αἰσθητικὴ αὐτὴ ἀρχὴ ζορίζεται ἀπὸ τὸν Ἑλικῶνα ἀφοῦ στηρίζεται σὲ πρᾶμα πού μπορεῖ ἀκόμα νὰ μᾶς ὠφελέσει, δηλ. σὲ ἄσκημο πρᾶμα καὶ ὄχι σὲ ὠραίο.

Τὴν κριτικὴ τοῦ Ἐρμῶνα τὴ σέβουμαι· βαθυστόχαστη κριτικὴ καὶ ἀμερόληπτη, δίχως νὰ λογαριάζει καθόλου προσωπικῆς συμπάθειες καὶ ἀδερφοσύνης ἰδεῶν, πέφτει βαρὶὰ σὰν τοσκούρι καὶ κομματικῆς ἀλύπητα κάθε ἄχρηστο καὶ κάθε κακὸ. Τέττα τὴν εἶδα καὶ στὸν «Ἄσωτο» καὶ τὴν καταχάρηκα. Ἀκόμα τίς προάλλες τὸ φώναζα ἀπὸ τίς στήλες τοῦ «Ἄστου» καὶ τοῦ «Νουμά» πῶς τέττα κριτικὴ μᾶς χρειάζεται, καὶ ὅτα λαχταρεῖ κανεὶς νὰ μπεῖ κάτω ἀπὸ μιά σημαία πρέπει ὁ ἴδιος νὰ προσφέρει τὸν ἕκυτό του γιὰ πρῶτο θῦμα τῆς.

Ὁ ἀπεριόριστος ὅμως σεβασμὸς μου στὴν κριτικὴ εὐλακρύνει τὸ Ἐρμῶνα δὲ μ' ἐμποδίζει. Θερρῶ, νὰ πῶ καὶ ἐγὼ τὴ γνώμη μου. Ὅχι γιὰ νὰ πολεμήσω τίς θεωρίες του, οὔτε γιὰ νὰ διακρεντέψω τὸ ἔργο του, ἀλλὰ γιὰ νὰ δείξω τὴν ἑκτεταδὰ τῆς πηγῆς ἀπ' ὅπου τὸ ἔντηλα. Ὁ φίλος μου τὴν πηγὴ αὐτὴ τὴ βρίσκει πολὺ θολωμένη καὶ ἔτσι ἀκατάλληλη νὰ δώσει θέματα γιὰ διακρο ἀφοῦ βρίσκεται πολὺ κοντὰ μᾶς καὶ ἀφοῦ τὰ περιστατικὰ τῆς δὲν τὰ ξεδιχάσει ἀκόμα τῆς ἱστορίας τὸ χωνευτήριον. Ἀπ' αὐτὴ τὴ μεριά ἄδικο δὲν ἔχει. Τὸ γλωσσικὸ ζήτημα δὲ λυθῆκε· ζεῖ ἀκόμα καὶ ζοῦμε μέσα σ' αὐτό, ἀφοῦ κάθε φάερωμα τῆς ζωῆς μᾶς καὶ τὸ παραμικρῶτερο, ἀπ' αὐτὸ πηγάζει. Καὶ ὅτα ζοῦμε μέσα σὲ κάτι δὲν μποροῦμε ἀπ' αὐτὸ τὸ κατὶ, τὸ καθαρίστο καὶ τὸ ἀχώνευτο, νὰ πάρουμε ὅ,τι μᾶς χρειάζεται γιὰ νὰ δημιουργήσουμε, μὲ τὴν προεπόμενη ἀμερόληψία, ὄχι τὸ κρυσταλλίνου παλάτι, μὰ καὶ τὴν ἀχυροσκεπημένη ἀκόμα φτωχοκαλυδούλα τῆς Τέχνης.

Ἀπ' αὐτὴ τὴ μεριά, τὸ εἴπαμε — τὴ μεριά τῆς ἀπόλυτης Τέχνης — ἔχει δικίω. Μὰ ὑπάρχει καὶ ἡ ἄλλη μεριά — ἡ μεριά τῆς Ζωῆς — καὶ ὅποιος κοιτάζει ἀπ' αὐτὴ τὴ μεριά τὴν πηγὴ, βλέπει τὰ νερά τῆς λιγώτερο θολὰ καὶ λιγώτερο ἀκατάλληλα νὰ δώσουνε θέματα γιὰ δράμα. Ἀπ' αὐτὴ τὴ μεριά τὸ κοιτάζω καὶ ἐγὼ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα, καὶ ξεχωριστὰ τὰ Βαγγελικά, καὶ βόρρα ὅ,τι μού χρειάζετανε γιὰ τὴ δουλιὰ πού καταπίαστηκα.

Δικό μου φταξίμο καὶ ὄχι τοῦ Σαίξπηρ ἂν πᾶρα ἀνάποδα τὰ λόγια τοῦ Hamlet. «Τὶ ναι ἢ Ἐκάθη πρὸς αὐτόν, ἢ αὐτὸς πρὸς τὴν Ἐκάθη. Ὅστε νὰ κλαίει;» δηλ. ἂ φανταστήκα. Ὅσες φορῆς διαδραματίζετο τὸ μῆρες αὐτό, πῶς τὰ λόγια τοῦ Hamlet δὲ φανερώσουνε συμπονιὰ γιὰ τὰ παθήματα τῆς Ἐκάθης, ἀλλ' ἀπορία γιὰ τὰ κλάματα τοῦ θεατρίνου πού χύνονται ἀκράτητα γιὰ ζένας ἔγνοιες καὶ γιὰ παθήματα φανταστικά. Νὰ κλαίει γιὰ τὰ παθήματα τῆς Ἐκάθης ἢ γιὰ τὴν ἀπιστίαν τῆς Κλυταίμνηστρας ἢ γιὰ τὴ θυσίαν τῆς Ἰφιγένειας, εἶναι βέβαια ποιητικὸ καὶ φανερώσει ζοερὰ φαντασίας καὶ ἀπαλοσύνη ψυχῆς. Μὰ γιὰτὶ νὰ ζοδιάζεις τὰ δακρυὰ σου γιὰ παρασμένα, ἀφοῦ ἔχεις τὰ σημερὰ, πρᾶματα ζωντανὰ καὶ συνεδεμένα μὲ τὴ ζωὴ σου, πού σου τραβᾶνε τὴ σκέψη καὶ τὴ συμπονιὰ;

Ἡ νυμφαγία τοῦ Ταρλαγῶρ ἢ ἡ μάχη τοῦ Βατερλώ εἴτανε βέβαια κάτι μεγάλο καὶ ἐπικό, μὰ ἐμένα περισσότερο ἀπὸ τίς διὸ αὐτῆς γιγαντομαχίαις μὲ συγκίνησε ὁ ἀδερφοσκοτωμὸς πού γινε στὰ Βαγγελικά,

στό δρόμο του Κοραή, γιατί εΐταν πιό σιμά στη ζωή μου, γιατί τόν είδα με τὰ μάτια μου, γιατί είδα τὸ ἄθωο τὸ παιδάκι νὰ σκοτώνεται ἄδικα τῶν ἀδικῶν, γιατί είδα τὴν ἴδια τὴν πατρίδα μου νὰ σκοτώνεται, γιατί βλέπω ἀκόμα δλόγουρά μου, κι ἔχι μόνο τὴ βλέπω κάθε μέρα μὰ καὶ τὴν αἰστανουμαι κάθε στιγμή, τὴ μεγάλη τὴν ἀφορμὴ πού γέννησε τὰ Βαγγελικά καὶ πού γεννοβολᾷ τὴν κάθε κακορίζικιά μας.

*

Πρὶ γίνεῖ ὠραία μὴ φιλολογία πρέπει νὰ γίνεῖ ἀληθινή. Τὸ λέει ὁ κ. Dieterich αὐτό, ἴσα ἴσα στὴ φιλολογικὴ του μελέτη πού δημοσιεύεται τώρα στὸ «Νουμά». Μὰ καὶ πρὶν τὸ πρὶν ὁ ἀξιότιμος φίλος μας, τὸ εἶχα πρὶν, θαρρῶ, κ' ἐγὼ μ' ἄλλα λόγια στὸν πρόλογο τῶ «Ζωντανῶν καὶ Πεθαμένων», ἀκόμα καὶ στὸν πρόλογο τοῦ «Ἄσωτου», ὅταν ἔγραφα πὼς γιὰ νὰ πιτύχω τὸ σκοπὸ μου, νὰ φέρω στὴ σκηνὴ τὴν ἀληθινὴ Ρωμαϊκὴ ζωὴ, δὲ δίστασα καθόλου νὰ θυσιασῶ τὴν Τέχνην στὴν Ἀλήθεια.

Τιμὴ γιὰ ἓνα ἔθνος νῆχει Τέχνη δική του, μὰ ἡ Ἀλήθεια εἶναι κείνο πού μὰς χρειάζεται σήμερα περισσότερο. Πρέπει νὰ μελετήσουμε στὰ καθέκαστα τὸν ἑαυτὸ μας, πρέπει σὺν τὸν ἑαυτὸν γινώσκουμε γερὰ, γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ φέρουμε τὴν ἀποπλανημένη ψυχὴ μας σὲ θέση νὰ ξεχωρίζεῖ τὸ Ὁραϊὸ καὶ νὰν τὸ ἔχτιμα. Πρὶν ἀπὸ τὴ Δημιουργία μὰς χρειάζεται τὸ Γκρέμισμα καὶ πρὶν ἀπὸ τὴ σμίλη τοῦ Τεχνίτη μὰς εἶναι ἀπαραίτητο τὸ σφυρὶ τοῦ Καταδαφιστῆ. Ὅταν γκρεμίζει κανεὶς δὲν πλουτικοῦνται γιὰ Τέχνην κοιτάζει μοναχὰ ν' ἀποτελειώσῃ μιά ὥρ' ἀρχύτερα τὴ δουλιὰ του καὶ νὰ παραμερίσει γιὰ νὰ πιάσῃ ὁ Τεχνίτης δουλιὰ. Πάντα ὁ Οἰκοδόμος ἔρχεται ὕστερ' ἀπὸ τὸν Γκρεμιστῆ.

Κ' ἔχουμε σήμερα νὰ γκρεμίσουμε χίλια δυὸ πράματα· εἰδῶλα σακατεμένα, βαθιορίζωτες Πρόληψες, κι ἄλλα κι ἄλλα, λογιῶ λογιῶ σαράβαλα συγγενικά τους, πού ὀρθώνονται σὺν Κινεζικά τειχιά μπρὸς στὰ μάτια μας, πού ἀλυσοδένουνε μὲ βαριὰς ἀλυσιδεὶς τὴν ψυχὴ μας, καὶ δὲ μὰς ἀφίνουνε νὰντι-κρύσουμε τὴ ζωὴ, καὶ δὲν ἀφίνουνε τὴ σκλαβωμένη ψυχὴ μας νὰ πετάξῃ στὸν ἀνοιχτὸ ἀέρα καὶ νὰ χαρεῖ τὰγαθὰ τῆς ἀληθινῆς λευτεριάς.

Ρητορικὰ τερτίπικ δὲν εἶν' αὐτὰ· εἶναι ὁ ἀντίπαλος τῆς ἴδιας τῆς ψυχῆς μας, εἶναι ὁ ἀντίπαλος τῆς Ρωμαϊκῆς ψυχῆς. Οἱ ἀληθινοὶ τεχνίτες ἔς ἀγκαλιάσουν τὴν ἀπόλυτη ὁμορφίαν· ἐγὼ τὸ νιώθω, εἶμαι περισσότερο Ρωμαῖος καὶ λιγώτερο Τεχνίτης, καὶ γι' αὐτὸ ἀγκαλιάζω τὴ ζωὴ, ἀδιαφορώντας διωσδιόλου ἢ τὴ ζωὴ αὐτῆ, ὅπως εἶναι ἀχώνευτη κι ἀλαγάριστη, φέρνει στὴν Ἀθανασία ἢ στὸ γρήγορο θάνατο. Ἡ Ἀθανασία!... Ποτέ μου δὲν τὴ λογάρισα, ἔχι γιατί δὲν τὴ λαχταρῶ, ἀλλὰ γιατί τὸ νιώθω πὼς δὲν εἶμαι καμωμένος γιὰ τέττα Ἀρχοντιά.

Τῆξερα πὼς θὰ ζαφνιασῃ, ἀκόμα καὶ τοὺς διαλεχτοὺς, ὁ «Ἄσωτος», καὶ νὰ πού ζαφνιασθῆκε κι ὁ Ἔρμονας. Μὰ, θαρρῶ, τὸ ἔκρημα σθῆναι ἅμα τὸ μολογήσει κανεὶς πὼς δὲ γράφει γιὰ τὴν Ἀθανασία μὰ γιὰ τὸ Σήμερα, καὶ πὼς γράφοντας γιὰ τὸ Σήμερα δὲν μπορεῖ παρά νὰ δώσει στὸ ἔργον του τὸ ἀντιφέντημα τῆς σημερινῆς ζωῆς, μὴ κοιτάζοντας νὰ ζρεῖ ἢ τὴ ζωὴ αὐτῆ κρύβει μέσα τῆς στοιχεῖα Τέχνης, ἢ ἢν εἶναι τὸ ἀποκηρυγμένον ἀποπαίδι τῆς περὶ φηφνης αὐτῆς Ἀρχοντίας. «Μὲ φλογισμένη λάθα δὲ φτιάνονται τὰ γὰλματὰ», τὸ ξέρω μὲ τὴ φλογισμένη ὅμως λάθα ζεματίζονται οἱ ψυχῆς κ' ἓνα τέτοιο ζεματίσμα θαρρῶ καὶ δὲ μὰς εἶναι περιττό.

Ἔτσι σκέφτηκα, καὶ πρὶ διαβάσω τὴν κριτικὴ

τοῦ Ἔρμονα, μόλις καταπιάστηκα τὸν «Ἄσωτο». Ἔτσι ἀρμάτωσα τὴν ψυχὴ μου πρὶν κατεβῶ στὸν ἀγῶνα πῆρα μαζί μου καὶ μιά ἀσπίδα γερὴ πού τὴ λένε Πίστη, καὶ ἡ ἀσπίδα αὐτῆ ἐμπόδιζε τὰ βόλια τῆς ἀφιβολίας νὰ μὲ βροῦνε στὴν καρδιά καὶ νὰ μὲ κάνουνε νὰν τὸ σκέφτομαι ἢν οἱ ιδέες πού ἀκόμα γι' αὐτὲς πολεμοῦμε θὰ νικήσουν ἢ θὰ νικηθοῦν» Χρειαζέται Πίστη γιὰ νὰ ἰδεῖ κανεὶς κι ἀπὸ τώρα τὴ Νίκη καὶ θὰ παρακαλέσω τὸν Ἔρμονα νὰν τὰ πιστέψει τὰ λόγια μου· κάτι ξέρω πού μιλάω ἔτσι καὶ κάτι βλέπω τώρα καὶ τρία χρόνια ἀπὸ τὴν ταπεινὴ γωνιά τοῦ γραφείου μου. Αὐτὸ τὸ κάτι εἶναι τόσο δυνατὸ ὥστε μοῦ στεριώνει τὴν Πίστη ἀντὶς νὰ μοῦ τὴ λιγοστεύει.

*

Ὁ Ἔρμονας μίλησε καὶ γιὰ τὸ τεχνικὸ μέρος τοῦ δραμάτου μου· τὸ βρῆκε ἀπερισσότερο κουβέντα καὶ ξετύλιγμα ιδεῶν παρά δράμα, τὸ βρῆκε χωρὶς δραματικὸ δέσιμο· βρῆκε πὼς «πολλὰ πρόσωπα δὲν ἔχουν ἄμεση συνοχὴ μὲ τὸν πρωταγωνιστῆ, μὰ ἔρχονται στὴ σκηνὴ μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰντιφεγγίσουν ἐκείνου τὴν ἐνέργειαν» καὶ λυπήθηκε πού ὁ «Ἄσωτος» δὲ γράφει περὰ γιὰ περὰ σὺν ἄρθρο ἢ σὺν δῆγημα» γιατί αὐτὴ ἡ φορεσιὰ θὰν τοῦ ταίριαζε. Σ' ὄλ' αὐτὰ δὲν μπορῶ νὰ πῶ λέξη· ὁ Ἔρμονας εἶναι Τεχνίτης καὶ ποτέ μου δὲν τὸ φαντάστηκα πὼς θὰν τὰ κατὰφερα νὰ συγκινήσω ἓναν ἀληθινὸ καλλιτέχνη μὲ τὴν ἀπλή καὶ συμαζωμένη τέχνη μου. Ὅσο γιὰ τὴ φορεσιὰ πού θὰ ταίριαζε στὸν «Ἄσωτο», δὲν ξέρω, μὰ γὼ τοῦ φέρσα δραματικὸ κοστούμι, γιατί τέτιο μοῦ ζητοῦσε ὁ μερμπάτης, κι ἂ δὲν τοῦ στέκεται καλά, εἶναι λεύτερος ὁ καθένας νὰν τοῦ φορέσει, φουστανέλλες ἄρθρου ἢ βράκες δῆγηματου—νὰν τὸ διαβάσει δηλ. σὺν ἄρθρο ἢ σὺν δῆγημα. Τὸ μετανιωμὸ του δὲ φρόντισα νὰν τὸν δείξω στὰ ρούχα του, ἀλλὰ στὴν ψυχὴ του. Καὶ θαρρῶ πὼς τὸ μισοκατὰφερα.

Τὸ ξαναλέω· δὲ γράφω γιὰ νὰ διαφεντέψω τὸ ἔργον μου· γράφω γιὰ νὰ πῶ τὴ γνώμη μου πού μπορεῖ νὰ μὴν τὰ κατὰφερα νὰ τὴν ξεδιπλώσω, καθὼς τὰποθυμοῦσα, καὶ στὸ δράμα καὶ στὸν πρόλογόν του. Δὲν εἶμαι τόσο ἐγωῖσθης πατέρας γιὰ νὰ φαντάζομαι πὼς τὰ παιδιὰ μου εἶναι ἀγγέλοι· νὰ σὰς ζομολογήθω μάλιστα καὶ μίαν ἀδυναμία τῆς ψυχῆς μου, μανία μου εἶναι νὰν τὰ βλέπω κι ἀσκημότερα ἀπ' ὅσο μοῦ τὰ κατηγοροῦνε. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ κρίση τοῦ Ἔρμονα μοῦ φάνηκε σὲ πολλὰ μέρη παραπολύ κολακευτικὴ, ἐκεῖ λ. χ. πού μιλάει γιὰ τὸ διάλογο καὶ γιὰ τὴ παραβολὴ καὶ γιὰ μερικὲς ἄλλες μικροεπιτυχίας—μεγάλα ὅμως παινίματα γιὰ μὲνα ἀφροῦ λέγονται ἀπὸ τὸν Ἔρμονα. Χαίρουμαι καὶ καμαρώνω πού μ' ἔκρινε ἔξιο νὰ μοῦ μιλήσει τὴν ἀλήθεια ἔχι μόνο ὁ ἀγαπημένος φίλος μου μὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι φίλοι μου διαλεχτοί. Νὰ λ. χ. ὁ κ. Πάλλης γράφοντας μοῦ γιὰ τὸν «Ἄσωτο» μοῦ παρατηρεῖ πὼς ἐνῶ «τὸ πρῶτον μέρος εἶναι πολὺ ὠραῖον, δίχως σκούνημα κανεὶν καὶ μὲ ζωὴ» καὶ πὼς ἐνῶ «ἡ πλοκὴ εἶναι καλὰ βολεμένη» κτλ. «στὸ τέλος πέφτω ὄζω κι ὄζω, ὅταν εἶναι νὰ φύγει ὁ Γιάννης κι ἀρχίζουν ὅλοι κάπως τὰ χωρατὰ, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ ὑπάρχει τραγικὸς τόνος». Μοῦ παρατηρεῖ ἀκόμα «φυσικὰ δὲν ἐνοῶ πὼς τὰ πρόσωπα πρέπει νὰ ἔχουνε στόμφο» ἴσα ἴσα πρέπει νὰ φαίνονται ἀπλά καὶ φυσικὰ, γιατί τοὺς χρειάζεται πάθος καὶ τὸ πάθος μὲ ἀπλά μέσα γίνεται, ἔχι μὲ στόμφο.

Πολὺ ὀρθὴ παρατήρηση καὶ νὰ δεῖτε πὼς ἴδια σκέφτηκα κ' ἐγὼ καὶ γι' αὐτὸ στὸ τέλος τὰ «μικρὰ τὰ πρόσωπα», καθὼς μοῦ γράφει ὁ κ. Πάλλης, ἴσα ἴσα ἀπὸ φόβον μήπως τοὺς δώσω στόμφο

καὶ τοὺς κάνω ὅλους ρήτορες. Φαίνεται ὅμως πὼς ἀπὸ τὸ φόβον τοὺς παρακατέβασα τὴ φωνὴ κα γι' αὐτὸ δὲν πέτυχα κείνο πούθελα.

Νὰπαντήσω σ' ὅλους θῆναι κουραστικὸ, ἔχι γιὰ μὲνα, μὰ γιὰ τοὺς ἀναγνώστες μου. Μία παρατήρηση ὅμως· κάποιον καλοῦ φίλου δὲν μπορῶ νὰ τὴν ἀφίσω δίχως ἀπάντησιν· μοῦ γράφει: «τόσο γερὰ κολημένη εἶναι ἡ φαντασία σου στὰ «εφῆμερα» ζητήματα, ὥστε καὶ τὸ δάσκαλο μὰς τὸν παρουσιάζεις μολογιασμένο γιὰ νὰ μὴν ξεχνᾷμε πὼς ὅταν τύπωνες τὸ δράμα σου εἴτανε στὴν Ἀθήνα Βλογιὰ». Ἄν ξεχάσει ὁ φίλος τὴν ἐπιδημία τῆς Βλογιᾶς, θὰ δεῖ πὼς πῖτηδες μπόλιακα τὸ δάσκαλο γιὰ νὰ δείξω πὼς ὁ δάσκαλος πάντα θὰ τυραννιέται μὲ μηδαμινὰς ἀφορμὰς, πούχουνε σέση μὲ τὸν ἑαυτὸν, καὶ τότε μοναχὰ θὰν τὰπορασίσει νὰλλάξει· μὴ καὶ νὰ σκεφεῖ γενικώτερα, ὅτα δεῖ πὼς οἱ δικοὶ του δὲ λογαριάζουν καθόλου τὸ μπόλι του.... καὶ τὸ κεμῆρι του. Ἄν ὁ Φωστήρας στὸ τέλος τοῦ δραμάτου ἀντὶς νὰ κυνηγᾷ τὴ Μαριὸν στὸ περβόλι, πῆγαινε καὶ τοῦφερνε τὴ βελιθνή γιὰ τὸ μπόλι του, ὁ δάσκαλος οὔτε θὰν τὸ σκεφτότανε κἄν πὼς κιντυνεύει ἡ πατρίδα του καὶ πὼς πρέπει καὶ τοῦ λόγου του νὰ πᾶει νὰ σταθεῖ πλάι μὲ τοὺς Προδότες.

Ἄς εἶναι μικροεπιτομέριες ὄλ' αὐτὰ πού ὁ καθένας τις ζητᾷ ὅπως θέλει. Κεῖνο πού μὲ λυπεῖ κατὰκαρδὰ εἶναι πὼς τὸ «μοσκάρι τὸ σιτευτὸ» πού μοῦ τάζει ὁ Ἔρμονας δὲ θὰν τὸ γευτῶ, ἀφροῦ καὶ οἱ «Φαγάνες» μου, τὸ ἐρχόμενο δράμα, χτίζονται σὲ θέμα πιό κοντινὸ ἀπὸ τὰ Βαγγελικά, πιό συγκαιρικόν, ἔχι· διωσδιόλου ξένο μὲ τὸ σκοπεῖο τοῦ Ντεληγιαννη. Παλιόριδα λοιπὸν θὰ τρώω σ' ὅλη μου τὴ ζωὴ, καὶ τὸ μοσκάρι τὸ σιτευτὸ τοῦ Ἔρμονα θὰ ψοφήσει ἀπὸ γερατεῖα. Κρῖμα νὰ μὴν τὸ σφάζουμε καὶ νὰ μὴν τὸ γευτοῦμε ὅλοι μὰς στὰ ὑπόγεια τῆς «Ἡθῆς», τὴν ἀληθινὴν βραδιά, στὸ φαγοπότι τοῦ ἀποχαιρισμοῦ, πού ἀδιάζαμε στὴ γειὰ του τὰ ποτήρια μὰς.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑ ΔΕΛΦΙΝΙΑ

(Μεσσηνία)

Τὸν παλαιὸν καιρὸν δταν πινιγόταν κανεὶνα καράβι ἢ ἔπεφτε κανεὶς ἀνθρώπος 'ς τὴ θάλασσα, τὰ δελφίνια τὸν ἔπαιρναν 'ς τὴ ράχη τους καὶ τὸν ἔβγαιναν 'ς τὴν ἀκρογιαλιά. Καὶ ὁ ἀνθρώπος εἶναι μὴ σπρωχτιὰ 'ς τὸ δελφίνι καὶ τὸ ρηχνη πάλι 'ς τὴ θάλασσα. Συνέθη ὅμως μὴ φορὰ νὰ πεθάνῃ ὁ ἀνθρώπος πού τὸν εἶχε τὸ δελφίνι 'ς τὴ ράχη του, καὶ ἔτσι νὰ μὴν μπορέσῃ νὰ τὸ σπρώξῃ καὶ τὸ δελφίνι πέθανε. Ἀπὸ τότε καὶ τὰλλα δελφίνια δὲν γλυτώνουν πλέον τοὺς ἀνθρώπους.

ΤΑ ΜΕΤΑΙΟΣΚΟΥΛΗΚΑ

(Μακεδονία)

Ὅταν ἐπήγαιναν νὰ σταυρώσουν τὸ Χριστὸν, ἀκολούθοῦσε ἀπὸ πίσω ἡ Παναγία μὲ δάκρυα καὶ μὲ κλάματα. Εἶς τὸ δρόμον εἶδε μὴ χελῶνα, πού ἀκολουθοῦσε καὶ αὐτῆ, καὶ ἅμα τὴν εἶδε ἡ Παναγία ἔλαμογέλασε. Ἄλλ' εὐτὺς μετανόησε γιατί νὰ χαμογελάσῃ, καὶ καταράστηκε τὸν ἑαυτὸς καὶ εἶπε: «Να σκουληκίσῃ τὸ στόμα μου!» Ἔστερα ἀπὸ λίγον ἡ Παναγία ἔρτυσε, καὶ τί συνέθη; Σκουληκία βγήκαν ἀπὸ τὸ στόμα τῆς, καὶ αὐτὰ εἶναι τὰ μεταϊοσκουληκία, πού ὑπάρχουν ὡς τὰ σήμερα.

Ο ΝΟΥΜΑΣ ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Για την Ελλάδα Δρ. 10.—Για το Έξωτε-
ρικό φρ. χρ. 10
20 λεπτά το φύλλο λεφτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στα κίσκια της Πλατείας Συντάγματος, Ομόνοιας, Υπουργείου Οικονομικών Σταθμού Τροχιάδρου (Οφθαλμιατρείο), Σταθμού ύπόγειου Σιδηρόδρομου (Ομόνοια), στο καπνοπωλείο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα, Έξαρχεια) στα βιβλιοπωλεία «Εστίας» Γ. Κολάρου και Σακέτου (όδος Σταδίου, αντικρυστή Βουλή).
Η συνδρομή πλερώνεται μπροστά κ' είναι ενός χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΜΑΤΑ

ΑΔΙΚΑ

δικάζεται ο Κωσταγερακάκης κι αδικώτατα θα κοπεί μεθαύριο, αφού τίποτα δεν έκανε ο άνθρωπος. Λένε πως σκότωσε το Ντεληγιάννη, μα ψέματα. Τονε συκοφαντούνε άδικα το δυστυχη. Ο Ντεληγιάννης δε σκοτώθηκε ο Ντεληγιάννης ζει και βασιλεύει, κι αυτό κάθε μέρα το βλέπουμε, αφού κάθε κίνημα και κάθε πράξη και κάθε λόγος του Ράλλη μας το φωνάζει.

Ο Ράλης δεν έγινε μόνο αρχηγός του Ντεληγιαννικού κόμματος, έγινε Ντεληγιάννης και κάτι παραπάνου, και ντεληγιαννικώτατα πολιτεύεται. Για χαρά του. Έτσι φανερώνει πως τιμάει τη μνήμη εκείνου που ίδρυσε το κόμμα του, θυσιάζει δηλ. το Έγώ του για να μη φανεί αγνώμονας, κι αν πρέπει να δικαστεί κανένας σήμερα, πρέπει να δικαστεί ο Ράλης που σκότωσε το Ράλλη για να βασιλεύει το Ντεληγιάννη στη ζωή.

Dr KARL DIETERICH

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ*

Σε μια τέτοια αίτια αποδίδω εγώ τουλάχιστο το φαινόμενο που παρατηρείται σε πολλούς ποιητές των ανατολικών λαών ότι η παραγωγική τους δράση στερείται δυσανάλογα νωρίς. Ο Βίγκεντ ανμαάζει τον ίδρυτή της «όργανικής» φιλολογικής κριτικής στη Ρουσία, Α. Γρηγόριεφ, γνήσια Ρούσικη μορφή: «μόλις έφθασε σε μια ώριμην βαθμίδα της ανάπτυξης του, εσταμάτησε περιορίστηκε στην επανάληψη, στην αντιγραφή του έαυτού του.» Το ίδιο συνέβη και με τον Πούσκιν που όλα τα χριστουγεννιάτικα του τα έγραψε πριν από τα 32 του χρόνια. Επίσης ο πολωνός Μιτσκιέβιτς ύστερα από τον «Πάν Ταυτοίς» του, το άριστο έργο όλων των σλαβικών φιλολογιών που το τελείωσε σε ηλικία τριανταέξι χρόνων, δεν έγραψε τίποτε άλλο πλέον αν

Κόϊταξ φύλλο 185 και 186.

Σα Ντεληγιάννης αντιπολιτεύεται και σα Ντεληγιάννης ψηφοδηρεί. Έθνικὸ κόμμα τὸ κόμμα του, «Έθνικὸς ἀγὼν» ἡ ἐφημερίδα του μεθαύριο, Έθνικὴ ἀντιπολίτευση ἡ ἀντιπολίτευση του, Έθνικὰ συμφέροντα τὰ ἐκλογικὰ τεστία του. Καὶ σα νὰ μὴ φτάνουνε ὄλ' αὐτὰ, μᾶς δηλώνει πὼς διάλεξε καὶ τὸ κ ο ρ ὀ ν ι γιὰ ἐκλογικὸ του σύβολο.

Οἱ Έθνικοὶ πολιτικοὶ μας καὶ τὰ Έθνικὰ κόμματα μᾶς ρημάξανε πιά. Καρὸς νὰ παρουσιαστέι καὶ κανένας Ἀντιέθνικὸς νὰ μᾶς σώσει. Ἀφοῦ λοιπὸν, κατὰ τὴ λογικὴ τοῦ Ράλλη, ἡ πολιτικὴ τοῦ Θεοτόκη εἶναι ἀντιέθνικὴ ἢ, πρέπει ὅσοι μπουκλήσανε πιά ἀπὸ παχιά λόγια καὶ ἀπὸ Έθνικὲς ψευτιές, νὰν τοὺς ὑποστηρίζουνε τοὺς Θεοτοκικοὺς γιὰ νὰφήσουν, ἔτσι καὶ τὸν ἄμοιρο τὸ Ντεληγιάννη νὰ συχάζει στὸ τάφο του καὶ νὰ μὴν τριγυρνᾷ ἀνάμεσά μας σὰ βρονκόλακας.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΤΗΚΑΝ

τις προάλλες κάτι «γράμματα ἀπὸ τὴν Ἑλβετία» στὴν «Ἀκρόπολη», ὁμορφα καὶ χαριτωμένα γράμματα, μὰ γραμμένα σὲ μιὰ τέτλια γλώσσα πὺ οὔτε καθαρεύουσα, οὔτε δημοτικὴ μποροῦσε νὰν τὴν πεῖ κανεὶς, οὔτε πολὺ πολὺ μιχτή, γιατί ἀπ' ὅλα εἴτανε χωρὶς νᾶναι τίποτα αὐτὴ.

Καὶ ἡ «Ἀκρόπολη» πὺ ψάχνει μὲ τὸ κερί νὰ βρεῖ ἀφορμὴ νὰ μᾶς κατακεραυνώσῃ, μᾶς βροντοφώναξῃ πὼς πρέπει ὄλ' οἱ δημοτικιστᾶδες νὰ μελετήσουμε μὲ προσοχὴ τὰ «Γράμματα ἀπὸ τὴν Ἑλβετία» γιὰ νὰ μάθουμε νὰ γράφουμε τὴ δημοτικὴ.

Σπολλάτη γιὰ τὴ φροντίδα της, μὰ τὴ συμβουλὴ ἄς τὴν κρατήσῃ γιὰ λόγου της καὶ γιὰ τοὺς φίλους της Μισογλωσσίες.

ΜΕ

τὴ ντουζίνα τις ξεφούρνιζε τις ἠθικοπολιτικὲς θεωρίες του ὁ Κωσταγερακάκης, κι ἀδύνατο, ὅσες μέρες δικαζότανε, νὰ μὴ μᾶς ξεφούρνιζε κι ἀπὸ μιὰ ντουζίνα, ὀλοκίνουριες καὶ λχταριστές, κάθε μέρα.

Ὅτε μιὰ κουβέντα του δὲν πῆγε χαμένη, ἀφοῦ οἱ φημεριδογράφοι πὺ παρακολουθοῦσανε τὴ δίκη μαζεύανε σὰ μέλι ὅ,τι ἔπεφτε ἀπὸ τὸ στόμα του καὶ τὸ φυλάγανε στὰ κελάρια τους γιὰ τὴν ἱστορία. Λίγο

μάλιστα ἔλειψε, ὅστερ' ἀπὸ τὴν ἀθάνατη ἀποστραφή τοῦ Κωσταγερακάκη «Τέτιο πὺ κατάντησε τὸ Ρωμαῖκο, ἢ πρέπει νὰ φτιαστῆ ἢ νὰ παῖ κατὰ διαβόλου» νὰ μᾶς πῶνε πὼς βρέθηκε ὁ ἄθροπος πὺ μᾶς χρειάζεται γιὰ νὰ σώσῃ τὸ Ρωμαῖκο. Κι ἀλήθεια, ἔτσι πὺ κατάντησε τὸ Ρωμαῖκο ἕνας Κωσταγερακάκης τοῦ ἀξίζει νὰν τὸ σώσῃ.

ΝΑ

καὶ πατριωτισμὸς δίχως ρονές καὶ φούμαρα, μὰ ἡσυχος, λογικὸς, ἀληθινός. Μᾶς τὸνε μαθαίνει ὁ κ. Πέτρος Κανάκης δηλώνοντας τοὺς φίλους μας Ρουμουνούς πὺς δὲν μπορεῖ νᾶναι πιά πρόξενός τους ἔδω, ἀφοῦ ἡ Ρουμούνικη Κυβέρνηση φέρνεται τόσο ἄγρια τοὺς συμπατριώτες του.

Ὁ κ. Κανάκης δὲν ἔκανε καμιά ξεχωριστὴ θυσία ἔκανε τὸ καθῆκον του σὰν πατριώτης. Μὰ καὶ τὸ καθῆκον του νὰ κανεὶ κανεὶς σήμερα εἶναι θυσία καὶ γι' αὐτὸ τὸ φέρισμα τοῦ κ. Κανάκη ἔκανε ἀγαθὴ ἐντύπωση στὴν κοινωνία μας.

ΕΝΑΣ

ἀστυφύλακας πὺ τοποθετήθηκε νὰ φυλάξῃ τὴν ὁδὸ Ἀθηνᾶς, ἔνοιξε μιὰ νύχτα τὴν περκαμένη βδομάδα, σὰν καλὸς νοικοκύρης, ἕνα μαγαζὶ καὶ τὸ γύμνωσε.

Αὐτὸ ἀποδείχνη: ὀλοφάνερα ὄχι μόνο ἀπὸ ποῖο διαλεχτὴ πάστα εἶναι καμωμένοι οἱ περισσότεροὶ ἀστυφύλακες, ἀλλὰ πὼς εἶναι ἀπαραίτητο νὰ γίνῃ καὶ μιὰ ἄλλη, δεύτερη ἀστυνομία, ἰδιωτικὴ, πὺ νὰ μᾶς φυλάξῃ ἀπὸ τὴν ἀστυνομία τὴν ἐπίσημη.

Οἱ ἔμποροὶ μας κάτι τέτιο εἴχανε σκεφτῆ ἄλλοτε καὶ κρίμα πὺ δὲν τὸ καμανε.

Η ΝΥΦΙΤΣΑ

(Ἀθῆναι)

Ἡ νυφίτσα ἦταν νύφη καὶ ἔγινε ζῶ. Γιὰ τοῦτο ζηλεύει ὅλοις τοὺς νυφάδες. Καὶ γιὰ νὰ μὴν καταστρέψῃ τὰ προικιά της νύφης, ἔβαναν εἰς τὴν κίμερα πὺ τὰ ἐφύλαγαν κουταλίτσια μὲ μ ρωδικὰ καὶ μέλι, γιὰ νὰ φᾶν νὰ χορτίσῃ ἡ νυφίτσα καὶ νὰ εὐχαιροῦντῃ, νὰ μὴν τρυπήτῃ τὰ προικιά. Καὶ ὅταν ἔβαναν τοὺς κουταλίτσια ἔλεγαν αὐτὰ τὰ λόγια:

Κόπισε, κυρὰ νυφίτσα
γιὰ νὰ φᾶς τοὺς κουταλίτσια

κ' ἔζησε 21 χρόνια ἄκόμα. Οἱ ὁπαδοὶ της φυλετικῆς ψυχολογίας μποροῦν νὰ τὸ κρίνουν ἄν ἀφορμὴ σ' αὐτὸ εἶναι ἡ μητρικὴ ἀνατολικὴ καταγωγή — μὲ ἀνατολικὲς ἐπιρροές ἔχομε νὰ κάμωμε σ' ὅλη τὴν εὐρωπαϊκὴ ἀνατολή. Αὐτὴ ὅμως τὴν παρατήρηση μποροῦν νὰ τὴ βεβαιώσω μὲ παραδείγματα πολλῶν λίγο γνωστῶν σ' ἐμᾶς ἀντιπροσώπων τῆς ρουμάνικης καὶ νεοελληνικῆς φιλολογίας: Ποιητῆς πὺ ἄρχισαν πολὺ πρόωγα καὶ μὲ μεγάλες ἐλπίδες, σπαταῖνον ἔξαφνα σὲ μιὰ ἡλικία πὺ περίμενε κανεὶς νὰ φέρουν στὸ ρῶς τὸ καλλίτερό τους. Κ' ἕνα ὅμοιο σταμάτημα παρατηρεῖται καὶ στὸ σημιτικὸ χαραχτῆρα.

Ἐπειτα ἔχομ' ἔδω νὰ ἀναφέρωμε τὴ συχνὴ ἀγωγή, ἰδίως στοὺς Ρούσσους ποιητῆς τῶν πρωιτηρινῶν ἰδανικῶν τους καὶ τὴν ἄχρησθη τῶν ἰδανικῶν αὐτῶν συχνότερα ἰνοεῖται σὲς πολιτικὲς ἰδέες του, ὅπως στὸν Πούσκιν, ἀλλὰ καὶ σὲς θρησκευτικὲς ἀκόμα, ὅπως στὸν Γκόγγολ, πὺ στὰ τελευταῖα του χρόνια ἔγινε συστηματικὸς ἀσκητῆς, ἀφοῦ, ὅπως καὶ στὸν Τολστόϊ, ὁ ἠθικολόγος εἶχε ἀπὸ καιρὸ πνίξει τὸν καλλιτέχνη. «Ὁ Γκόγγολ ἐπῆγε προσκυνητῆς στὸν ἄγιο τάφο, ἦταν ἐλεῆμων, ἰδίως σὲ φτωχοὺς σπουδαστῆς, ταλαιπωροῦνταν, προσεύχονταν, ἀγρυπνοῦσε καὶ νῆστευε ὅσο πὺ ἕνας νευρικός πυρετός

ἄρπαξε τὸν τέλεια ἀδυνατισμένον κ' ἐστατικόν. Τὸ ἴδιο κι ὁ Μιτσκιέβιτς σὲ ἡλικία 32 χρόνων ἔπεσε σὲ μυστικοπάθεια πὺ τὸν ἀποξένωσε ἀπὸ τὴν ποιησὴ γιατί δὲν τὴν εὔρισκε πλέον ἀρετὰ «ἰερὴ» καὶ «ἡ λυρική του ἔνταση διαχρονόνταν σὲ προσευχῆς, νοθεύσεις, ταλαιπωρίες καὶ σιγὰ σιγὰ προστούμασε τὸν ἑαυτὸ του στὴ μέθοδο πὺ κι αὐτὸν, ὅπως καὶ τὸν Γκόγγολ καὶ τὸν Τολστόϊ, τὸν ἀπομάκρυνε ἀπὸ τὴ θεραπεία τοῦ ὄραίου». Ἡ ἄρρωστη κλίση σὲν ἀσκητισμὸ παρουσιάζεται καὶ σὲ μερικὰ ἔργα δυὸ ἐλλήνων ποιητῶν, τῶν ἀδερρῶν Σούτσων, ἐν μέρει ἄμεση, ὅταν ὁ ἥρωας τοῦ ἔπους τοῦ ἐνὸς φεύγει ἀπὸ τὴ ζάλη τῆς ζωῆς τοῦ Πηροισοῦ καὶ παῖ σ' ἕνα μοναστήρι τῆς Παλαιστίνης: (Α. Σούτσου, Περιπλανώμενος) ἐν μέρει ἔμμεσα, μὲ τὴν ἐμφάνιση ἐνὸς χαραχτῆρα μυστικισμοῦ σὲν ἄλλον (Π. Σούτσου, Μεσσίας.) Ἰσχυρὰ παθολογικὰ ριχνόμενα παρατηροῦμε τέλος στὴ ζωὴ τοῦ μεγαλύτερου λυρικοῦ τῆς Ρουμανίας Μ. Ἐμινέσκου πὺ κατάντησε στὴν παραφροσῆνη.

Τελευταῖο μένει νὰ μνημονεύωμε ἐκείνον τὸν χαραχτηριστικὸν τοῦς ποιητῆς τῶν λαῶν αὐτῶν, πὺ ἤθελα νὰ τὸ ὀνομάσω ποιητικὸν μηδενισμὸν, στὸ βουδδῖκὸ νόημα τῆς Νιρβανᾶς. Ἐνας ρούσος, ἕνας ρουμουνός κ' ἕνας νεοελληνας ποιητῆς ψάλλον ὁμόφω-

μήν πειράζης τὰ προικιά,
θά σοῦ κάμωμε χρυσά,
λόχρυσά κι δλάργυρα·
θά σοῦ δώσωμε γαμπρό,
νά παντρευτῆς, νά σπιτωθῆς,
νά γινῆς νοικοκυροῦλα,
νά μήν τρέχῃς πιά 'ς τῆ ρούγα.

ΚΑΡ. ΜΠΩΝΤΕΛΛΑΙΡ

ΜΙΚΡΑ ΠΕΖΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

VIII

Ο ΣΚΥΛΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΠΟΥΚΑΛΑΚΙ

«— Ὁμορφό μου σκυλί, καλό μου σκυλί, ἀγαπημένο μου σκυλάκι, σίμωσε κ' ἔλα νά μυριστῆς μιὰ ἐξοχη μυρουδιά ἀγορασμένη ἀπὸ τὸν καλύτερο πουλητὴ μυρουδιῶν τῆς χώρας».

Καί τὸ σκυλί, σειδώντας τὴν οὐρά, ποῦ, θαρροῦ, στὰ φτωχὰ αὐτὰ ζῶα, εἶναι σημάδι ἀνάλογο μὲ τὸ γέλιο καὶ τὸ χαμόγελο. σιμώνει καὶ βάνει περίεργα τὴν ὄψη μὲ τὴν ἀπάνου στὸ ξεβουλωμένο μπουκαλάκι· ἐπειτα, ἀποτραβιζόμενο ἔξαφνα μὲ τρόμο, μὲ γαβγίζει σάμπως νά θέλῃ νά μὲ κατηγορήσῃ.

«— Ἀ! ἄθλιο σκυλί, ἀνίσως ποῦδινά μιὰ σκούλα κοπριές, θά τίς μυρίζουσά με χαρὰ κ' ἴσως θά τίς ἔχαστες. Ἔτσι, κ' ἐσύ, ἀνάξιε σύντροφε τῆς λυπημένης μου ζωῆς, μοιᾶζεις μὲ τὸ κοινό, ποῦ δὲν πρέπει νά τοῦ παρουσιάζουμε εὐγενεῖς μυρουδιές, παρὰ ἀκαθαρσίες προσεχτικὰ διαλεγμένες».

XXXIV

ΤΩΡΑ!

Ἐκατὸ φορές ὡς τώρα ὁ ἥλιος εἶχε βγῆ, περιχαρὸς ἢ λυπημένος, ἀπὸ τὴν ἀπέραντη αὐτῆ λεκάνῃ τῆς θάλασσας, ποῦ τὰ κρογιαλικά της μῦλοις ζανοῦνταν· ἑκατὸ φορές ξαναθυθίστηκε στὸ ἀπέραντο λουτρό τοῦ δειλινοῦ. Ἀπὸ πολλὰς μέρες μπορούσαμε νά θεωροῦμε τὸ ἄλλο μέρος τούρανθ καὶ νά διαβάζουμε τὸ οὐράνιο ἀλφαθητάρι τῶν ἀντίποδων. Καὶ καθέννας ταξιδευτῆς ἀναστένιζε καὶ μουρμούριζε. Μποροῦτε νά πῆ κανένας ὅτι τὸ σίμωμα τῆς

να τὸ τελευταῖο θάνατο στῆ γῆ, τὸ θύσιμο τῆς ζωῆς, τὴν ἐρήμωση τοῦ παντός. Ἐννοεῖται μὲ μιὰ διαφορὰ: ἐνῶ στὸ ρούσσο καὶ στὸ ρουμᾶνο, στὸ Μπαρτίνσκι καὶ στὸν Ἐμινέσκου, περνᾶει ἓνας καταφανὴς πεσσιμισμός, θρημμένος ἀπὸ τὸ Σοπενχάουερ, τὸν ἀγαπημένο φιλόσοφο τῶν εὐρωπαϊκῶν τῆς ἀνατολῆς, ὁ ἑλληνας, ὁ Προβελέγγιος, γυρεύει νά μπάσῃ μέσα μιὰ ἐξιλεωτικὴ στιγμή στῆ μορφή ἑνὸς τελευταίου ἐρωτικοῦ ζευγαριοῦ:

Τὰ ὄρη πέφτουν σωροβολισμένα
μ' ἓνα κουφὸν ἀντίλαλο στῆ σφαίρα,
τὰ δέντρα, τὰ χορτάρια σπαχτωμένα,
ἓνα πουλί δὲν σχίζει τὸν ἀέρα.

Καὶ μὲς' στὸ γαλασμὸ μὲς' στὴν ἀντροχά,
ἀγκαλιασμένοι στέκουνε δυὸ νέοι,
κοιταζόνται, φιλοῦνται μὲ λαχτάρια
καὶ ξεψυχῶν στὸν κόσμον τελευταῖοι.

Ὁ ρούσσος ὅμως, ὅπως κι ὁ ρουμῶνος μὲς ἀφίουν χωρὶς αὐτὸ τὸ ἐξιλεωτικὸ τέλος, ἂν καὶ μὲς ἀποζημιώνει ὁ τελευταῖος τουλάχιστο μὲ τὴν ποιητικὴ ὁμορφιά τοῦ δράματός του ἀπέναντι στὸν καθαρὰ ἀφερεμένο συλλογισμό τοῦ ρούσσου. Ἔτσι τραγουδεῖ

γῆς ξαγρίους τὸν πόνο τους. «Πότε λοιπὸν», ἔλεγαν, ἀθὲ πάφουμε νά κοιμούμαστε ἔπνο ἀνατιναζόμενο ἀπὸ τὸ κύμα καὶ ταραζόμενο ἀπὸ τὸν ἀνεμο, ποῦ ροχαλίζει δυνατότερα ἀπὸ ἐμᾶς; Πότε θά μπορούσαμε νά χωνέψουμε σ' ἀκίνητο κάθισμα»;

Ἦταν ἐκεῖ ὅσοι συλλογίζονταν τῆ γωνιά τους, ὅσοι θυμιούντανε μὲ λύπη τίς ἀπιστες κι ἀχαρες γυναικῆς τους καὶ τίς φωνακλάδικες γέννες τους. Ὅλοι ἦταν τόσο ξετρελλαμένοι μὲ τὴν εἰκόνα τῆς ἀθώρητης γῆς, ποῦ θάτρωγαν, πιστεύω, χορτάρια μὲ περισσότερο κι ἀπὸ τὰ ζῶα συνέπαρμα.

Τέλος φάνηκε κάποιον ἀκρογιαλί· κ' εἶδαμε, σιμώνοντας, ὅτι ἦτανε γις μεγαλόπρεπη, ἀστραφτερή. Φαίνονταν ὅτι οἱ μουσικῆς τῆς ζωῆς ἔξφευγαν ἀπὸ αὐτῆ μ' ἀβέβαιο μουρμούρισμα κι ὅτι ἀπὸ τίς ὀχτιές αὐτῆς, πλούσιες σὲ κάθε λογῆς πρασινάδα, σκορπιούνταν ἴσαμε πολλὰ μίλια γλυκιά εὐωδιά λουλουδιῶν καὶ καρπῶν.

Ἀμέσως καθέννας ἔγινε χαρούμενος, καθέννας ἀπαρνέθηκε τὴν κωκοκάρδια του. Ὅλα τὰ μαλώματα λησμονήθηκαν, ὅλα τὰ δίκαια πῶκανεν ὁ ἓνας στὸν ἄλλονα συχωρέθηκαν· οἱ συμφωνημένες μονομαχίες σβύστηκαν ἀπὸ τῆ θύμηση κ' οἱ ἔχτρητες χαθῆκανε σὰν καπνοί.

Μονάχα ἐνῶ ἤμουνα λυπημένος, ἀνεξήγητα λυπημένος. Παρόμοιος μὲ παπᾶ ποῦ τοῦπαιρναν τὴν ἱερωσύνη του, δὲν μπορούσα δίχως πίκρα σπαραχτικῆ νά χωριστῶ ἀπὸ τῆ θάλασσ' αὐτῆ, τόσο φροβερά γητεύτρα, ἀπὸ τῆ θάλασσ' αὐτῆ ποῦ τόσο ἀτέλειωτα ἔλλαζε στὴν τρομαχτικῆ της, ἀπλότητα καὶ ποῦ φαίνονταν ὅτι κλειοῦσε μέσα της καὶ παρουσιάζε μὲ τὰ παιγνίδια της, τὰ φερσίματά της, τοὺς θυμούς της καὶ τὰ χαμόγελά της, τίς ιδιοτροπίες, τίς ἀγωνίες καὶ τίς ἀφαιρημάρες ὄλων τῶν ψυχῶν ποῦ ἔζησαν, ποῦ ζοῦν καὶ ποῦ θά ζήσουν.

Ἀποχαιρετῶντας τὴν ἀσύγκριτη αὐτῆ ὁμορφιά, ἐνοιωθα τὸν ἑαυτὸ μου περίλυπο ὡς στὸ θάνατο καὶ γιὰ τοῦτο, ὅταν καθέννας ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου εἶπεν: «Ἐπὶ τέλους!» ἐγὼ δὲν μπόρεσα νά φωνάξω παρὰ: «Τώρα!»

Κι ὅμως ἦταν ἡ γις, ἡ γις μὲ τοὺς θόρυβούς της, τὰ πάθη της, τίς ἀνάπαφές της, τὰ πανηγύρια της· ἦτανε μιὰ γις πλούσια καὶ μεγαλόπρεπη, γιομάτη ὑπόσκαρες, ποῦ μὲς ἔστειλε μυστηριώδικη εὐωδιά ρόδου καὶ μόνσκου, κι ὅπουθε οἱ μουσικῆς τῆς ζωῆς μὲς ἐρχόντανε σὰν ἐρωτικὸ ψιθύρισμα.

ὁ Ἐμινέσκου:

Εἶν' ὁ ἥλιος κουρασμένος καὶ τὸ φῶς του στενεμένο, μιὰ πληγὴ ποῦ σπάζει αἷμα μὲς τῆ νύχτα τῶν σφινγέρων.

Στὸ διάστημα σαλεύουν οἱ πλανῆτες παγωμένοι π' ἀπ' τὸ φῶς κι ἀπὸ τὸ δένδρο τὸ ἰσχυρὸ τοῦ ἡλιοῦ ξεψύγαν.

Μὲ τὰ θέμειλα τοῦ κόσμου πέφτουν σὲ βαθύ σκοτάδι· ἂν καὶ σπέρνει γλωμὰ φύλλα τὸ σπιθίρισμα τῶν ἄστρων.

Ὁ νεκρὸς καιρὸς σὲ λίγο ἄπειρος τὰ μέλη ἀπλόνει, στὸν ἀκίνητο ἔρρο χῶρο σὲ αἰωνιότη ἀλλάζει.

Καὶ βουδὸ τὸ πᾶν βυθαίει στῆς ἀनुπαρξίας τῆ νύχτα:

Μ' αὐτοεξίλασμά τῶν κόσμων ἔρχει πάλε ἡ αἰώνια εἰρήνη.

Ἡ κυρία ἰδέα ὅμως, τῆς καταστροφῆς τοῦ κόσμου, εἶναι· καὶ στοὺς τρεῖς ποιητῆς ἡ ἴδια καὶ ἀμφιβάλλω ἂν πρέπει νά τὴν ἀποδώσωμε μονάχα στὴν ἐπίδραση τοῦ Σοπενχάουερ, ἢ νά παραδεχθῶμε μᾶλλον πῶς ριζώνει σὲ κάποια κοινὴ ψυχικὴ συμφωνία

XXXV

ΤΑ ΠΑΡΑΘΥΡΑ

Ὅποιος ἀπόξω κοιτάζει ἀνάμεσα ἀπὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο δὲ βλέπει ποτέ τόσα πράματα, ὅσα βλέπει κείνος ποῦ κοιτάζει ἓνα κλειστὸ παράθυρο. Τίποτα δὲν εἶναι πιὸ βαθύ, πιὸ μυστηριώδικον, πιὸ γόνιμον, πιὸ σκοτεινὸ, πιὸ λαμπερὸ ἀπὸ ἓνα παράθυρο φωτιζόμενον ἀπ' τὸ καντήλι. Ὅ,τι μπορεῖ νά ἰδῆ κανένας στὸν ἥλιο εἶναι πάντα λιγότερο ἐνδιαφερτικὸ ἀπὸ κείνο ποῦ γίνεταί πίσω ἀπὸ ἓνα τζάμι. Μέσα στῆ μαύρη ἢ φωτισμένη αὐτῆ τρύπα ζῆ ἡ ζωῆ, ὄνειρεύεται ἡ ζωῆ, ὑποφέρει ἡ ζωῆ.

Πέρα ἀπὸ τίς ἀορισιές τῶν σπιτιῶν βλέπω μιὰ ὄριμη γυναικῆ, ζαρωμένη πιά, φτωχιά, πάντα γερωμένη ἀπάνου σὲ κάτι καὶ ποῦ δὲ βγαίνει ὄξω ποτέ. Μὲ τῆ θωριά της, μὲ τὸ ντύσιμό της, μὲ τὸ χερσὶνὸν της, μὲ τὸ τίποτα σκεδὸν ξανάπλασα τὴν ἱστορία τῆς γυναικῆς αὐτῆς ἢ καλύτερα τὸ παραμῦθον της, καὶ καμιά φορὰ τὸ δηγνέμαι στὸν ἑαυτὸ μου κλαίγοντας.

Ἄν ἦταν κανένας φτωχὸς γέροντας. Ὁ ξανάπλαθα τὸ παραμῦθον τοῦ μὲ τὴν ἴδια εὐκολία.

Καὶ πλαγιάζω περὶφρακτὸς γιὰτὶ ἔζησα κ' ὑπόφερα μὲ τοὺς ἄλλους ὅπως μὲ τὸν ἴδιον ἐμένα.

ἴσως θά μοῦ πῆτε: «Ἐἶσαι βέβαιος ὅτι τὸ παραμῦθον αὐτὸ εἶναι ἡ ἀλήθεια»; Τί μὲ μέλει ποῖα μπορεῖ νά εἶναι ἡ πραγματικότης βαλμένη ὄξω ἀπὸ μένα, ἀφοῦ μὲ βόνησες νά ζήσω, νά νοιώσω ὅτι ὑπάρχω κι ὁ τι εἶμαι;

Μετάρη. ΤΙΜΩΝΑ

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΜΟΛΙΒΟΥ

(Μετωλήμης)

Z'

Εἶταν ἓνας βασιλεὺς κ' εἶχε τρεῖς κόρες. Οἱ δουλιές του ὅμως δὲν πηγαίνανε ὁμπρός. Φωνάζει λοιπὸν τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς μάγους ποῦ εἶταν τότε, καὶ τοὺς ρωτᾶει τὴν αἰτία. Τοῦ εἶπαν αὐτοί. Πήγαίνε νά δῆς τῆ νύχτα πῶς κοιμοῦνται τὰ παιδιὰ σου. Ἐπῆγε τὸ βράδυ αὐτὸς, τὰ εἶδε, ἡ μεγάλη τὰ εἶχε ἀνοιχτὰ τὰ χέρια της. Ἡ δευτέρη σταυ-

ποῦ ἐξηγεῖται ἀπὸ τὸ πλησίασμα τῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς ἐρημοτικῆς διαθέσεως της.

Ἄν στὴν παράτησή μας περιορισθῶκαμε σχεδὸν ἀποκλειστικὰ στῆ φιλολογία τῆς Ρουσίας καὶ τῶν βαλκανικῶν λαῶν καὶ μόνον ὅπου τὸ ἔφερε ἡ περίπτωση περιλάβαμε τὴν πολωνικῆ, ἐνῶ καὶ αὐτῆ ὅπως καὶ ἡ τσεχικῆ καὶ ἡ οὐγγαρέζικη φιλολογία ἀποτελοῦν μέρος τῆς σειράς ποῦ χαρακτηρίσαμε μὲ λίγα, αὐτὸ προέρχεται ἀπὸ τὸ ὅτι ἡ πνευματικὴ ζωῆ τῶν πολωνῶν, τῶν τσεχῶν καὶ τῶν οὐγγαρέζων δὲν εἶχε στὸν ἴδιον βαθμὸ ἀνατολικοευρωπαϊκὸ χαρακτηρὸ ὅπως ἡ πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ τους ζωῆ. Πνευματικῶς μπῆκαν μᾶλλον στῆ σφαῖρα τοῦ λατινο-δυτικῶ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ—ἀφοῦ εἶναι καὶ δυτικὸ στὸ θρησκειακὸν—καὶ παρουσιάζουν ἓνα ἔκτακτον διδακτικὸν παραδειγμα λαῶν ποῦ ἐνῶ ἀπὸ τὴν καταγωγή τους ἀνήκουν στὴν ἀνατολή, ὡς τόσο ἀπομακρύνθησαν ἀπ' αὐτῆ καὶ πλησίασαν στῆ δύση, ἔστω κι ἂν δὲν συγχωνεῦθησαν μ' αὐτῆ. Λίγες ἀκόμα παρατηρήσεις γι' αὐτοὺς κἀθὼς γιὰ τίς συνέπειες γιὰ τῆ φιλολογία, τῆ δικῆ τους ὡς κ' ἐκεῖνη τῶν εἰδικῶ ἀνατολικῶν λαῶν.

Εἶδαμε πῶς οἱ ὁμοιότητες μεταξὺ τῶν διαφόρων ὀρθόδοξων λαῶν ἦταν διπλῆς φύσεως: ἀναγόμεναι στὴν ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ ἢ ψυχολογικῆς ἐκείνη ἐπι-

ρομένα, κ' η τρίτη τὰ εἶχε ἀνάμεσα στὰ γόνατά της βαλμένα. Σὺν πῆγε καὶ τὰ εἶπε αὐτὰ τῶν μάγων, τοῦ ἀποκρίθηκαν ἐκείνοι πῶς αὐτὴ τῆ μικρὴ πρέπει νὰ τῆ στείλῃ στὸ βουνὸ νὰ τῆ σκοτώσουν. Τῆ δίνει λοιπὸν τοῦ δούλου του καὶ τονὲ στέλνει νὰ τῆ σκοτώσῃ. Αὐτὸς ὅμως τῆ λυπήθηκε καὶ τὴν ἀφῆσε ἀπάνω στὸ βουνό. Εἶδε τότες αὐτὴ μακριὰ μιὰ φέξη. Ἐπῆγε καταπάνω στὴ φέξη, βλέπει ἕναν πύργο. Μπαίνει μέσα, τί νὰ δῆ! Ὅλα χρυσὰ καὶ ἀσημένια. Ὅλο καντιφές καὶ ἀτλάζι, καὶ μέσα στὴν κώχη τοῦ καναπεδιοῦ καθισμένη μιὰ ἀραπίνα μὲ μιὰ πθαυὴ ἀχειλία. Τῆς ἔρθε τότες τῆς μικρῆς νὰ φτύσῃ. Ἐγύρισε ἀπὸ δῶ, γύρισε ἀπ' ἐκεῖ, δὲν ἀποκόπησε νὰ φτύσῃ πούδετα. Τὸ πιδ ἄσκημο μέρος τῆς φάνηκε τῆς ἀραπίνας τὸ στόμα. Πηγαίνει λοιπὸν καὶ φτὰ ἀπὰς στὰ χεῖλια τῆς. Ἡ ἀραπίνα θύμωσε, σηκώθηκε νὰ τῆ δείρῃ, ἔπειτα λέγει. "Ἄς τῆ ρωτήσω, νὰ δοῦμε. Τῆ ρωτᾷ λοιπὸν, γιατί μοῦ τόκανες αὐτὸ, μαθὲ; Γιατί, λέγει, εἶδα γύρω μου ὄλο χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ, μόνο τὰ μούτρα σου εἶταν μαῦρα καὶ γι' αὐτὸ ἐφτυσα ἐκεῖ. Ἐλα νὰ δῆς τῆ μοῖρα μου, τῆς λέγει ἡ Ἀραπίνα. Τὴν παίει τότε καὶ τῆς δείχνει ὄλα τῆς τὰ φλουριά καὶ τὰ μαργαριτάρια, ὄλο τῆς τὸ βιὸ καὶ τὰ κλά.

Ἦστερα κάνει φαγιά, καὶ στέρνει αὐτὴ τὴν κοπελλοῦδα μὲ τὶς δούλες τῆς καὶ μὲ τὰ φαγιά ἀπάνω σ' ἕνα βουνὸ ἀψηλὸ, ἐκεῖ ποῦ κάθονταν οἱ Μοῖρες. Βλέπει μιὰ κοπέλα καὶ δούλεθε καὶ καλὰ μιζε κ' ἔφαινε ὄλο μεταξὶ καὶ χρυσάφι. Ρωτᾷ ποιά εἶν' αὐτὴ; Τῆς λέγουν τῆς Ἀραπίνας ἡ Μοῖρα εἶναι. Κάθονταν καὶ μιὰ γριά μιὰ κουβάρα, κ' εἶχε τὰ χέρια τῆς δεμένα. Ρωτᾷ καὶ γιὰ κείνη, ποιά εἶναι. Τῆς λέγουν, αὐτὴ εἶναι ἡ δικὴ σου Μοῖρα. Πηγαίνει αὐτὴ τὴν παίει ἀπ' τὰ χέρια, τὴν κουνεῖ, τῆς λέγει. Σῆκου ἀπάνω νὰ δουλέψῃς κ' ἐσύ. Αὐτὴ φώναξε. Ἄφρησέ με μὴ μὲ παραζαλίζῃς. Φύγε ἀπὸ κοντὰ μου. Ἐκείνη, δόστο καὶ τὴν κουνούσε, καὶ φώναζε. Σῆκου νὰ δουλέψῃς. Ἄρπῃ κ' ἡ γριά ἕνα κουβάρι μεταξὶ ποῦ ἔτυχε κοντὰ τῆς, ἀπ' τὰ κουβάρια τῆς Μοῖρας τῆς Ἀραπίνας καὶ τὸ πετᾷ γιὰ νὰ τῆ χτυπήσῃ, νὰ φύγῃ ἀπὸ κοντὰ τῆς. Τὸ παίρνει αὐτὴ, καὶ φεύγει στὸν πύργο, καὶ τόπαιζε σὺν τόπι.

Ἐτυχε τότες νὰ πλέκουν καὶ τοῦ βασιλοπαίδου μεταξωτὲς κάλτσες, καὶ δὲν ἐφταζε τὸ μεταξί. Πηγαίνουν, γυρεύουν τῆς Ἀραπίνας νὰ τὴν ἀποσώσουν, δὲν εἶχε. Ἐγὼ, λέγει, δὲν ἔχω. Μόνο τὸ παλαβοκόριτσο αὐτὸ βλέπω κ' ἔχει ἕνα τόπι μεταξέ-

νιο καὶ τὸ παίξει. Τῆ φωνάζουν, τὸ γυρεύουν, βγάζει αὐτὴ καὶ τὸ δίνει. Τὸ βάζουν κοντὰ στὴν κάλτσα, παίρσιες. Ἄς τὸ ζυγιάσουμε, λέγει, νὰ δοῦμε τί κάνει. Τὸ βάζουν μὲς στὴ ζυγαριὰ, βάζουν κ' ἀπ' τὴν ἄλλη φλουριά, τραβοῦν τῆ ζυγαριὰ, βαρὺ τὸ μεταξί. Βάζουν ἄλλα τόσα, πάλι τὰ ἴδια. Τότε λέγει τὸ βασιλοπαῖδο. Ἄς ἐμπῇ κ' ἡ ἴδια μέσα, νὰ δοῦμε, ἴσως ταιριάσῃ ἡ ζυγαριὰ. Βάζουν καὶ τὴν κοπελοῦδα μέσα, τραβοῦν, ἔρχεται ἴσια ἴσια. Σηκώνεται τότε τὸ βασιλοπαῖδο, τὴν παίρνει, καὶ παγαίνει στὸ παλάτι. Τῆ στεφανώνεται, κάνει ἕνα γάμο φεβροῦ καὶ τρομαχτὸ, καὶ κάλεσε ὄλο τὸ χωριό. Μὲ κάλεσε καὶ μένα, μὰ δὲν μπόρεσα νὰ πάγω.

ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΕΣ

Ο ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ

Σημ. Τῆ σκιαγραφία τῶν προσώπων, ποῦ ἡ διεύθυνση τῆς «Τέχνης» ἀνέθεσε σὲ μένα, σέφτομαι, νὰ τὴν παρουσιάσω, μακριὰ ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐπήρεια, παρεχτὸς τῆς Ἀλήθειας, ὅσο τὸ δυνατό πιδ ἀπόλυτη. Ἄν κριθοῦν αὐστηρότερες, ν' ἀποδοθεῖ τοῦτο στὴν ἀκαμπτη λογικὴ, ποῦ ὅπως θέλει ὁ Σωπενάουερ, εἶναι κ' ὀφείλει, ἴσως, νὰ εἶναι ὁ μεγάλος δρος τῆς Ζωῆς.

«Mon édition d'Euripide et la définition de la tragédie dans la poétique d'Aristote» καὶ «Meine Ausgabe der Phoenissen und Herr. Prof. Wecklein» εἶναι ὁ τόμος ποῦ ἀνοίγω μὲ προτίμηση γιὰ νὰ αἰστανθῶ τὴν ψυχὴ τοῦ Βερναρδάκη. Θὰ εἶταν πολὺ ἐπαναστατικὸ νὰ ἔλεγε κανεὶς δογματικά: «ὁ Βερναρδάκης δὲν καταλαβαίνει καθόλου τί θὰ πεῖ Ποίηση!» Εἶναι ὅμως λιγώτερο ἐπαναστατικὸ νὰ πεῖ: «ὁ Βερναρδάκης δὲν εἶναι ποιητής!» Ναι, τὰ στοιχεῖα ποῦ θὰ ἀπαιτοῦσε ἡ Ἀλήθεια γιὰ νὰ κατατάξῃ ἕνα συγγραφέα στὴ χορεία τῶν ποιητῶν, ὁ Βερναρδάκης δὲν τὰ κατέχει. Καὶ στὴν ἐποχὴ τὴν πρώτη του, ὅταν ἴσως, ἕνεκα τῆς διαμονῆς του τότες στὴ Γερμανία ὁ Σαίξπηρ τοῦ

Σημ. τοῦ «Νουμᾶ». Τὰ δυὸ αὐτὰ ἀνέκδοτα ἄρθρα τοῦ μακαρίτη Καμπύση βρεθήκανε μέσα στὰ χαρτιά του. Τῆξε γραμμένα σὲ Μόναχο, ὅταν ἡ «Τέχνη» εἶχε ἀποφασίσει νὰ δώσῃ τοὺς ἀναγνώστες τῆς μιὰ σειρά σκιαγραφίης τῶ λογίω μας καὶ εἶχε διαλέξῃ τὸν Καμπύση γι' αὐτὴ τὴ δουλιὰ. Τᾶρθρα εἶναι ὑπογραμμένα μὲ τὸ ψευτόνομα Ἄντρας καὶ μὲ τόπο τὸ νησί Δῆλο.

πρόσφερε τὶς ἀπέραντες πηγὲς τοῦ ναντλήσει τοὺς δημιουργικοὺς τοῦ κόσμου, καὶ στὴν κατόπιν ἢ στὴν τότε ἐποχὴ του, ποῦ ὁ Εὐριπίδης καὶ ὁ Ρακίνας τοῦ παρέχουν τὰ τόσα εὐκολόχαυτα καλοῦπιχ τους νὰ συνθέτῃ μὲ τοὺς θεμένους κανόνες τῆς ρητορικώτατες τραγωδίης του, ὁ Βερναρδάκης δὲν κατῶρθωσε οὔτε ἀτομισμὸ νὰ καταλάβῃ, οὔτε κὰν ἀπὸ τὶς ἀπλοῦστερες κοντούρες ἐνὸς χαραχτήρα νὰ ξεφύγῃ. Κι ὅταν ὁ συγγραφέας τῆς Μαρίας Δοξαπατρή, τῆς Μερόπης, τῆς Φαύστας καὶ τῶσων ἄλλων παρόμοιων ἐκμαγείων, δὲν ἔχει νὰ στηριχτῇ στὰ ποιητικὰ πλάνα, πῶς μπορεῖ καὶ στηρίζεται στὴ ζωὴ; Γιὰ μένα, τὸν ἀσυγκίνητο ἀπὸ τὴ λύπη, ποῦ θὰ σκορπούσε σὲ σεβαστὸ πρεσβύτη μὲ τὴν ἰδέα μου, τὸ λέγω, πῶς ἡ φιλολογικὴ θέσις τοῦ Βερναρδάκη δὲν ὀφείλει νὰ ζῆσει, πῶς ὀφείλει καὶ νὰ πολεμηθεῖ. Ὄφείλει νὰ πολεμηθεῖ ἀπὸ τὴν Ἀλήθεια, ποῦ ἀξιώνει ζωὴ στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴν Ἑλληνικὴ Τέχνη. Δὲν ἐφοδότηκα ποτές περισσότερὲς τίποτες ἄλλο ἀπὸ τοὺς δηλητηριαστάς, ποῦ ἀσυνείδητα ποτίζουν τὸ φαρμάκι τους. Οἱ καταληπτότεροι στὸ πλῆθος κ' οἱ παραγκωνιζόμενοι. Ἐνας ἀγνώνας ἐνὸς Νεοφύτου Δούκα ἢ ἐνὸς Κόντου, εἶναι γιὰ μένα πιδ συγκαταβατικώτερος δὲν παρασέρνει στὸ χεῖμαρο τῆς ἀπλοϊκῆς ἰδέας. Ὁ Κοραῖς, ὁ Βερναρδάκης, ὁ Ραγκαβῆς, ὁ Παράσχος, εἶναι οἱ μεγαλύτεροι ἔχτροι τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὅσο κ' ἂν οἱ χρόνοι μας δὲν τὸ ἐμολογοῦν. Καὶ δὲν ἐλπίζω στὴ βελτίωση, ποῦ ποθῶ, ὅπως φοβοῦμαι τὴν ἐκαστοτε κυριαρχία τῶν τέτιων. Εὐτυχῶς ὑπάρχει, ἔστωντας κ' ἐλάχιστα, ἕνας μικρὸς κύκλος ἀνθρώπων μὲ γνησιώτερο τὸ αἶσθημα ποῦ διαμαρτύρεται ἐκαστοτε. Ὁ Ρήγας, ὁ Κωνσταντᾶς, ὁ Βηλαρᾶς, ὁ Σολωμὸς, θὰ ἔλεγα κ' ὁ Μαρκοῦδης, ἂν ἡ προσωπικότητα του ἢ ὅλη ἐσκέπαζε τὴν ὄξω ἀπὸ τῆ Τέχνης νοικοκυροσύνη του μὲ περισσότερη δύναμη, εἶνε τὰ βάρη ποῦ θὰ μπορούσε νὰ στηριχτῇ μιὰ ἀναγέννησις τοῦ ἔθνους καὶ τῆς Ἑθνικῆς Τέχνης.

Ο ΒΙΚΕΛΑΣ

Ἀπὸ καιρὸ καθιερώθηκε, ὡς κὰν νὰ ἐκρέμονταν μόνο ἐκεῖ ἡ ἀξία τοῦ Βικέλα, νὰ λένε: «ὁ Λουκῆς Λάρας εἶναι τὸ πρῶτο Ἑλληνικὸ μυθιστόρημα». Ἄν λοιπὸν αὐτὸ εἶναι ἄδικο, τί ἀπομένει ἀπὸ τὴν προσωπικότητα τοῦ Βικέλα; Καὶ βέβαια, ὁ «Θυγὼς Βλέκας» τοῦ Καλλιγῆ, ἕνα καλλιτεχνικὸ μετέωρο μέσα

κρατοῦσε στὴν πρώτη, τοῦτη στὴ δεύτερη φάση τῆς ἐξέλιξής τους. Γιὰ τοὺς σλαβικοὺς λαοὺς τῆς δύσης ἡ πρώτη λείπει, ἡ ρωμαϊκὴ σφαῖρα πολιτισμοῦ ἀντικατασταίνεται σ' αὐτοὺς τῆ βυζαντινῆ.

Ἀπὸ αὐτὸ πηγάζουν σπουδαῖες συνέπειες καὶ γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωὴ. Αὐτὴ πῆρε στὴν Πολωνία ἕνα δρόμο ἐντελῶς διαφορετικὸ ἀπ' ὅτι στὴ Ρουσία. Ἄν στὴ Ρουσία φιλονεικοῦσαν στὸ 17ο αἰῶν' ἀκόμα, μὲ ποιά λόγια τοῦ παπᾶ γίνεται ἡ μετουσίωση τοῦ ἔρτου καὶ τοῦ οἴνου, ἂν κ' οἱ γυναῖκες τῆς Μόσχας ἐμάλωναν γιὰ τὴ διπλῆ φύση τοῦ Χριστοῦ, μ' ἕνα λόγο, ἂν ἦταν ἐδῶ βυθισμένοι ἀκόμα στὸ σχολαστικισμὸ, στὴν Πολωνία ἀπὸ τὸ 16ο αἰῶνα ὁ ἀνθρωπισμὸς ἦταν στὸ μεγαλύτερο ἄνθισμα του, ὁ πρῶτος Πολωνὸς ποιητῆς, ὁ λυρικός Κοχανόβσκι ἦταν βαθὺς γνώστης τῆς ἑλληνικῆς καὶ ρωμαϊκῆς ἀρχαιότητος: «ὁ Ηστραχης καὶ ὁ Τάσος συνόδευσαν τοὺς πολωνοὺς ὡς τῆ ρουσσικὴ φυλακὴ, κοντὰ στὴν Ἰταλία, τοὺς ἔνευε ἡ Ἰσπανία, ἐπρόβαλε ἡ Γαλλία δελεαστικῆ». Ἀκόμα γιὰ τὴν πολωνικὴ φιλολογία εἶναι χαρακτηριστικὴ, ἀντίθετα μὲ τῆ ρουσσικῆ, ἡ συνενοχία τῶν ἀστῶν καὶ τῶν χωρικών καὶ τῶν γυναικῶν ἀκόμα. Ἡ ἀναμόρφωσις δὲν εὐδοκίμησε μὲν, ἔφερε ὅμως ἕνα σπουδαῖο κέρδος: ἐνῶ ἡ Ρουσία ἐπάλευε ὡς τὸ 19ο αἰῶν' ἀκόμα γιὰ

τὴν πνευματικὴ ἀπελευθέρωσις τῆς γλώσσας τῆς, ἡ πολωνικὴ ἐκτόπισε ἀπὸ τὸν 16ο αἰῶνα τὴ Λατινικὴν, ἐδημιούργησε μιὰ ἐθνικὴ φιλολογία καὶ μῆκε καὶ στὴν ἐκκλησία ἀκόμα. Ἡ συναφεια μὲ τῆ γερμανικὴ δύση τοὺς ἔκαμε νὰ γνωρίσουν καὶ νὰ καλλιεργήσουν τὰ μεσαιωνικὰ μυστήρια, τὸ λαϊκὸ βιβλίον καὶ τὸ ἀνθρώπινο σχολαστικὸ δῶμα—κανένα θαῦμα ἂν ἡ πολωνικὴ καὶ μαζὶ μ' αὐτὴ ἡ δασκάλισσά τῆς, ἡ βοημικὴ φιλολογία, ἔμειναν γιὰ καιρὸ τὰ πρῶτα γιὰ τὴ ρουσσικὴ, ποῦ στὸ 17ο αἰῶνα ἦταν ἐντελῶς κάτω ἀπὸ τὴ πολωνικὴ ἐπίδρασις καὶ ἀποζούσε «ἀπὸ τὰ ψιγούλα τοῦ τραπέζιου τῆς».

Ἐνα οὐσιώδες μέρος τοῦ φιλολογικοῦ κατασταλάχματός τοῦ ρωμανικογερμανικοῦ πολιτισμοῦ ἔμεινε, φυσικὰ, ζῆνο καὶ στοὺς πολωνοὺς: ἡ ἵπποτικὴ καὶ τρουβαδουρικὴ ζωὴ καὶ τὰ ἔθη τῆς. Ἐδῶ παρουσιάζεται πάλι τὸ μεταξὺ τῆς δύσης χάσμα. «Γυναικοκρατεῖα καὶ τρουβαδούρων ἐρωτικὸ τραγούδι δὲν δοκίμασαν ὅσο κ' ἂν οἱ σπουδαστῆς τῆς Κρακοβίης ἀντέγραφαν μ' ἐπιμέλεια τὰ ἀρχαιότερα ἐρωτικὰ ἐπιστολάρια... αἰσθηματικὰ βλαστήματα ἔμειναν καιρὸ ζῆνα στὴ φιληθονία τῶν σαρματῶν». Αὐτὸ μὰς φέρνει στὰ σημεῖα ποῦ κ' ἡ πολωνικὴ φιλολογία δείχνει τὴ σλαβικὴ ψυχὴ τῆς, στὶς ψυχολογικῆς ὁμοιότητες μὲ τὶς λοιπῆς φιλολογίης τῆς ἀνατολ.

Εὐρώπης; Καὶ γιὰ τὸ ρωμαντισμὸ καὶ τὸν κυριώτερο ἀντιπρόσωπό του, τὸ Μιτσκιέβιτς, μιλήσαμε. Τοῦτο μένει μόνο ἀκόμα νὰ παρατηρήσωμε: ὅτι στὴν Πολωνία ἐκράτησε περισσότερὸ ἀπ' ὅτι στὴ Ρουσία, γιὰτὶ ἐδῶ ἦταν ἡ ἔκφρασις τοῦ ἐθνικοῦ αἰσθηματός: μόλις στὰ 1861 ἐξέπλησε ἡ Πολωνία ἀπὸ τὰ ρωμαντικά τῆς ὄνειρα καὶ τὸ ἔπος καὶ τὸ λυρικὸ ποίημα ἀντικαταστάθηκαν ἀπὸ τὸ μυθιστόρημα καὶ τὸ δῶμα.

Στὴν ἐξέλιξιν τοῦ τελευταίου παρουσιάζεται καὶ στοὺς πολωνοὺς ἡ «σλαβικὴ ἀκροασις». Ὀλίγη ἢ σφαῖρα τοῦ ἀνατολικοευρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ δὲν ἔδωσε ὡς τότε ἕνα ἱστορικὸ δῶμα, δὲν εἶναι πρόδηλα ὁρατὰ ἀκόμα γι' αὐτὸ τὸ ὑψηλότερο ἐίδος τέχνης καὶ μένει ἀκόμα στὴ λυρικὴ κ' ἐπικὴ περιόδὸ τῆς. Ἐκτὸς αὐτοῦ ἴσχυει γιὰ ὅλη τὴν ἀνατολικοευρωπαϊκὴ ἱστορία ὅτι λέει ὁ Brueckner γιὰ τὴν πολωνικὴ, πῶς ὄλα σταματοῦν στὴ μέση, πῶς δὲν εἶναι πλοῦσια «σὲ δραματικῆς σκηνῆς καὶ τραγικῆς συγκρούσεις: εἶναι χαραχτηριστικὸ τῆς ὄλα νὰ μένουν στὴ μέση, κ' οἱ ἐπαναστάσεις τῆς οἱ καταδιώξεις καὶ τὰ πολιτικὰ πρᾶξικοῦματᾶ τελειοῦν κατὰ τὸν ἀργυρονικὸ πολωνικὸ ἐθνικὸ τρόπο» δηλαδὴ ποτὶ». Καὶ ὅτι λέει αὐτὸς γιὰ τὸ ζήτημα καὶ τὴν ἀπελευθέρωσις τῆς πολωνικῆς πνευματικῆς ζωῆς ἐν γένει, πῶς ἔπαιτ'

Σε ζετραχειλισμένα χρόνια — δὲν θέλησε νὰ διαμαρτυρηθεῖ γιὰ τὴν ἀδικίαν, ἀλλὰ ὁ κ. Βικέλας πῶς φορὲς τάχα νὰ αἰστανθήκε τὸ βῆρος τῆς; Ὅμως δὲν μπορεῖ νὰ ἀρνηθεῖ κανεὶς, πῶς ἡ πνοὴ ἐφύσησε ἀπὸ τὸ Βικέλα κι ἄς μὴ τὸν ἄγγιξε. Ἐμμεῖς πάντα ὁ ντιλετάντες τῶν γραμμάτων. Κι ὅπως σὲ κάποιαν ἐκθεση μὲ σταματήσαν περισσότερο τὰ πάρεργα λουλούδια μιᾶς νοικοκυροπούλας, ἀπὸ τὰ ἔργα μερικῶν ζωγράφων, ἔτσι καὶ τοῦ Βικέλα οἱ νοβέλλες εἶνε χαρακτηριστικώτερες ἀπὸ τὰ διηγήματα πολλῶν ἐξ ἐπαγγέλματος διηγηματογράφων. Ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι ὅλο, καὶ δὲν ἀρκεῖ γιὰ τὸ στήριγμα σὲ κακὰ καθορισμένη θέση. Ἀκόμα κι ὁ μεταφραστὴς τοῦ Σαίξπηρ εἶναι ντιλετάντες. Ἐκεῖ ὅπου ἡ διπλῆ μετάφραση τῆς «Τρικυμίας» καὶ τοῦ «Ἀρλέτου» τοῦ Πολυλά δείχνει τὴν προσπάθειαν στὴν ἀναπαράγωγὴ, καὶ τὸ αἶσθημα στὴν ἀτομικὴ ἐργασία, οἱ μεταφράσεις τοῦ Βικέλα φαίνονται ὡσάν ὑποχρέωσι τάχα, δομένη στὸ καινόν, ἀπὸ ἄνθρωπο ποὺ ἄφησε πρὸς στιγμὴν, γιὰ τὸ χατῆρι του, τὴν κύρια δουλειὰ του. Μὲ ἄλλα λόγια, ὁ Βικέλας δὲν ἐπόνεσε ποτὲς ἀπὸ καὶ γιὰ τὴν Τέχνη κ' ἔτσι παραμένει ἔξω ἀπὸ τὴν ἐξαγίασὴ τῆς.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΜΠΥΣΗΣ

ΒΓΗΚΕ Σ Ε ΒΙΒΛΙΟ

Δ^ο Μ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΑΣΩΤΟΣ

Δράμα μὲ τριῶ μέρη

Καὶ πουλιέται 2 δραχμῆς

στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμά»

καὶ στὸ Βιβλιοπωλεῖο τῆς «Ἐστίας».

ἀπὸ καθὲ νέο σθεναρὸ προχώρημα ἔρχεται μιὰ χαλαρὴ στασιμότητα καὶ πῶς κανεὶς δὲ σκέπτεται γι' ἀποτελεῖμα τοῦ κερδισμένου—αὐτὸ εἶναι γνήσιος σλαβικός, ἀνατολικοευρωπαϊκὸς ἡσυχασμός.

Αὐτὸ καὶ ἄλλα κοινὰ κληρονομικά κακὰ προκαλοῦν τὴν κοινὴ καταπολέμησίν τους: τὸ κυριώτερον ὄπλο τῆς εἶναι ἡ σάτυρα· καὶ στὴν πολωνικὴ φιλολογία παίζει αὐτὴ μεγάλον ρόλον, ἀπὸ τὸ 16ο ὡς τὸ 19ο αἰῶνα, ἀπὸ τοὺς ἀνθρωπιστὰς ὡς τοὺς ρωμαντικούς. Ὅλοι τὴν εἶχαν στὸ αἶμα τους καὶ ὅλοι τὴν ἐξάσκησαν.

Μποροῦσαν ν' ἀναφερθοῦν καὶ ἄλλ' ἀκόμα χαρακτηριστικὰ ποῦ ἀποδείχνουν πῶς ἡ πολωνικὴ φιλολογία ἐσωτερικὰ ἀνήκει στὴς λοιπὰς νοτιοανατολικὰς: ὁ πεσσιμισμὸς τῆς, ἡ κλίση τῆς πρὸς τὸ εἰδύλλιον κλπ. Ἀλλὰ φτάνει ὡς ἐδῶ. Ὅσα εἶπαμε ἀκούον γιὰ νὰ δώσουν στὸν ἀναγνώστη μιὰ ἰδέαν γιὰ τὸ γενικόν, στὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ ἀναγόμενον καὶ ψυχολογικὸν χαραχτῆρα αὐτῶν τῶν φιλολογικῶν καὶ αὐτῆ ἡ μελέτη πέτυχε τὸ σκοπὸν τῆς ἂν βοηθήσῃ στὸ ζῆπνημα περισσότερῆς κατανόησής κ' ἐνδιαφέροντος γιὰ ἕναν πολιτισμὸν ποὺ στέκεται ἀντίκρου στὸ δικόν μας ὡς ἰδιαίτερον, ἐνικεῖον σύνολον, ποῦ τοῦ λείπει μὲν ἡ λεπτότερη ἐπεξεργασία, ὅμως ὅ,τι παραλείψε στους περασμένους αἰῶνας, στὰ τελευταῖα ἑκατὸ χρόνια προσπάθησε νὰ τὸ διορθώσῃ καὶ τὸ διόρθωσῃ γιὰ ἕναν κόσμον ποῦ ὅ,τι καθυστερεῖ σὲ αἰσθητικὴν ἄξίαν, τὸ ἀντισταθμίζει περίσσια σὲ ψυχολογικὴ καὶ ἠθικὴν ποῦ ἡ δύναμὴ του συνίσταται σὲ τοῦτο, ὅτι δὲ στηρίζεται σὲ μιὰ παλιὰ, θετικὴ παράδοση πολιτισμοῦ, ἀλλὰ στὴν ἴδιαν τὴν δικήν του πρωτότυπην καὶ πρωτόγονην φυσικὴν δύναμην.

Μετῶρ Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΟΥΚΙΑΝΟΥ

ΚΡΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΓΡΑΜΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ὁ Κρόνος σ' ἐμένα τὸν ἐντιμότατον εὐὲν νῆχον. Τί εἶν' αὐτὰ, ποῦ τσαμπουνῶς, φίλε μου, γράφοντάς μου γιὰ τὰ τωρινὰ καὶ ζητῶντάς νὰ κάμω ξαναμοίρασμα τῶν ἀγαθῶν; Αὐτὸ μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλουνοῦ δουλιὰ, κείνου ποῦ κυβερνεῖ τὴν πόλιν. Ἀπορῶ ὅμως πῶς ἀπὸ ὅλους ἐσὺ μονάχα δὲν ξέρεις, ὅτι ἐγὼ ἀπὸ καιρὸ ἐπαψα νὰ εἶμαι βασιλεὺς, ἀφοῦ μοίρασα τὴν ἐξουσίαν στὰ παιδιά μου, κι ὁ Δίας νοιάζεται πιά γιὰ τὰ τέτοια καὶ τὰ δικὰ μου τὰ δικαιώματα φτάνουν ἴσκαμ τὰ πούλια καὶ τὸ χορὸν καὶ τὸ τραγοῦδι καὶ τὸ μεθύσι, κι αὐτὸ ὄχι παραπάνω ἀπὸ ἑπτὰ μέρες. Κ' ἔτσι γιὰ τὰ μεγαλείτερα, ποῦ λές, νὰ διώξω δηλ. τὴν ἀνισότητά καὶ νὰ εἶναι ὅλοι ὅμοια ἢ πτωχοὶ ἢ πλούσιοι, ὁ Δίας μπορεῖ νὰ σᾶς ἀποκριθῇ. Μὰ ἂν ἀδικιόταν κανένας ἀπὸ τὴν γιορτὴ ἢ εἶχε περισσότερα, θὰ εἶτανε δική μου δουλιὰ νὰ κρίνω· γράφω ὅμως καὶ στοὺς πλούσιους γιὰ τὰ δεῖπνα καὶ τὴν ὄξ τὸ χρυσάρι καὶ τὰ ρούχα, νὰ στείλουν καὶ σ' ἐσᾶς στὴν γιορτὴν γιὰτὶ εἶναι δίκαια αὐτὰ καὶ πρέπει νὰ τὰ κᾶνουν, καθὼς λέτε, ἀνίσως δὲν ἔχουν κ' ἐκεῖνοι τίποτα σωστὸ ν' ἀποκριθοῦνε σ' αὐτὰ.

Μὰ γενικά μάθετε πῶς ἐσεῖς οἱ πτωχοὶ εἴσατε γελασμένοι καὶ δὲ στοχάζεστε σωστὰ γιὰ τοὺς πλούσιους, ποῦ νομίζετε ὅτι εἶναι ἄδικοι εὐτυχισμένοι κι ὅτι μονάχα αὐτοὶ περνοῦν καποια ζωὴ εὐχάριστη, ἐπειδὴν μποροῦνε νὰ δεῖπνουν πλουσιοπάροχα καὶ νὰ σμίγουν μ' ὁμορφὰ παιδιά καὶ γυναῖκες καὶ νὰ φοροῦνε μαλακὰ ρούχα· μὰ δὲν ξέρετε καλὰ καλὰ τί πράμα εἶναι αὐτό. Γιατὶ δὲν εἶναι καὶ μικρὸς οἱ ἐγνοῖες γι' αὐτὰ, πρῶτον εἶναι ἀνάγκη καθένας τους νὰ ἐκγυρνήσῃ μὴπως ὁ ἐπιστάτης του χᾶσῃ τίποτις ἀπὸ τεμπελιὰ ἢ τὸ πάρεργον, μὴπως ζυνίσῃ τὸ κρασί, μὴπως ψειρικῇ τὸ σταῖρι ἢ μὴπως ὁ κλέφτης σουφρώσῃ τὰ ποτήρια, μὴπως ὁ λαὸς πιστέψῃ τοὺς συκοφάντες ποὺ λέν ὅτι αὐτὸς γυρνεῖ νὰ γίνῃ τύραννος. Κι ὅλα τοῦτα μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι μῆτε τὸ ἐλάχιστον μὲρος ἀπὸ ὅσα τοὺς κᾶνουνε νὰ λυποῦνται· ἂν ξέρατε λοιπὸν τοὺς φόβους καὶ τίς ἐγνοῖες ποῦ ἔχουνε, θὰ νομίζατε σωστὸ ὅτι πρέπει νὰ πορνεύγατε παραπολύ τὰ πλούσια. Γιατὶ, ἀλήθεια, φαντάζεσαι, πῶς ἐγὼ ὁ ἴδιος θὰ εἶχα τόσο τρελλὰθῆ, ποῦ, ἂν ἦταν ὁμορφονομία τὸ νὰ εἶμαι πλούσιος καὶ βασιλεὺς, θὰ τᾶφιναν αὐτὰ καὶ θὰ τὰ παραχωροῦσα σ' ἄλλους γιὰ νὰ καθουμαι ἀποτραβηγμένος στὴν ἄκρην καὶ νὰ ἀνέχουμαι νὰ εἶμαι κᾶτου ἀπ' ἄλλον; μὰ ἐπειδὴν τὰ ἤξερα τὰ τέτοια, ποῦ εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάρχουνε στους πλούσιους καὶ στους κυβερνήτες, ἄφισα τὴν ἐξουσίαν κᾶνοντάς καλὰ.

Κι ἀλήθεια γιὰ σκεῖψον τί λογὴς εἶναι αὐτὰ, ποῦ μοῦ προσκλαιγόνουνε προλίγο, ὅτι δηλ. ἐκεῖνοι χορταίνουν ἀπὸ χοίρους καὶ πῆττες, ἐνῶ ἐσεῖς στὴν γιορτὴν προσφάζετε μὲ κάρδαμον ἢ μὲ βορβοῦς ἢ μὲ κρεμμύδια· τὴν βέβαιαν καθένας ἀπ' αὐτὰ εἶναι ἴσως εὐχάριστον καὶ δίχως λύπη, μὰ στὰ ὕστερα γυρίζει ἀνάποδα τὸ πράμα. Ἐπειτα ἐσεῖς θὰ σηκωθῆτε τὴν ἄλλη μέρα χωρὶς νᾶχετε πενοκέφαλον καθὼς ἐκεῖνοι ἀπὸ τὸ μεθύσι καὶ χωρὶς ἀπὸ τὴν παραχορτασίαν νὰ ρεθγόνασατε βρωμερὰ καὶ σάματις νὰ βγαζέτε κᾶπνους· οἱ πλούσιοι ἀπολαθᾶνουνε κι αὐτὰ μὰ κι ἀφοῦ τίς περισσότερες νύχτες γλεντίσουνε μὲ παιδιὰ ἢ μὲ

γυναῖκες ἢ ὅπως προσταξῆ ἢ δρεξῆ τους ἀποχτυῖν ὄχι μὲ δυσκολίαν ἀπὸ τὴν πολλὴν παραλοσίαν ἢ χτικιὸν ἢ περιπλεμονίαν ἢ ὑδρόπικον. Ἡ ποῖον ἀπ' αὐτοὺς μπορεῖ νὰ μοῦ δεῖξῆς ποῦ νὰ μὴν εἶναι ἄδικοι γλωσσὸν καὶ νὰ μὴν ἔχη ὄψη πεθαμένου; καὶ ποῖον ποῦ νᾶφτασε στὰ γερατικὰ μὲ τὰ ἴδια του πόδια κι ὄχι νὰ τόνε κουβιλοῦνε στὰ τέσσαρα σηκωτὰ, ἄλόχρυσος ἀπόξω, μὰ ἀπὸ μέσα μπαλωμένος. σάν τὰ τραγικὰ φορέματα ποῦ εἶναι συγκολλημένα ἀπὸ πολὺ πρόστυχα κουρέλια; Ἐσεῖς δὲν ἔχετε γευτεῖ ψάρι καὶ εἴσατε νηστικοί, μὰ δὲ βλέπετε, ὅτι δὲν ξέρετε καὶ τί εἶναι ρεματισμοὶ ἢ περιπλεμονία ἢ ὅποια ἀρρώστια, ποῦ ἔρχεται ἀπὸ καποιαν ἄλλη ἀφορμὴ; Κι ὅμως μῆτε σ' ἐκεῖνους εἶναι εὐχάριστον τὸ νὰ τρῶνε ἀπ' αὐτὰ κᾶθε μέρα καὶ περισσότερον ἀπὸ τὸ χρειαζόμενον γιὰ νὰ χορτασούν. παρὰ μπορεῖς νὰ τοὺς ἰδέης ὅτι καμιά φορὰ ρέγουνται τὰ λάχανα καὶ τοὺς βορβοῦς τόσο, ὅσο δὲ βέγεσαι ἐσὺ τοὺς χοίρους καὶ τοὺς λαγοῦς.

Παραλείπω νὰ λέω ὅσα ἄλλα τοὺς κᾶνουνε νὰ λυποῦνται. δηλ. γιὰς παραλυμένους ἢ γυναῖκα ποῦ ἐρωτεύεται τὸ δούλο ἢ τὸ νᾶγκαιέται περισσότερον ἀπ' ἀνάγκη παρὰ νὰ σμίγῃ μ' αὐτὴ ἀπὸ εὐχάριστη καὶ κοντολογίᾳ εἶναι πολλὰ ποῦ, ἐπειδὴν δὲν τὰ ξέρετε ἐσεῖς, βλέπετε μονάχα τὸ χρυσάρι τους καὶ τὰ τελευτήρια ρούχα τους, κι ἂν τους δῆτε καμιά φορὰ νὰ βγαίνουν περιπατοὶ ἀπὸ κᾶνου σὲ ἄσπρο ἄμαξιν, χᾶσκατε καὶ τοὺς προσκυνάτε. Μὰ ἂν τοὺς περιφρονούσατε καὶ τοὺς ἀψηφούσατε καὶ δὲ γυρίζατε νὰ δῆτε τὸ ἀσημένιον ἀνακαυτικὸν ἄμαξιν, μῆτε τὴν ὄραν ποῦ μιλάτε κοιτάζατε σάν χαζοὶ τὸ σκαρπιδὶ ποῦ εἶναι στὸ δαχτυλίδι καὶ δὲ θαμνάζατε τὴν μαλακωσύνην τῶν ρουχῶν τους μαλᾶζόντας τὰ, παρὰ τοὺς ἀφίνατε νὰ εἶναι πλούσιοι μονάχα γιὰ τὸν ἑαυτό τους, μαθετὲ τὸ καλόν, αὐτοὶ ἐργαζόμενοι σ' ἴσκαμ θὰ παρακκοῦσανε νὰ δεῖπνᾶτε μᾶζιν μὰ νὰ σᾶς δεῖξουν τὰ κρεβάτια τους καὶ τὰ τραπέζια καὶ τὰ ποτήρια. ποῦ δὲν ἔχουν κανένα ὄφελος, ἀνίσως ἡ περιουσίαν δὲν ἔχει καὶ μαρτυροῦν. Θὰ βλέπατε βέβαιον ὅτι αὐτοὶ ποῦ πλοῦν ἕνεκα ἐσᾶς ἀποχτυῖν τὰ πλούσια, ὄχι γιὰ νὰ τὰ χρειασιμοποιήσουν ἴδιοι τους, παρὰ γιὰ νὰ τὰ θαμνάζετε ἐσεῖς. Αὐτὰ σᾶς λέω γιὰ παραγορῆσῃ σᾶς, ἐπειδὴν ξέρω καὶ τὴν μᾶζιν καὶ τὴν ἄλλη ζωὴν, καὶ πρέπει νὰ προστάξετε ἔχοντας στὸ νοῦ σᾶς ὅτι ὕστερ' ἀπὸ τὸν θά εἶναι ἀνάγκη νὰ φύγετε ὅλοι ἀπὸ τὴν ζωὴν, ἀφοῦ ἀφίσουν κ' ἐκεῖνοι τὰ πλούσια κ' ἐσεῖς τὴν πτώχειαν. Μολταχότα θὰ τοὺς γράψω καθὼς σᾶς τᾶτάξω καὶ ξέρω καλὰ ὅτι δὲ θὰ ἀδιαφορήσουν τὸ γραμμικὸν μου.

Μετάφρασμα ΗΛΙΑ Η. ΒΟΥΤΣΕΡΙΔΗ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΗΛΥΣΙΑ τόμος Α'. Ἐχει Πλάτωναν, Ἐπίκτητον, Δάντην, Πασκάλ, Λεοπάρδην καὶ Γαίωφ. Χρησιμὸν βιβλίον, δὲν μπορεῖ νὰν ἀρνηθεῖ κανένας· χρησιμώτερον ἀπὸ τὰ κόκκιναν βιβλιαράκια τοῦ κ. Βικέλα καὶ ἀπὸ πολλὰ βιβλία τῆς Βιβλιοθήκης Μαρξιστῆ. Μὲ τὰτα ἕκδοσιν σάν τὰ Ἡλύσια μᾶς ἔλειπε σ' ἀληθινὰ κ' εἶναι εὐτόχημα ποῦ ὁ κ. Νιρβάναν ἀποφάνισε κ' μᾶζιν τὴν δώσει. Καὶ πρέπει νὰ ὑποστηρηγοῦνε γὰρ τὰ «Ἡλύσια» γιὰ νὰ ζήσουν καὶ γιὰ νὰ μπορέσουνε σιγὰ σιγὰ νὰ μᾶς δώσουν καλύτερα πράματα σὲ καλύτερη γλώσσᾳ γραμμένα, γιὰτὶ, νὰ μὴν τὸ κρύβουμε κι αὐτό, ὅλ' οἱ συνεργάτες τοῦ κ. Νιρβάναν καὶ ποῦτα πρῶτα ὁ ἴδιος, μιλάνε μὲ γλώσσᾳ μεθυσμένην, ὅτε δημοτικὴν, ὅτε καθαρεύουσαν, ὅτε μιχτή· μιὰ γλώσσᾳ τελοσπίντων ποῦ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὴν πεῖ γλώσσᾳ τοῦ κ. Μιχαηλίδην· ὅλοι δηλ. ἀκούουθεν τὸ γλωσσικὸν σύστημα

του κ. Μιχαηλίδη και φαίνονται έτσι σὰ μαθητάδες του. Ο κ. Νιρβάνας λ.χ. έχει τέττα τρομάρα μήπως τὸν ποῦνε Δημοτικιστὴ ὥστε σὲ κάθε ἀράδα τῆς «'Απολογίας» τοῦ Σωκράτη φαίνεται σὰ νὰπολογιέται ὁ ἴδιος κ' ἔτσι δὲ δίνει καιρὸ και τὸ Σωκράτη νὰπολογηθεῖ. Κρίμα, γιατί ἂ δὲν ἔτρεμε τόσο κι ἂ δὲν ἔπασχε μιὰ τέττα μανία, νὰ ποῦμε, γλωσσικῆς καταδίωξης, ἢ μετάφραση τῆς «'Απολογίας» θὰ εἴτανε σκεδὸν τέλει. Μὰ και τώρα κα' λωδιαβάζεται, καθὼς διαβάζεται κι ὁ ἔξοχος «Γλάρος» τοῦ Τσέχωφ, ἂν κι ὁ μεταφραστὴς του κ. Ἀγαθ Κωνσταντινίδης (τὴν ἴδια ἀρρώστια τῆς Γλωσσικῆς καταδίωξης πάσχει και λόγου του) εἶχε πὺς λεύτερη τὴ γλώσσα σὰ μετάφραζε τὸ «Κράτος τοῦ Ζόφου» τοῦ Τολστόη. Τὰ «'Πλύσια» φαίνεται δημοσιεύου κ' αἰνίγματα, ἀφοῦ πλῆθος τέττα βρίσκονται μέσα στη σοφὴ μετάφραση τοῦ Ἐπίκτητου νὰ λ.χ. ἓνα κι ὅποιος ἀναγνώστης μας τὸ λύσει θὰ πάρει βραβεῖο δλοῦς τοῦς «Κουτοῦς ψαλμοῦς» τοῦ κ. Μοίγκριου Σκιάλα κ... Καὶ νὰ πηγαίνεις εἰς τὰ μαντεῖα δι' ὅσα ἀναφέρονται εἰς τὴν ἔκδοσιν και περὶ τῶν ὁποῶν οὔτε διὰ τοῦ λόγου, οὔτε μὲ κάποιαν ἄλλην τέχνην δίδονται ἀφορμαὶ νὰ μάθεις ὅ,τι θέλεις. Τί εἶναι;

T.

ΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΣΤΟΥΣ ΚΟΡΦΟΥΣ

Μεγάλη δυστυχία ἐπαρχάδερνε τὸ Νησί μας. Λάδι δὲν ἐγίνηκε. Κρασί ἐγίνηκε πολὺ, ἀλλὰ και αὐτὸ ἀζήτητο. Ἡ ξηνητιά που τραβοῦσε τὰ κρασιά μας ἔπαψε, και ἡ μεγάλη φτήνια ἀνάγκασε τοῦς νοικοκυραίους νὰ τὰ ἔχουν ἀπούλητα.

Ἡ φτώχεια σὲ ὅλη τὴν ἐξοχὴ, ἀρχινώντας ἀπὸ τὸ μικρότερο ὡς τὸ μεγαλύτερο χωριό, ἦσαν φανερωμένη.

Ἡ γύμνια και οἱ ἀρρώστιας ἦσαν τίποτε ἐμπρὸς στὰ πεινασμένα κουφάρια. Καὶ ὁ πλάστης ἐσυγκρατοῦσε ἓνα πληθυσμὸ ἔτοιμο νὰ ἐπαναστατήσῃ μὰ τὸ ψωμί!

Ὁ καθὲ νοικοκύρης ἔπρεπε νὰ ἔχη τίς πόρτες τῶν σπιτιῶν του κλεισμένες. Γιατί ἀκατάπαυστα, ὅποιος ἐκαταλάβαινε ποῦ εἶναι ψωμί μέσα, χτυποῦσε νὰ τοῦ δώσουν.

Και ὅσοι λίγο πολὺ κἄτι εἶχαν, δὲν τοῦς ἀφίνε τὴ καρδιά, οἰκονομοῦσαν τὰ ὄργανά, τοῦς σκατήδες, τοῦς ἀρρώστους ὅπως μποροῦσαν.

Ἡ στέρηση ἐκατάντησε τοῦς ἀνθρώπους ἀγνώριστους. Μονάχα τὸ βασιλεῦα τῆς μέρας ἀμόλυστα ἐρίγνε κἄποιο χρῶμα στὰ κίτρινα και πεινασμένα πρόσωπα, και τὰ κλαριά τῆς ἡνοιξῆς ποῦ γεννοῦσαν, μαζί μὲ τὸ μουγκρητὸ τῶν ζευγαριῶν εἰδὲν κἄποια παρηγοριά στὸ λαό, πὺς θὰ ἔλθῃ καλὴ χρονιά, θὰ γίνῃ ψωμί, θὰ ἀλέσει τὸ λιθάρι. Ἐνανούριζε γλυκὰ ἢ ἐλπίδα στοῦς ἀληθινὰ ἀθῶους και ὑπομονετικούς χωρικούς μας.

B.

Τόση δυστυχία ἦτανε, ὅπου σαρκαστὴ τῆς Λαμπρᾶς περνοῦσε και ἀπὸ ἑλληψὴ ψωμιοῦ ἀναγκάστηκαν νὰ θέρωνται μὲ τὰ αὐγά τους, ποῖος σὲ μερικά σπῆτια νὰ τὸ πρωταρπάξῃ ἀπὸ τὸ ρόλι, ποῦ ἔστεκαν οἱ κότες, και μὲ τυρὶ χλωρὸ, ποῦ τὴ νύχτα ἐμάζευαν τὸ γάλα γιὰ νὰ πῆξῃ ὡς τὸ πρωτὶ. Πρωτάκουστο. Χωρὶ σαρκαστὴ αὐγά, και τυριά. Ἀλλὰ ἀληθινό.

Γιατί μὲ αὐτὰ γελοῦσαν τὴ λιγοψυχία τους. Οἱ καημένες οἱ μαννάδες ποῦ ἐβύζαιναν, οἱ γέρο, ποῦ ἔτρεμαν, και οἱ ἀρρώστοι ποῦ ἐθογοῦσαν.

Γ.

Ἐκόντευε ἡ Λαμπριά. Οὔτε γιὰ γιορτιάτικα

ἐσκεφτόντανε τὸ χωριό, οὔτε γιὰ γάμους και βαφτίσια. Ἐνα ἀναστέναγμα ἐβοῦζε. Πὺς νὰ οἰκονομηθοῦνε τὰ φτωχόσπιτα, ὅπου μερικά ἦσαν φῶδος, νὰ ψάλλῃ ὁ Παπᾶς τὸ Χριστὸς Ἀνέστη και νὰ κλειστοῦν χωρὶς ψωμί.

Ἀπὸ μέρες εἶχε ἔλθει στὸ χωριό ποῦ λέμε, κἄποιος ξένος, νὰ μείνει ὀλίγες μέρες. Καὶ ἀκούοντας τὴ δυστυχία, χωρὶς νὰ φανερωθῇ, ἀποφασίζει νὰ δώσῃ μερικά χρήματα, ἐμπιστευόντας αὐτὰ σ' ἓναν τοῦ χωριοῦ νὰ τὰ μοιράσῃ στοῦς τέλει φτωχοῦς.

Ἦτανε μεγάλη Παρκοκευὴ βράδυ. Οἱ ἐκκλησίες ἀρχισαν λυπητερά τὸ διπλοκάμπανο. Οἱ χριστιανοί, παραμερίζοντας τὴ φτώχεια, ἔφιναν τὰ σπῆτια τους, γιὰ τὴ μεγάλη τελετή, τὸν Ἐπιτάφιο.

Τὴν ἴδια ὥρα, σιγαλά, σιγαλά, ἐβγήκε ὁ μοιραστής στὸ χωριό, και ἀπὸ φτωχόσπιτο σὲ φτωχόσπιτο, ἀρχίζε νὰ μοιράζῃ τὰ χρήματα.

Μὲ τρεῖς δραμοῦλες ἢ μιὰ φτωχοφαμελιά, μὲ ἄλλες τόσες ἢ ἄλλη, ἔλθε μιὰ παρηγοριά.

Δὲν πέρασαν λίγες στιγμές, και ὅσο ψωμί εἶχαν οἱ φουρνκῆδες πουλοῦθηκε!

Δ.

Ἐνα στεφάνι ἐλεημοσύνης, και λάμπη τῆς ψυχονομίας, ἐφάνηκε ὀλοζώντανο, σὲ μιὰ καλύβα.

Ἐκεῖ κοιτάμενος ἓνας γέρος ἀρρώστος, στὰ σκοτάδια, και ἡ γριά του κουδαρασμένη, στη φωτιά, ποῦ ἔστεκε νὰ ζεσταθῇ, ἔκλαιγαν και μυρολογοῦσαν τὰ πάθη τους.

Ἡ ἀπελπισία και ἡ συγκίνηση δὲν εἰδιναν καιρὸ.

— Πάρε, γέρο, ἀφτὰ τὰ χρήματα, ποῦ κἄποιος χριστιανὸς τὰ μοιράζει. Πάρτε νὰ κάμετε Λαμπρή.

Και ὁ ἀποσταλμένος ποῦ δὲν τὸν βαστοῦσαν τὰ δάκρυα ἐκαληνύχιζε, συντροφιασμένος ἀπὸ τίς εὐκῆς τῶν φτωχῶν, και ἀλάργευε τὴν φτωχοκαλύβα, σέροντας στὰ αὐτιά του;

— Ὁ Θεὸς σχωρῆς τοῦς πεθαμένους σας!
— Ἡ Παναγία νὰ σας βοηθάει!
— Ποῦ πεινάμε και εἴμαστε γέροι και ἀρρώστοι!

— Καλῶς νὰ σας εὖρῃ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη».

Ἄλεῦκι (Κέρκυρα)

16 τοῦ Φλεβάρη 1906.

K. N. ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΣ

Η ΡΗΓΙΣΣΑ

Διψῶ νὰ ἰδῶ γιὰ μιὰ στιγμή τὴν ὀμορφὴ Νεραΐδα, Πόχει παλάτι μαγικὸ τῶν ἀστρῶν τὴ φεγγεβολή... Αἰῶνες μύριοι ἐδιάθησαν ὅπου δὲν τὴν ζανάειδα, Ὅμως μοῦ καίει τὸ μέτωπο τὸ αἰθέριο τῆς φιλῆ.

Σὰν ποῦ νὰ τὴν ἐγνώρισα; Στου ἀπειροῦ τὸν ἀθέ-
|ρα...

Σὲ κἄποιο ἀστὲρι ἀθῶρητο ἀπ' τὴ μικροῦλα αὐτὴ
|τὴ Γῆ,

Τὴν ὥρα ποῦ Ἡλιος ἀγνωστος ἐσκόρπαε πέρα-πέρα,
Σὲ κόσμου ἀφάνταχτου γωνιά, τὸ Φῶς του μίαν
|Αὐγή!

Σ' αὐτὸ τὸν κόσμον τὸν κρυφὸ, πέρ' ἀπ' τὸ Γαλαξία,
Ποῦ γήινου ἀνθρώπου νοῦς ποτὲ δὲ φτάνει νὰ χωρῆσῃ,
Ποῦ δὲν τὸν ξέρουν οἱ σοφοί, μὰ μόνο ἡ φαντασία
Μπορεῖ, δειλὴ, στὰ πλάτη του τ' ἀπέραντα νὰ πῆσῃ,
Σὲ κἄποια τοῦ ἀπειροῦ ἐποχὴ τὴν εἶδα!

Τὴν εἶδα! κ' ἐρώταται τοῦ Κόσμου νόμοι

Μὲς ἔνωσαν σφιχτοδέτους, και τώρα ἀκόμη,
Κάποτε ποῦ ἀσυναίσθητα μέσα μου ἀστράφτει
Μνήμη ἀναμύρισμα, και ὁ νοῦς μου ἀνάφτει
Σὲ δίψα μιᾶς ἀστέρηνος, πρώτης Πατρίδας.
Σὲ πόθο αἰθεροφάντης φωτογλαμύδας,
Τὴν κρᾶζω και τὴ λέγω Ἐλπίδα!

Μὲς σ' τὸ βαρὺ τὸ λιθάρι τῆς Ἰλίας.
Ποῦ μ' ἔχει δέσει πρόσκαιρα στὴ Γῆ,
Κάποτε βλέπω ὄνειρατα προαιώνια...
Και ὁ Τάφος-Θύρα πέτρινη, τῆς σιμῆς
Τοῦ ἀπειροῦ καλλιτέχνημα- σὲ Αὐγή,
Ἄγνωστη ἀνοίγει σὲ χροῖα ἄλλα χρόνια!

Γλυκεῖα ἀδερφή τῆς πύρινης ψυχῆς μου, ὦ! θῆρη
|μέρα,

Ποῦ ἀγκαλιασμένοι ὅπως και πρὶν στὸ μαγικὸ ἀθέρα,
Μαζί, τέλειο κρυστάλλωμα μιᾶς Ἀφρατῆς Ἰδέας,
Ποῦ θᾶχῃ ἐσὲ συγκρατητὴ πυρῆνα, σὲ μιᾶς νέας,
Σὲ κἄποιο ἀστρνεφέλωμα, ρωλιᾶς κρυφῆς τὴν ἔ-
|κρη.

Θ' ἀναμετρήσῃ ὀλόχρη τοῦ κόσμου μας τὰ μακρῆ.

Ζωῆς ὀλόγυρα ὀργασμὸς ὕμνο ἔρωτα θὰ ψάλλῃ...
Ἄπ' τὸ πυροφερέλωμα θὰ βγαίνουσε τὰστέρια...
Σὲ διᾶβα δημιουργικὸ, μεγάλη θὰ προβάλλῃ
Ἡ Πρώτη Ἰδέα!

Κ' ἐμεῖς!... κ' ἐμεῖς, μικρὲς στιγμὲς στοῦ Κόσμου
|τὸν Ὀλιανὸ

Και τῆς Ἰδέας μύρια, θὰ σφίγγουμε τὰ χέρια
Και θὰ ἐνωθοῦμε σὲ φιλὶ γλυκὸ, θεϊκὸ, παντοτεινὸ,
— Μιὰ Νεότη ὠραία!

Διψῶ! Διψῶ γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ, Αὐγὴ τοῦ Γαλαξία!...
Παλάτι ἐδῶθε ἠθέλησα γιὰ ἐσὲ ψηλὸ νὰ χτίσω...
Γι' ἄσειστε τόπο ἐδικλῆξ τὴ γήινη φαντασία...
Στου πόθου τὸ θεμέλιο μ' εἶδ' ὁ ἔρωτας ν' ἐρ-
|χίσω...

Κολώνες μύριες, διάφανες, ἐλπίδας ἀνυψῶν,
Και στέγη ὄνειρου, ἀνάλαφρη, μακρῆς ψηλά στη-
|λῶν...

Μα, ὦ! πόνος!
Κάποια χαλάσματα,
Φωτοσυντρίμματα, κοίτονται γαμο,
Μὲς στὸ χρυσάχτινο ἐκείνο τὸν ἄμμο!
Ὅλα ἐγκρεμίστηκαν, πᾶσι ὁ Νκός...
Μένει στὸν τόπο του ἀδύνατο φῶς,
Και μένω μόνος!
ὦ, πόνος!

Και ἔκουσα τότε τὴ φωνὴ τοῦ Ἀπειροῦ νὰ μοῦ κρᾶ-
|ζῇ...

— Γήινος πόνος τὴν καρδιά γιὰτί νὰ σοῦ σπαράξῃ;
Τυρλὲ θνητέ, τί θλίβεσαι; Ἐσὺ ἴσαι ὁ ἴδιος ὁ Νκός,
Μέσα σου κοιτάξῃ νὰ ἰδῆς ἐκεῖ τὸ Ἀνέσπερο τὸ
|Φῶς!

Και μέσα μου κοιτᾶζόντας, μοῦ ἐφάνῃ ἴσᾶν νὰ σ'
|εἶδα,
Ρήγισσα τοῦ Μυστήριου, χρυσὴ ἀδερφή μου, Ἐλ-
|πίδα!

Μπροστὰ στοῦ Κόσμου τὸ ἄπειρο τ' εἶν' ἡ Ζωὴ μου
|εἶδῶ στὴ Γῆ:

Στιγμοῦλα μιὰ λιποθυμίας... Μηδὲ σταγόνα Ὀκει-
|νοῦ!

Γι' αὐτὸ μ' ἐλεύτερη καρδιά και μ' ἀνυπόταχτο
|τὸ Νοῦ,

Θάνατε! ἐσεῖνα καρτερῶ, τὸν Ἀποκαλυφτὴ!

ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ

ΟΙ ΤΑΦΟΓΔΥΤΕΣ

Ο κ. Βλάχος έρχεται από τὸ Ταχυδρομείον ἐπὶ συστάσει τὸ Βασιλικὸ Θέατρο. Γιὰ τὸ Θεό, σπλαχνιστεῖτε αὐτὸ τὸ πολυβασανισμένον θέατρο καὶ μὴν τὸ κάνετε Γεροκομείο. Μετὰ τὸν Πετσάλη, τὸ Θών, ὁ Βλάχος διευθυντής· καὶ μετὰ τὸ Βλάχο ἀναστήστε κάποιον ἄλλο Μαθουσαλά, ταφογδύτες. Ναί, ταφογδύτες γινώσαστε μὲ τὸ νὰ σκάβετε στὰ βάρθια τῆς γῆς νὰ βρῆτε κάθε φιλολογικὸ Μαρούθ καὶ νὰ τὸ στήσετε στὸ Βασιλικὸ θέατρο γιὰ προσκύνημα. Θέατρο θὰ πῆ ζωνι' ἀφήστε λοιπὸν τοὺς πεθαμένους νὰ κοιμῶνται ἡσυχα, μὴ μᾶς τοὺς κουβαλάτε ἀπὸ τοὺς τάφους ἐδῶ.

Ἡ θέλατε νὰ κάνετε καὶ τὴ θέση τοῦ Βασιλικοῦ θεάτρου θέση ρουσσέτιου καὶ παίρνετε τοὺς γραμματεῖς καὶ φαρμακοὺς ἀπὸ τὴ ὑπουργεῖα καὶ τὰ Ταχυδρομεία καὶ τοὺς κάνετε διευθυντές.

Μὰ ἀπὸ τὸ θέατρο αὐτὸ περιμέναμε μιὰ μέρα κάπια ἀναγέννηση· δὲν ἔγινε γιὰ νὰ θρέψη στοὺς κόλπους τοῦ τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλο, γιὰτὶ τότε θὰ εἶναι Βασιλικὸ, ὅσο Βασιλικὰ εἶναι καὶ τὰ διάφορα ξενοδοχεῖα, ζαχαροπλαστεῖα, κερφενεῖα, κουρεῖα καὶ δὲν ξέρω καὶ τί ἄλλα ποὺ παίρνουν αὐτὸ τὸ ὄνομα.

Κιτρίνιασαν, βρώμισαν πιά αὐτὲς οἱ παλιοφυλάδες, πουλῆστε τοὺς μὲ τὴν ἰκλῆ, ἀλλὰ μὴ τοὺς δίνετε στοὺς κακόμοιρους τοὺς Ρωμιούς, γιὰτὶ θὰ τοὺς μολύνετε μὲ τὰ μικρόβια τῆς σαπίλας ποὺ σὲ κάθε φύλλο μὲ τὸ σπορὸ φωλιάζουν.

Ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ ἤμῃκαν τὰ θέμελα καὶ ὑπερήφανο ὑψόντανε τὸ χτίριο αὐτὸ, πόσες ἐλπίδες εἶχαμε ὅτι αὐτὸ θὰ εἶναι τὸ ἐθνικὸ θέατρο ποὺ θὰ μορφώση τὸ κοινὸ καὶ ποὺ μορφώνοντας θὰ κἀνῃ νὰ ξεπεταχοτῶν ἕνας, δύο, τρεῖς συγγραφεῖς, ἀλλὰ δικοὶ μᾶς καὶ ὄχι ξαναζεσταμένα φαγητὰ τῆς Γαλλικῆς παλαιοντολογίας τοῦ θεάτρου.

Δὲν εἶχε ὅμως ποτέ διέθυνση καὶ ὅσο πᾶει χειρότερα. Πάρτε ἕναν νέον, ὅποιον καὶ νῆναι, κάντε τον γραμματεῖα καὶ ἐπειτα, ὅταν μορφωθῇ, ὅταν φανῇ ἄξιος, χειροτονεῖστε τον διευθυντή.

Τὸ κάνετε μιὰ φορὰ κι ἀποτόχαστε ξαναδοκιμάστε, ἀλλὰ μὴ γιὰ τὸ Θεὸ φωνίζετε ἀπὸ τὸ μπαγατοπαζαρο διευθυντή.

Μορφώστε τὸν κόσμον, παρουσιάζοντας σιγὰ σιγὰ νέα πράγματα· σήμερα περιποιηθεῖτε τοὺς νέους γιὰτὶ ἀπὸ κείνους περιμένετε τὴν πρόοδο στὸ κάθε τί.

Ἡ τέλος πάντων ἂν δὲ σὰς ἀρέσουν, ἂν δὲ σὰς φαίνονται αὐτὰ σωστά, κάντε το τότε Ἰπποδρόμιον καὶ ἀντὶ τοῦ Θών βάλτε τὸν Τσίρνοβιτς τὸ Σταυλάρχη, καὶ δὲν θὰ ἐνδιαφερόμαστε τότες καθόλου.

ΘΕΑΤΗΣ

ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ

(Στὴ στήλη αὐτὴ θὰ κρεμῶμε κάθε βδομάδα, σὰν κειμήλια ληστῶν, ὅλες τίς ὄσυνταξίς· κι ἀνορθογραφίες ποὺ βρίσκονται σὲ καθαρευουσιάνικα βιβλία. Συνεργάτες τῆς στήλης αὐτῆς θὰναι ὅλ' οἱ ἀναγνώστες μας, ἀρκεῖ μοναχὰ πλάι στὸ βαρβαρισμὸ ποὺ θὰ μᾶς τίέλνουνε νὰ σημειώσουν τὸνομα τοῦ βιβλίου καὶ τὸν ἀριθμὸ τῆς σελίδας ποὺ βρίσκεται).

ΑΡΙΘ. 3

«... ἐκδοθεῖσιν ἐπίσης καὶ ἡ lex Ju-

lia ei P. P. ἐπὶ Ἀγόρουστον καὶ διαταξάσῃς.....».

(Ἐισηγήσεις τοῦ Ρωμαίου Δικαίου Ν. Δημαρᾶ, καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημ. σελ. 451, ἔκδοσις Γ').

ΔΑΣΚΑΛΟΠΑΖΑΡΟ

Ὁ ἀείμνηστος Μπαρμπά Μιστριώτης στὸ γράμμα του μέσα στὸ «Σπαθί» ποὺ ἀρχίζει τόσο κλασικοτραγικὰ μὲ τὰ λόγια «Ἐν χρόνοις χαλεποῖς καὶ καιροῖς δυσμενέσι» μᾶς παρουσιάζει ἕναν ὄρατο ξενισμὸ, δηλ. «τὸ ὅλον Ἑλληνικὸν γένος εδρίσκειται ἐν διωγμῷ». Ἀφοῦ τὸ εδρίσκειται εἶναι τὸ γαλλικὸ se trouven. Μὰ τί; Δὲν ξέρει ὁ ἀείμνηστος, ἢ αἰδίδιος, ἢ αἰδίδιος (ἢ καλύτερα ἀήθιος) πῶς ἔπρεπε νὰ πῆ ὄχι εδρίσκειται παρὰ τυγχάνει;

Μὰ ἔς εἶναι πιά ὁ ξενισμὸς. Πῶς ὅμως θὰ πιστέψαι πῶς ὁ ἀήθιος μᾶς δίνει κι' ἕνα μαλλιαρισμὸ; Μὰ νὰ μᾶς λέει «ἤθελε νὰ παιδεύση... ὀλόκληρον πολιτείαν». Ἔτσι μιλοῦν οἱ μαλλιαροὶ οἱ ἀστείτοι ἔπρεπε νὰ λένε σύμφωνα μὲ τὸ Ἀττικὸ Λεξικὸ ὀλην. Στὴν παλιὰ γλῶσσα ἡ λέξις ὀλόκληρος ἔχει ἄλλη σημασία.

Καὶ φεῦ! Περιπεπτώκαμεν χρόνοις τε χαλεποῖς καὶ καιροῖς δυσμενέσι, εἴπερ οἱ Πανεπιστημιακοὶ ἀήθιοι οὕτως ἀδαιεῖς ἐλέγχονται ὄντες!

Λ. Α.

Γ. Γ. Παρατηρεῖτε, φίλε Νουμά, πῶς τὸν εἶπα ἀείμνηστο τὸ μπαρμπά Μιστριώτη. Μὰ βλέπετε, ὅσο κι ἂν ξενίζει ἢ μαλλιαρίζει, ἀδύνατο νὰ μὴν ὀνομασθεῖ ἔτσι μιὰ μέρα. Καὶ χειρότεροί του ἀπόχτησαν τὸν τίτλο. Γιὰτὶ λοιπὸν νὰ μὴν τόνε λέμε ἀπὸ τῶρα ἀείμνηστο ὥστε νὰ χαρεῖ ὁ ἄθροπος τὴν τιμὴ ὅσο ζεῖ ἀκόμα καὶ ἐπὶ χθονὶ δέσμεται; (Τὸ τελεφταῖο, μπαρμπά Μιστριώτη, εἶναι ἀπὸ τὸν Ὀμηρο ποὺ ἴσως τὸν ἔχεις ἀκουστὰ.....).

Ἡ Κοινή Γνώμη

Ο ΔΙΚΟΣ ΜΑΣ

Κύριε Νουμά,

Νὰ μὲ συμπαθεῖτε. Εἶμαι ἕνας γεροπαρξένος καὶ νευρικός καὶ κάθε φορὰ θυμῶνα ὅταν βλέπω νὰ λέτε τὸν Γ. Χατζιδάκη καθαρευουσιάνο. Ἡ τὰ λέτε γιὰ νὰ τὸν πειράξετε ποὺ τόσο ἀγαπάει τὴ δημοτικὴ καὶ τὴν διαφεντέθει στὰ βιβλία του καὶ τ' ἄρθρα του, τὰ ἐπιστημονικά, ἢ δὲν τὸ διαβάσατε καὶ τότε ἀμέτε στὸ καλὸ. Μὰ εἶμαι καὶ Χριστιανὸς καὶ γιὰ νὰρθῆτε πιά στὰ συγκαλὰ σας καὶ νὰ νοιώσετε πῶς δὲν ἔχετε δυνατώτερο προπαγανδιστὴ ἀνάμεσα σ' ἐκείνους ποὺ διαβάζουν, ὑπομονητικά, προσεχτικά καὶ χωρὶς μεροληψία, σὰς στέλνω τ' ἀκόλουθα παρμένα ἔτσι, χωρὶς διάλεγμα, ἀπ' τὸ νέο βιβλίον τοῦ Χατζιδάκη «Μεσαιωνικά καὶ Νέα Ἑλληνικά».

σελ. 3. ἀπολλῶ μείζων κανονικότης καὶ τάξις παρατηρεῖται ἐν τῇ γλώσσῃ ἐκείνου τοῦ χωρικοῦ, ὅστις οὐδέποτε ἀνέγνωσε βιβλίον, οὐδ' ἐξῆλθεν ἐκ τῆς κώμης αὐτοῦ ἢ ἐν τῇ γλώσσῃ τῇ ἐν Ἀθήναις ὕψ' ἡμῶν λαλουμένην.

Καταλάβατε; Κι' ὅταν θυμηθῶμε ὅτι πρῶτο προσόντο μᾶς γλώσσας εἶναι ἡ κανονικότης τί συμπέρασμα βγαίνει ἀπ' τὰ λόγια τοῦ Χατζιδάκη;

Κι' ἄλλο.

σελ. 110. «Σήμερον ὅτε διὰ τῶν γλωσσολογικῶν καὶ ἐθνολογικῶν μελετῶν ἀνευρέθη ἡ συγγένεια γλωσσῶν καὶ λαῶν διαφόρων, οὐδεὶς σωφρονῶν ἀμφιβαλεῖ ὅτι ἡ νέα Ἑλληνικὴ (γιὰ τὴ δημοτικὴ μιλεῖ) εἶναι νεωτέρα φάσις τῆς μίξας καθόλου Ἑλληνικῆς γλώσσας, ἀπαραλλκτικῶς ὅπως ἡ γλῶσσα τοῦ Ὀμήρου ἢ τοῦ Δημοσθένους κτλ. ἴσαν ἄλλαι φάσεις τῆς αὐτῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας».

Δηλαδή ἡ νέα Ἑλληνικὴ γλῶσσα ὡς νεωτέρα φάσις, κτλ. ἔχει τὰ ἴδια δικαιώματα μὲ κάθε ἄλλη φάσις. Γιὰ τὴν καθαρεύουσα ἢ σωφρονῶν ἐπιστήμονες δὲ μιλεῖ, γιὰτὶ αὐτὴ δὲν εἶναι φάσις, αὐτὴ εἶναι χάσις... μὲ τῆς Ἑλληνικῆς. Αὐτὰ λέει ὁ Χατζιδάκης καὶ χίλια δύο ἄλλα σὲ κάθε σελίδα. Γι' αὐτὸ καὶ κοντέθει νὰ κάνει δημοτικιστάδες ὅλους τοὺς φοιτητῆς τῆς φιλολογίας, ὅσους ἔχουν μυαλὸ δηλαδή. Αἴ, σὰν εἶναι ἔτσι τί φωνάζετε καὶ γράφετε τούτῃ κ' ἐκείνη καὶ θυμῶνα ἄδικα τὸν ἄδικον; Ἐξόν ἂν εἶμαι φυσικὰ γεροπαρξένος σὰν τὸ σπουργίτη τοῦ παρχαμυθιοῦ—τὸ ξέρει; κί τότε ζήντε νὰ τὸ μαθεῖς κ' ὕστερα φωνάζε.

ΓΕΡΟΜΟΥΡΜΟΥΡΗΣ

ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Εἶναι ἀνοιξιακὸς ἀπομεσήμερο· ὁ ἥλιος καυτερός πολὺ ἢ θάλασσα λαμπρὴ καὶ μοιάζει σὰ νὰ βγάξη φωτιάς. Κῆτου στήραση καὶ ἡ βαρκοῦλα δαμένη στὸ μῶλο χοροπηδαῖε στὰρροδαρμένα κύματα. Τάγερνι φουτὰει ἀρμονικὰ καὶ τὰ πῆνα τὰ ριζωμένα στὴν ἀμμουδιὰ γέρνουνε τρεῖς, στή θάλασσα λέε καὶ θέλουνε νὰ φιλήσουνε τὸν ἄρρο τῆς.

Στὰ πῆνα ἀπὸ κάτω ἕνα ταιριαστὸ ζευγαράκι. ἔχει ἔκπλωθῇ. Ἐνκε ὁμορφος νιός ἴσα μὲ εἴκοσι χρονῶ, μὲ τὸ μικρὸ μουστακκάκι του, τὰ ὄμορφα ξανθὰ μαλλία του καὶ τὰ γαλανὰ ματιὰ του. Κι' ἐκείνη μὲ τὸ γλυκὸ στοματάκι, τὰ μαῦρα ματιὰ καὶ μαλλιά τῆς ντυμένη στὰ ἄσπρα δὲν εἶναι ἀκόμη δεκαοχτῶ χρονῶ.

Γλυκοκουθεντιαζοῦν τι λένε; λόγια τῆς ἀγάπης. Τὰ λόγια ποὺ λέει ἕνας νιός σὲ μιὰ νέα ὅταν νοιώθουν ὅτι ἡ ἀγάπη τους ξεχειλίζει μέσα στὴν καρδιά τους.

Κρατιοῦνται ἀπὸ τὰ χέρια. Τὰ κεφαλάκια τους ἀκουμπισμένα τῶνα ἴκνω στ' ἄλλο, μὲ τὰ ματιὰ μισοκλεισμένα, βρίσκοντα. σὲ κείνη τὴν εὐχάριστη θέση ποὺ καθέννας ξεχνᾶει τὸν κόσμον ὅλο καὶ ζῆ μέσα σ' ἕνα ὄνειρο ὀλόφωτο ποὺ θὰ ἠῤῥχουνταν πατέες νὰ μὴ τελειώση.

Ἐξῆρου μιὰ ἰσοθυμὴ ἔρχεται στὴ νέα. Τὴ λέει στὸ σύντροφό της κι ἀμέσως σηκώνονται καὶ πᾶνε πρὸς τὴ βάρκα. Μπαίνουνε λύνουν τὸ σκοινί, ἀνοίγουν τὸ μικρὸ πανάκι καὶ τραβᾶνε κατὰ τὸ πέλαγο. Σκίζει γοργὴ ἡ βαρκοῦλα τὰ κύματα σὲ λίγη ὥρα βρίσκειται μακριὰ ἀπ' τὴ στεριά. Ὁ ἄνεμος δυναμώνει κ' ἡ νέα ἰσοθυμὴ πιά θέλει νὰ γυρίσουν πίσω. Αὐτὸ θέλει νὰ κάμῃ κι ὁ νιός. Ὁ καιρός ἔχει θεριέψει πιά, μαῦρα βλόμαυρα σύγνερα ἔχουν σκεπάσει τὸν ἥλιο. Σ' ἕνα τοῦ τιμονιοῦ γύρισμα ἢ βάρκα γέρνει ἕνα θεοκρατὸ κύμα ἀποτέλειωσε τὴ δουλειὰ του...

Οἱ δύο ἀγαπημένες ψυχῆς βρίσκονται μῆς' στὴ θάλασσα. Ἀπὸ τὴ βάρκα τίποτε δὲ φαίνεται. Παλεύουν μὲ τᾶγριμένα κύματα. Ὁ νιός προσπαθεῖ νὰ σώση τὴν νέα ποὺ δὲ ξέρει κολύμπι καὶ κολυμπᾶει

για τους δυο, άλλ' αποσταζει πια. Για μια υστερη φορα ένα χερι φαίνεται πάνω από τα κύματα και υστερα τίποτε.

Τώρα κάτω στον πάτο της θάλασσας άγκυ- λιασμένοι και οι δυο, θα συνεχίζουν το ώραίο όνειρο που είχαν αρχίσει κάτω από τα πεύκα. Και τώρα θα είναι άληθινά άτέλειωτο.

ΝΙΚΙΑΣ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

(Αναφερόμενα εις γαμήλια έθιμα).

Προς διευκρίνισιν έπιστημονικών τινων ζητημάτων μετ' είνε άναγκαία ή γνώσις λεπτομερειών τινων των κατά γάμους έθιζομένων και ό προσδιορισμός των παρατηρουμένων κατά τόπους διαφορών αυτών. Έθελον παρακαλώ τους βουλομένους να με συνδράμωσιν εις την μελέτην μου να με ανακοινώσωσι τας άποκρίσεις αυτών εις τα κάτωθι έρωτήματα, είτε εις πάντα είτε εις τινα αυτών, σημειούντες παρά το προτασόμενον εις έκαστον έρώτημα στοιχείον του άλφαβήτου τον τόπον όπου επιγυριάζει το άνακοινούμενον έθιμον και ρητώς δηλούντες αν το έθιμον είνε έλληνικόν, ή αν είνε ίδιον των εν τω τόπω έκείνη τυχόν οικόωντων άλλοεθνών, και υπεγράφοντες εύκρινώς την άνακοίνωσιν αυτών.

Α'. Οι δακτύλιοι του άρραβώνος είνε χρυσοί άμφότεροι, ή έξ άλλου μετάλλου, ή εκ διαφόρου μετάλλου έκάτερος ;

Β'. Μετά του δακτυλίου δίδονται κατά τον άρραβώνα υπό του μνηστήρος εις την μνηστήν ή τους γονείς αυτής και χρυσά νομίσματα ή δώρα ;

Γ'. Πώς λέγεται κοινώς ό δακτύλιος του άρραβώνος ; (δακτυλίσι, άρραβώνα, βέρα, σημάδι ;)

Δ'. Τα στέφανα του γάμου εκ τίνος ύλης κατασκευάζονται ; (εκ τεχνητών άνθέων πορτοκαλέας, ή εκ λεπτοτάτων μεταλλίνων συρματίων ή έξ άφύλλων κλάδων έλαιας, ή εκ κλήματος, ή έξ άργύρου (άνήκοντα εις την εκκλησίαν) ή έξ άλλου τίνος ύλης ;)

Ε'. Πλέκονται κατ' ίδιον τινα τρόπον και υπό τίνων και που ; Γίνεται ή στεφανίπλοκία μετά πομπής, ψάλλονται κατ' αυτήν εκκλησιαστικά μέλη ή ήτματα λαϊκά ; Ζ'. Έχουσι τα στέφανα ταινίας, θυσάνους κτλ ;

Η'. Κατά την τελετήν του στεφανώματος μετά του κοινού ποτηρίου του οίνου παρατίθεται εις την τράπεζαν και άρτος ; Και έμβάλλονται εις το ποτήριον τεμάχια άρτου ;

Θ'. Πίνει εκ του ποτηρίου και ό παρώνυμος ; Και τί γίνεται το ποτήριον έπειτα ; Συνηθίζεται που να θραύωσιν αυτό ;

Ι'. Μετά την τελετήν του στεφανώματος, άμέσως ή την επομένην ημέραν, συνηθίζεται να έσθλωσιν κοινόν τι έδεσμα οι νεόνυμφοι ; (άρτον, περιστέρια, άλέκτορα κττ ;)

Κ'. Κατά την περιγυγήν των νυμφίων περι την τράπεζαν, ότε ψάλλεται το «Ήσαία Χόρευε», συνηθίζεται να κρατώσιν ύπερ τας κεφαλάς αυτών πέπλον ή μανδήλιον ; Η καλύπτει αυτούς διά μανδηλίου εισερχομένους εις την οικίαν του γαμβού ή μήτηρ τούτου ή άλλος τις συγγενής ; Η συνηθίζεται τοιαύτη κάλυψις των νυμφίων εις άλλην τινά στιγμήν της γαμήλιου τελετής ;

Έν Αθήναις

Γ. Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ

Καθηγητής της μυθολογίας και της έλληνικής αρχαιολογίας εν τω Έθνικω Πανεπιστημίω.

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΛΙΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ
ΥΦΗΓΗΤΗΣ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ
Όδός Ακαδημίας αριθ. 82.

ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΑΘΜΑΔΙΑΤΙΚΟ

Από Πέμπτη σε Πέμπτη

Υπουργός Έσωτερικών ό Ν. Καλογερόπουλος

- Σκοτωμοί. Έπαρχίαι 4.
- Λαβωμοί. Αθήνα 2, Περαιάς 4, Έπαρχίαι 5.
- Κλειμές. Αθήνα 4, Περαιάς 2.
- Απαγωγές. Αθήνα 2, Έπαρχίαι 2.

Ο ΦΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έντοκοι καταθέσεις

Η Έθνική Τράπεζα δέχεται έντόκους καταθέσεις εις τραπεζικά γραμμάτια και εις χρυσόν, ήτοι εις φράγκα και λίρας στερλίνας άποδοτέας εις ώρισμένην προθεσίαν ή διαρκείας Αί εις χρυσόν καταθέσεις και οι τόκοι αυτών πληρώνονται εις το αυτό νόμισμα εις ό εγένετο ή καταθέσεις εις χρυσόν ή δι' έπιταγής δψεως (chéque) επί του έξωτερικού και έπιταγήν του όμολογούχου.

Τό κεφάλαιον και οι τόκοι των όμολογιών πληρώνονται εν τω Κεντρικω Καταστήματι και τή αίτήσει του καταθέτου εις τω Έποκαταστήματι της Τραπεζής, εν Κερκύρα Κεφαλληνία και Ζακύνθω διά των υποκαταστημάτων της Έθνικής Τραπεζής.

Τόκοι των καταθέσεων

1	1)2	ταίς	0)0	κατ' έτος	διά	καταθ.	6	μηνών
2	»	»	0)0	»	»	»	1	έτους
3	1)2	»	0)0	»	»	»	2	έτων
2	»	»	0)0	»	»	»	4	έτων
4	»	»	0)0	»	»	»	5	έτων

Αί όμολογοί των έντόκων καταθέσεων εκδίδονται κατ' έκλογήν του καταθέτου, νομαστικά ή άνώνυμοι.

Ο,ΤΙ ΞΕΛΕΤΕ

— Κάποιος σοφός κύριος έγραψε σε κάπιο σοφώτατο περιοδικό πως ό Ψυχάρης «είναι άστυφύλακας της γλώσσας», και δέν έχει άδικο. Όσο υπάρχουν λωποδότες της γλώσσας θα μάς χρειάζονται πάντα και οι άστυφύλακες.

— Οι «Αθηναί» της περασμένης Τετάρτης ξανατυπώσανε από το φύλλο μας 185 το έπίγραμμα του Περιπλοκάδη για τον κ. Μωστικοζώη «Δυο πόλους ανακάλυψες κτλ.» χωρίς, φυσικά, να αναφέρουν πως το έπίγραμμα δημοσιεύτηκε στο «Νουμά», από σεβασμό στο φύλλο μας, που το κατάλαβαν πιά πως δέν πρέπει νάν αναφέρουν.

— Το φιλο μας κ. Περιελή Γιαννόπουλο, που γυρίζει με το χαρτοφυλάκιο στη ματσάλη και γράφει όπου κι ά βρεθεί, κάποιος φίλος του τον όνόμασε «υπαίθριο λόγιον», κατά το υπαίθριον ρήτορας, και το παρατσούκλι αυτό δε μάς φαίνεται άσχημο. Δέν ξέρουμε αν το βρίσκει σωστό κι ό Γιαννόπουλος.

— Η μόνη Ρουμούνικη φημερίδα που πήρε το μέρος μας και τάφαλε γερά της Ρουμούνικης Κυβέρνησης, είναι ή «Έπόκη», το έπίσημο όργανο τω Γιουνιμυστάδων, δηλ. τω Ρουμούνω Μαλλιαρών. Περίεργο αυτό, μόνο οι Μαλλιαροί να βλέπουν παντού το σωστό.

Ο ΙΔΙΟΣ

Η ΧΕΛΙΔΟΝΑ

(Στενήμαχος της Θράκης)

(Από τις «Παραδόσεις» του καθ. κ. Ν. Γ. Πολίτη).

Ένα παλληκαρί άγαπούσε μια νέα, που δέν έδινε καμμιά προσοχή 'ς αυτόν. Για να την πάρη λοιπόν, τί κάνει ; Άλλαξε τα ρούχα του και που-

λούσε 'ς τους δρόμους μήλα. Ήλθε κι' αποκάτω από το σπίτι της άγαπητικιάς του και φώναζε: «Μήλα, μήλα καλά !» Έκείνη δέν τον γνώρισε και τον ρωτά: «Πόσο τά δίνεις τά μήλα ;— Όλα, κυρά μου, τά δίνω για ένα σονίκι κεχρί, λέει αυτός.— Καλά, έλα να τ' άγοράσωμε μαζί», του λέει ή νέα. Μπήκε αυτός, πήρε το σονίκι, έδωσε τά μήλα. Άλλά κει που έκανε ν' άδειαση το κεχρί, το έχυσε έπιταυτού καταγής, κ' έκκθησε υστερα να το μαζέψη 'ς το σάκκο του σπειρί σπειρί. Η νέα είδε αυτήν την άνοησία του νέου κ' έγέλασε, και του είπε πως δέν γίνεται αυτό να μαζέψη έτσι όλο το κεχρί, και να του δώσουν άλλο σονίκι. Έκείνος όμως δέν έδέχτηκε, και είπε πως δέν μπορεί να κάμη άλλως, έτσι θα το μαζέψη. Κ' έμάζωνε όσο που ένύχτωσε. Τότε παρακλήσε να τον αφήσουν να μείνη την νύχτα 'ς το σπίτι για να τελειώση τη δουλειά του. Έκείνοι δέν ύποπτεύθηκαν τίποτα και γι' αυτό δέν έδυσκολεύθηκαν να τον αφήσουν, τον έλειονολογούσαν μόνο για την έπιμονή του την άνοητη.

Όταν πήγαν όλοι να πλαγιασουν, ό νέος παρατήρησε καλά που θα κοιμηθή ή άγαπητικιά του, και τα μεσάνυχτα μπήκε 'ς τη κλισίαν της, την άρπαξε και έφυγε, χωρίς να τον καταλάβη κανείς, ούτε ή ίδια ή νέα, γιατί έκοιμήτανε βαθιά. Σάν εξημύρωσε, τότε μόνο κατάλαβε πως δέν ήταν 'ς το πατρικό της σπίτι, αλλά σε ξένο, κοντά 'ς το νέο που την άγαπούσε, χωρίς αυτή να τον άγαπή. Άμέσως ένόησε την παγίδα που της έστησε, και αποφάσισε να μην τον αφήση να περάση ό σκοπός του. Αποφάσισε να μη βγάλη μήλα. Έβλεπε εκείνος χίλια δυο για να βγάλη ένα λόγο από το στόμα της, αλλά έστάθη αδύνατο εκείνη έμεινε σε βουβή.

Έτσι έπέρασε πολύς καιρός και άφου είδε ή νέα πως κακού έδασανίζετο, αποφάσισε να παντρευτεί άλλη, που να μιλή τουλάχιστο. Έκει που έγινε το στεφάνωμα, ήταν εμπρός και ή νέα, και από την λύπη της την πολλή, ξεσυσσοσμένη, δέν κατάλαβε πως ή λαμπάδα που κρατούσε 'ς τα χέρια εκάη τόσο, που παρ' όλίγο να κάψη και τα δάχτυλά της. Η νύφη σάν είδε αυτό δέν εκρατήθη, και άνάσχε το νυφιασμό της και της έφώναζε:

Αί καμμένη αν είσαι β' βή και βώκου δέν είσαι και τυφή τυφλώκου.

Η νέα που έως τότε έκαιμώνετο, έπειραχθη πολύ και γυρίζει και λέει της νύφης: «Γρία χρόνια ύπόφερα έγω, χωρίς να βγάλω μιλιά, και συ μια στιγμή δέν μπόρεσες να ύποφέρης χωρίς να μιλήσης ; Ν' ακούση ό νέος την άγαπημένη του να μιλή, έχυθη άπανου της να την πιάση: την άρπαξε από τας πλεξίδαις. άλλ' εκείνη γέννησε χελιδόνι και οι πλεξίδαις έμειναν 'ς τα χέρια του άγαπητικού της. Μόνον δυο της άπόμειναν, και αυτές είναι ή ψαλιδατή όρα του χελιδονιού.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

— κ. Her. Krum. Το γράμμα σας το στείλαμε στην Ιδια. Ότα βγει σε βιβλίο θα σε το στείλωμε— κ. Ν. Ξαν. Έχεις άδικο. Ό Διαγόρας στα «Παναθήνια» γράφει την καθαρεύουσα με ύποστηρίζει τη δημοτική. Δίκιο έχεις μόνο στο άλλο που μάς γράφεις, πως δηλ. «άφου μερικοί ύποστηρίζουν τη δημοτική με την καθαρεύουσα, αξίζει ναρχινήσουν τώρα κ' οι καθαρευουσάνοι να ύποστηρίζουν την καθαρεύουσα με τη δημοτική». Ένα τέτιο άρθρο που μάς τάξεις θάν το δημοσιέψουμε με εύχαριστηση. — Γ. Γ. Καθ. Άλεξάντρια, Σου στέλνωμε «Της Ζωής». Από τα δυο, θα δημοσιέψουμε το «Σ' ένσ λουλουδι» που το βρίσκουμε πιά πιτυχημένο. — κ. Σπ. Κοντ. Κάτρο. Στείλαμε τά βιβλία. Πληροφόρησμάς, παρακαλούμε, την παραλαβή τους.